

HAFTALIK BİLGİLENDİRME

RAPORU

2022

22-28 Ağustos Günleri

İçindekiler sayfasındaki konu başlıklarına tıklayarak istediğiniz konu hakkında bilgi alabilirsiniz.

Medya ve Kurumsal İletişimden Sorumlu
Genel Başkan Başkanlığı

İçindekiler

KONUŞULMAMASI GEREKENLER-DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR	2
22-28 AĞUSTOS 2022 HAFTASI ÖZEL GÜNLER	2
YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ	3
İÇ BORÇLANMA, YÜZDE 229 ARTARAK ÜÇE KATLANDI!	11
İKTİDAR YOĞUN ŞEKİLDE PARA BASIYOR	12
MERKEZ BANKASI YILSONU ENFLASYON BEKLENTİSİ YÜZDE 70,60'A YÜKSELDİ!	13
CARİ AÇIK, HAZİRANDA 3,5 MİLYAR DOLARA YAKLAŞIRKEN, YILLIK 32 MİLYAR DOLARI AŞTI!	14
TÜİK BAŞKA İŞKUR BAŞKA SÖYLÜYOR!	14
ENFLASYONLA MÜCADELE DEĞİL STAND-UP ŞOV	15
4,1 MİLYON KİŞİ BANKALARIN ELİNDE	15
BÜTÇE TEMMUZDA 64 MİLYAR LİRA AÇIK VERDİ	16
TARIMSAL DESTEĞİN 2,5 KATI KKM'YE	16
TARIM-ÜFE YILLIK YÜZDE 157,89 ARTTI!	18
ÜLKEYİ SAT SAT BİTİREMEDİLER	19
ÜRETEEN RESMEN CEZALANDIRILİYOR	19
AÇILMADAN KAMU ZARARINA NEDEN OLDU	20
ANKARA YHT GARI İÇİN KOLİN, CENGİZ VE LİMAK'A 33 MİLYON DOLAR YOLCU GARANTİSİ	
ÖDENDİ	21
DİPLOMA-İŞ DENKLEMİ BOZULDU	21
EPDK'DAN YENİLENEBİLİR ENERJİ SEKTÖRÜNE DARBE!	22
KALYON ENERJİ YÜZDE 50 HİSSESİNİ BAE'LI ŞİRKETE SATTI	23
AK PARTİ'DEN "HES AÇILIŞI OYUNU": YENİ HES AÇILIŞINDAN ESKİ SANTRAL ÇIKTI	24
AK PARTİ İKTİDARINDAN AKKUYU İTİRAFI: PROJE RUSLARIN	25
'YOLSUZLUK' MÜDÜRÜ	26
KAMU BİNALARINI GÜÇLENDİRMEMİŞLER!	27
KIZILAY'IN KANINI 'HUZUR'LA EMİYORLAR	27
İHALE KANUNU'NU 'TAVAF' ETTİLER	29
AKP'Lİ BELEDİYE FAİZ BATAĞINDA	29
DEKANIN EŞİNE ÖZEL İLANLA KADRO	30
RANT KAYYUMLARI	30
ŞAHSİM'A DESTEĞİN ÖDÜLÜ TOKİ İHALESİ	32
YOL ÇALIŞMASI NEDENİYLE PERİ BACALARI YIKILIYOR	32
OKLUK'TAN SONRA KIYILAR HEDEFTE	33
ŞAHIS VE PARTİ DEVLETİNİN PROPAGANDA BELGESİ.	34
MEDİKAL MALZEME SIKINTISI BÜYÜYOR	34
'AÇILIM' DOSYALARI İLE YENİ İSTİSMAR SÜRECİ	35
ÖĞRETMENLER DEĞER GÖRMÜYOR	35
KÖY OKULLARI GERÇEĞİ VE TAŞIMALI EĞİTİM	36
AYNI SIRALARDA 1,5 MİLYONLUK FARK	38
VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDE ÇALIŞMA YAŞAMINDAKİ GENEL SORUNLAR	40
CEZAEVLERİNDE EĞİTİME ERİŞİM ENGELLERİ	42
ÇOCUĞA YÖNELİK İSTİSMARI ÖNLEMEK İÇİN KAPSAYICI POLİTİKALAR	44
GEL GİT DIŞ POLİTİKAMIZ EKSENİNDE TÜRKİYE!	46

KONUŞULMAMASI GEREKENLER-DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR

*Kutlama mesajlarının dışında dini konulara girilmemeli. Röportaj ve Televizyon programlarında konu ile ilgili gelen ısrarlı sorulara, laiklik vurgusu ile dini konuların siyasilerin değil konu ile ilgili çalışan İlahiyat kökenli akademisyenler ile din alimlerinin vermesi gerektiğine vurgu yapılmalı. Siyasilerin din konuşmasının dini siyasete alet etmek olduğu vurgusu yapılabilir. Camiye, kışlaya ve okullara siyaset sokulmamalı.

*Ak Parti'nin kendi içerisinde yaşadığı tartışmalara girilmemeli, konu ile ilgili sorular cevaplanmamalıdır. Bu konudaki en önemli yaklaşım "Biz de izlemekteyiz, demokrasimiz açısından gözlemekteyiz." yanıtıdır.

*Türk Ordusu ve Genel Kurmay Başkanlığı ile ilgili eleştirel söylemlerde bulunulmamalı. AKP'nin millet(Milliyetçilik) ve ümmet(Din) siyaseti üzerinden rant elde etmeye çalıştığı, bu ideal doğrultusunda duyguları sömürerek oyunu arttırma çabasında olduğu unutulmamalıdır. Doğruda olsa söylenecek tek bir cümle dahi rakibin eline çok önemli bir fırsat verebilir.

*Türkiye'nin etnik ve mezhepsel, cinsiyet ve sınıfsal yapılanmalarına yönelik daima birleştirici bir söylemde bulunulmalı. Söylemlerimiz Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı ortak paydasından hareket etmeli. Kurtuluş savaşındaki birliktelik ruhundan dem vurulmalı, hak arayışlarımızı ve adalet söylemlerimizi belirli zümreler ve olaylar için değil kavramlar ve olgular için kullanmaya dikkat edilmeli.

*Parti'nin iç organlarında konuşulması gereken hususlar medya önünde konuşulmamalı. Ülkenin menfaati için ilkemiz daima 'Kol kırılır yen içinde kalır' olmalıdır. Parti içi sorunların çözüm noktası medya ve kamuoyu değil parti içi organlardır. Parti sorunlarını kamuoyunda konuşmak 'Bunlar daha kendi sorunlarını çözemezken ülkeyi nasıl yönetecekler' algısı oluşturup, CHP'ye ve ülkenin geleceğine zarar vermektedir.

*Söylem oluştururken unutulmaması gereken yegane husus; doğru, güncel ve ilkeleri kapsar olmasıdır. Aynı zamanda unutulmaması gereken bir diğer önemli hususta; söylemlerinizi tamamen doğru olabilir fakat onun yeri, zamanı ve kime söylendiğidir. Püf noktası, kimin, ne zaman ve nerede söylediğidir. Zira; Doğru, doğru yerde ve doğru zamanda doğrudur.

*Sosyal medya hesaplarından yapılacak paylaşımlarda bireysel görüşler yerine parti politikasına uygun söylemler tercih edilmeli. Zamanlamanın önemi paylaşımın hedef kitlesi ve paylaşım yapılan mecraya göre belirlenmeli.

*Diğer önemli bir husus, bir şeyi sizin kaç kere söylediğiniz değil karşındakinin duyup duymadığıdır. Doğruları defalarca söylemekten çekinmeyin. Sizin tekrar dediğiniz karşınızdakinin ilk kez duyduğu olabilir. Tekrarın gücüne inanın.

*Eleştirel söylemlerimizi, projelerimizle desteklemeliyiz. Yanlışı gösterip, doğruyu anlatmalı, bunun adresinin de CHP iktidarı olduğu vurgusunu yapmalıyız.

*Her açıklamaya, herkese ve her soruya cevap verilmemeli. Düşük seviyeli söylemlerle ilgili sorulara muhatap almayarak cevap verilmeli. Muhatap almamak çoğu zaman en güzel cevaptır. Muhatap almadığımız ya da o seviyeye inmeyeceğimiz dile getirilmeli. Zira o tarz söylemlerde bulunan insanların amaçları bizleri o polemige sokmaktır, amaçlarına ulaştırmamak için verilecek tek cevap 'muhatap almıyoruz' olmalıdır.

22-28 AĞUSTOS 2022 HAFTASI ÖZEL GÜNLER

*22 Ağustos 1942 Türk basının cesur kalemi gazeteci ve **yazar Uğur Mumcu'nun doğum günü.**

*22 Ağustos 1986'da siyasetçi, devlet adamı ve Cumhurbaşkanı **Celâl Bayar hayatını kaybetti.**

*24 Ağustos 1925'de Kastamonu'ya gelen Atatürk, **Şapka ve Kıyafet Devrimi**'ni başlattı. 25 Ağustos 1925'de Mustafa Kemal Paşa, sivil elbisesi ve "panama şapka" ile İnebolu Türkocağı'nda ünlü **Şapka Nutku'nu verdi.** "**Şapka Giyilmesine İlişkin Kanun**" da **25 Kasım 1925'te kabul edildi.**

*26 Ağustos 1071'de Büyük Selçuklu Hükümdarı Alp Arslan komutasındaki ordunun, Romen Diyojen komutasındaki Bizans ordularını yenmesiyle, **Malazgirt Meydan Muharebesi** kazanıldı.

*26 Ağustos 1921'de Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın Sakarya Meydan Muharebesi'ndeki emri: "**Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır.** Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz."

*26 Ağustos 1922'de Türk Ordusu, Batı Cephesi'nde Yunan Ordusu'na **büyük taarruz**a başladı. Türk Ordusu Başkomutanı Mareşal Gazi Mustafa Kemal Paşa, taarruzu bizzat Kocatepe'den idare ediyordu.

*26 Ağustos **Dünya Köpek Günü**

YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ

• **İşsizlik:** TÜİK'in çok az ayrıntıyla açıkladığı için referans alınmaktan oldukça uzak aylık işgücü istatistiklerine göre bu yıl haziran ayında hem işgücü hem istihdam hem de işsizlerin sayısı azaldı. Çalışabilir yaştaki nüfusun bir önceki aya göre 79 bin kişi arttığı haziranda, iş gücü (istihdamdakiler + işsizler) 182 bin kişi azaldı. İş gücünde yaşanan azalmanın 46 bini istihdamda yaşanan daralmadan, 136 bini ise işsiz sayısında yaşanan azalmadan kaynaklandı. İşgücüne dahil olmayan nüfus ise 261 bin kişi arttı. Haziranda iş gücü 34 milyon 407 bin, istihdam 30 milyon 866 bin ve işsizler de 3 milyon 541 bin kişiye indi.

• **Ödemeler dengesi:** Türkiye haziranda 3,5 milyar dolarlık cari işlemler açığı verirken, arka arkaya yüksek miktarda aylık cari işlemler açığı verilen ay sayısı da 8'e çıktı. Merkez Bankasının para ve kur politikasının yerini Tayyip Erdoğan'ın "faiz sebep enflasyon sonuç" hezeyanının aldığı geçen yılın son aylarından bu yana, Türkiye yüksek miktarlarda cari işlemler açığı veriyor. Haziranda verilen 3,5 milyar dolarlık açıklık birlikte Türkiye bu yılın ilk yarısını 32,4 milyar dolarlık açıklık kapatırken, haziran sonu itibariyle son bir yıllık cari açık ise 32,7 milyar dolara kadar yükseldi.

• **Merkez Bankasının**, swap borcu dahil **net rezervi** geçen hafta 812 milyon dolar iyileşerek (eksi) -54,8 milyar dolardan (eksi) -53,9 milyar dolara çıktı.

• Son yıllarda uygulanan yanlış ekonomik ve siyasi politikalar yüzünden Türkiye'den çıkan **yabancı portföy yatırımcıları**, 29 Temmuz – 5 Ağustos haftasında da hisse senedi ve tahvil piyasalarından net 95 milyon dolarlık alım yaptılar

• **İdeolojik olarak** "Devletin ticari faaliyetlerinin en aza indirilmesi, rekabete dayalı piyasa ekonomisinin oluşturulması, KİT'lerin bütçe üzerindeki baskısının azaltılması, sermayenin tabana yayılarak sermaye piyasasının geliştirilmesi" gibi gerekçelerle savunulan özelleştirme AKP tarafından "arsa" satışına dönüştürüldü.

• **Vatandaşlar**, gelirlerinin yetmediği zorunlu harcama ve borç ödemelerini yapabilmek için hızla borçlanıyorlar. Son 3 ayda (6 Mayıs – 5 Ağustos arasında) vatandaşların bankalara olan borçlarında 157 milyar liralık artış yaşandı. Bireylerin bankalara ve finansman şirketlerine olan (konut, taşıt, ihtiyaç ve kredi kartı) borcu (takiptekiler de dahil) 5 Ağustos itibariyle 1 trilyon 271 milyar liraya yükseldi.

• TÜİK'in yaptığı hesaplamalara göre, Türk lirasına güvenerek parasını TL'de tutanların tasarrufları yüksek enflasyon karşısında kar gibi eridi ve satınalma gücünün önemli bir kısmını kaybetti.

• **Fitch'den sonra** diğer bir uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu olan Moody's de Türkiye'nin kredi notunu düşürdü. Kuruluş Türkiye'ye daha önce verdiği B2 notunu B3'e indirirken, "negatif" olan notun görünümünü ise "durağan"a çevirdi. Kuruluş not indirimini, "ödemeler dengesi üzerindeki yükselen baskı" ve "yetkililerin makroekonomik istikrarı sağlamak için alışılmışın dışında önlemlere başvuruyor olmaları" şeklinde iki etmene bağlaya

İŞ ARAYANLAR AZALINCA İŞSİZLİK DE AZALDI

• TÜİK'in çok az ayrıntıyla açıkladığı için referans alınmaktan oldukça uzak aylık işgücü istatistiklerine göre bu yıl haziran ayında hem işgücü hem istihdam hem de işsizlerin sayısı azaldı.

• Çalışabilir yaştaki nüfusun bir önceki aya göre 79 bin kişi arttığı haziranda, iş gücü (istihdamdakiler + işsizler) 182 bin kişi azaldı. İş gücünde yaşanan azalmanın 46 bini istihdamda yaşanan daralmadan, 136 bini ise işsiz sayısında yaşanan azalmadan kaynaklandı. İşgücüne dahil olmayan nüfus ise 261 bin kişi arttı. Haziranda iş gücü 34 milyon 407 bin, istihdam 30 milyon 866 bin ve işsizler de 3 milyon 541 bin kişiye indi.

• Türkiye'nin haziran ayında 64 milyon 636 bin kişi olarak tahmin edilen çalışma çağındaki (15 ve yukarı yaştaki nüfus) nüfusun 30 milyon 232 bini iş gücüne dahil bulunmuyor. Diğer bir ifadeyle ne çalışıyor ne de iş arıyor.

• İşsizlik oranı yüzde 10,6'dan yüzde 10,3'e, işgücüne katılım oranı yüzde 53,6'dan yüzde 53,2'ye, istihdam oranı da yüzde 47,9'dan yüzde 47,8'e geriledi.

- Mevsim etkisinden arındırılmış haziran ayı işgücü istatistikleri, Türkiye ekonomisinin haziranda bir önceki aya göre yeni istihdam yaratamadığını, aksine istihdamın daraldığını, istihdamın daralmasına rağmen işsiz sayısı ve oranındaki azalışın ise işsizlerin bir kısmının iş aramaktan vazgeçmesinden kaynaklandığını gösteriyor.
- TÜİK'in sadece son dört haftada iş aramış kişileri işsiz kabul ettiği işsizlik tanımına göre yüzde 10,3 olan işsizlik oranı, sayıları 1 milyon 242 bini bulan eksik istihdamdakiler (araştırmanın yapıldığı dönemde çok kısa süreli çalışan ancak iş bulsa tam zamanlı olarak çalışabilecek ya da ikinci bir işte de çalışabilecek durumda olanlar) ile yine sayıları 2 milyon 830 bini bulan, iş bulsa hemen çalışabilecek durumda olan, ancak iş bulma umudu olmadığı için iş adama kanallarından herhangi birine başvurmamış olanları da dahil ettiğimizde (geniş anlamda işsizlik) yüzde 20,4 olarak hesaplandı. Gerçek işsiz sayısı da 7 milyon 613 bin kişi olarak tahmin edildi.
- Genç nüfus arasındaki işsizlik oranı da yüzde 20,4 olarak hesaplandı. Buna göre çalışan veya çalışmak için iş arayan her beş gençten biri iş bulamıyor.

KAYITLI İŞSİZLER

- İş bulmak için İş-Kur'a kayıt yaptıranların sayısını gösteren kayıtlı işsiz sayısı ise haziran ayına göre 30 bin kişi azalarak temmuzda 3 milyon 538 bin kişiye geriledi.
- Kayıtlı işsiz sayısında son bir yılda ise 543 bin kişilik artış yaşandı.
- Yaygın olarak ülkedeki işsiz sayısı konusunda bir öncü gösterge olarak kabul edilse de İş-Kur'a kayıtlı işsiz sayısı daha çok ülkedeki iş bulma umuduyla ilgili bir fikir vermektedir. İş bulma umudunun azaldığı dönemlerde kayıtlı işsiz sayısı da azalırken, iş bulma umudunun arttığı dönemde de İş-Kur aracılığıyla iş arayanların sayısı artmaktadır.

İŞSİZLİK SİGORTASI FONU

- Temmuzda 243 bin kişi işsizlik sigortası fonundan işsizlik ödeneği alabilmek için başvuruda bulundu. Ocak-Temmuz döneminde başvuruda bulunan işsizlerin sayısı ise geçen yılın aynı dönemine göre 168 bin 742 kişi artarak 965 bin 853'e çıktı.
- Temmuzda toplam 63 bin 260 kişiye işsizlik ödeneği bağlanırken, aynı ay işsizlik ödeneği alan toplam işsiz sayısı ise bir önceki aya göre 4 bin 203 kişi azalarak 425 bin 802 kişiye indi.
- İşsizlik sigortasının toplam fon varlığı ise bir önceki aya göre 3,6 milyar lira artarak 109,7 milyar liraya çıktı.

KAMU SEKTÖRÜNÜN İSTİHDAMI

- Kamu sektörünün toplam istihdamı ise bu yıl haziran ayı itibariyle 4 milyon 989 bin kişiye yükseldi.
- Yılın ilk altı ayında 112 bin kişilik artış yaşanan kamuda istihdam edilenlerin 3 milyon 28 binini kadrolu, 658 binini sözleşmeli personel oluştururken, sürekli işçilerin sayısı 1 milyon 225 bine, geçici işçilerin sayısı 60 bine, diğer şekillerde istihdam edilenlerin sayısı ise 108 bine çıktı.
- Ocak-Haziran döneminde kadrolu personel sayısında 25 bin, sözleşmeli personel sayısında 39 bin, sürekli işçi sayısında 36 bin, geçici işçi sayısında 11 bin ve diğer statülerde çalışanların sayısında ise bin kişilik artış kaydedildi.
- İktidarın sözleşmeli personeli kadroya alma vaatlerine rağmen sözleşmeli personel sayısının artmaya devam ettiği gözleniyor.

SANAYİ ÜRETİMİ

- Sanayi üretimi haziranda bir önceki aya göre yüzde 1,28, geçen yıl haziran ayına göre ise yüzde 8,46 oranında arttı.
- Üretimdeki artış hem aylık hem de yıllık olarak imalat sanayi sektöründeki kaynaklandı.
- İmalat sanayi üretimi bir önceki aya göre yüzde 1,55, yıllık olarak ise yüzde 10,01 oranında artarken, madencilik sektörünün haziran ayı üretimi önceki aya göre yüzde 2,15, geçen yılın aynı ayına göre ise yüzde 7,06 oranında azaldı.
- İmalat sanayi üretimindeki bu artışa rağmen, elektrik, gaz ve iklimlendirme sektörünün üretimi aylık olarak sadece yüzde 0,05, yıllık olarak ise yüzde 0,64 oranında arttı.

• İmalat sanayi sektöründe yıllık olarak yüzde 10'un üzerinde bir üretim artışının, enerji sektörünün üretimini neredeyse hiç artırmamış olması, TÜİK'in sanayi üretimi istatistiklerini de sorgulanmaya muhtaç hale getiriyor.

• Haziran sonu itibarıyla son bir yılda aramalı üretiminde yüzde 4,93, dayanıklı tüketim malı üretiminde yüzde 2,91, dayanıksız tüketim malı üretiminde yüzde 16,44, enerji üretiminde yüzde 0,99 ve sermaye malı üretiminde de yüzde 12,38 oranında artış yaşandı.

ÖDEMELER DENGESİNDE SORUN DERİNLEŞİYOR

• Türkiye hazırında 3,5 milyar dolarlık cari işlemler açığı verirken, arka arkaya yüksek miktarda aylık cari işlemler açığı verilen ay sayısı da 8'e çıktı. Merkez Bankasının para ve kur politikasının yerini Tayyip Erdoğan'ın "faiz sebep enflasyon sonucu" hezeyanının aldığı geçen yılın son aylarından bu yana, Türkiye yüksek miktarlarda cari işlemler açığı veriyor.

• İktidarın ekonomik temelleri olmadığı halde Merkez Bankasına faiz indirterek, döviz kurunu ve enflasyonu patlattıktan sonra, uygulamaya başladığı "Türkiye Ekonomi Modeli" nin hedeflerinden biri de "cari fazla vermek"ti.

• Ancak Türkiye, geçen yıl kasım ayından bu yıl haziran ayına kadar toplam 38,5 milyar dolarlık cari işlemler açığı verdi.

• Hazırında verilen 3,5 milyar dolarlık açıkla birlikte Türkiye bu yılın ilk yarısını 32,4 milyar dolarlık açıkla kapatırken, haziran sonu itibarıyla son bir yıllık cari açık ise 32,7 milyar dolara kadar yükseldi.

• Temmuz ayında Türkiye 10,6 milyar dolarlık dış ticaret açığı vermişti. Hizmet gelirlerindeki artışa rağmen temmuz ayı cari işlemler açığının da 4,5-5 milyar dolar civarında gerçekleştiği, yıllık açığın da 36-37 milyar dolar düzeyine yükseldiği tahmin ediliyor.

• İktidar cari işlemler açığını yüksek enerji fiyatlarına bağlasa da cari işlemler açığının temel nedenini iç talebi artıran negatif reel faiz olduğu biliniyor. TL'nin reel olarak değer kaybetmesi tasarruf eğilimini azaltıp ithalatı artırıyor.

• Türkiye'nin 32,4 milyar dolarlık cari açık verdiği ocak-haziran döneminde ülkeye giren net finansman ise sadece 2,6 milyar dolarda kaldı. Dolayısıyla Türkiye 29,9 milyar dolarlık bir finansman açığıyla karşı karşıya kaldı.

• Finansman açığı da üzerinde baskı oluşturduğu Merkez Bankası rezervlerinin bu dönemde 12,3 milyar dolar azalmasına yol açtı. Cari işlemler açığının 17,5 milyar dolarlık kısmının finansmanının ise nasıl gerçekleştiği Merkez Bankası tarafından bilinmiyor (net hata ve noksan). Diğer bir ifadeyle gelir-gider rakamlarındaki bir hatadan ya da mali sisteme sistem dışından kayıt dışı döviz girişinden, büyük olasılıkla da her ikisinden birden kaynaklanan bu durum, cari işlemler açığının rezervler üzerinde daha büyük bir baskı yapmasını engelliyor. (17,5 milyar dolar gibi, hatayla açıklanamayacak ve kayıtlı dövizin bile nazlanarak girdiği kayıt dışı döviz girişinin de hiçbir işaretinin olmadığı bir dönemde, bu rakamın büyük kısmının, gelir ve giderlerin gerçekleşmelerindeki zaman farkı ile Türkiye'deki şirketlerin ithalat ve diğer döviz harcamaları ile dış borç ödemelerini yurt dışındaki varlıklarıyla gerçekleştirmiş olmalarından kaynaklandığını düşünüyorum.)

• Turizm gelirlerinin yüksekliği nedeniyle yaz aylarında nispeten düşük seyreden cari işlemler açığı (geçen yıl ağustos-eylül ve ekim aylarında fazla verilmişti) kasım ve aralık aylarında oldukça yüksek miktarlara çıkıyor. Türkiye'nin bu yılı 55-60 milyar dolar civarında bir cari işlemler açığıyla tamamlayacağı öngörülüyor.

• Dışardan yatırım alamayan, aksine yabancı yatırımcı çıkışının sürdüğü, dış borçlanması artan riskler yüzünden oldukça pahalı hale gelen Türkiye'nin bu ölçüde bir cari açığı finanse etme zorunluluğu hem TL'nin değeri üzerinde hem de zaten eksi durumdaki uluslararası rezervler üzerinde önümüzdeki aylarda da ağır bir baskı oluşturması bekleniyor.

DIŞ TİCARETTE FİYAT HADDİ DE TÜRKİYE ALEYHİNE

• Uygulanan yanlış para ve kur politikalarının yanı sıra uluslararası dış ticaret fiyatları da Türkiye'nin aleyhine geliyor ve dış açığını büyütüyor.

• TÜİK'in dış ticaret endekslerine göre bu yıl haziran ayında Türkiye'nin ihracat fiyatları geçen yılın aynı ayına göre yüzde 12 oranında artarken, ithalat fiyatlarındaki artış ise yüzde 34,9 olarak gerçekleşti.

- Türkiye'nin ihracat birim fiyatlarındaki artışın dünyadaki artışın gerisinde kalması, aynı miktarda ithalata daha fazla döviz ödemesine dolayısıyla dış ticaret açığının büyümesine yol açıyor.
- İhracat birim fiyat endeksinin ithalat birim fiyat endeksiyle oranlamasıyla hesaplanan ve Haziran 2021'de 91,6 olan dış ticaret haddi bu yıl haziranda 76'ya kadar geriledi.
- Haziranda ihracat miktar olarak ise geçen yıla göre yüzde 6 oranında artarken ithalat artışı yüzde 3,6'da kaldı. Miktar olarak ihracat daha fazla arttığı halde, fiyat artışı yüzünden parasal olarak ise ithalat daha yüksek arttı. Haziranda Türkiye'nin ihracatı geçen yıla göre yüzde 18,7, ithalatı ise yüzde 39,7 oranında artmıştı.

MERKEZ BANKASININ NET REZERVİ -53,9 MİLYAR DOLAR

• **BRÜT REZERV:** Merkez Bankasının, brüt rezervi (altın + döviz); 29 Temmuz -5 Ağustos günleri arasında 1,8 milyar doları swap yoluyla alınan borçlardan, 44,6 milyar doları da bankaların Merkez Bankasındaki döviz mevduatındaki artıştan kaynaklanmak üzere 7,4 milyar dolar arttı. 5 Ağustos **itibariyle brüt rezerv 108,6 milyar dolara yükseldi. Brüt rezerv geçen yılın sonuna göre ise 2,5 milyar dolar azaldı. (Rezervdeki artışın Rusya'nın nükleer santral için yaptığı/yapacağı harcamanın bir kısmını Türkiye'ye transfer etmeye başlamasından kaynaklandığı iddiaları bulunuyor.)**

- Brüt rezervin 67,8 milyar doları döviz, 40,9 milyar doları ise altın varlıklarından oluşuyor.
- Merkez Bankasının swap borçları hariç net rezervi 2,7 milyar dolar artarak 11,8 milyar dolara yükselirken, swap borçları ise 1,9 milyar dolar artarak 63,9 milyar dolara yükseldi. Dolayısıyla net rezervdeki artışın yarısı swap yoluyla sağlandı.
- Merkez Bankasının, bu swap borcu dahil net rezervi ise 812 milyon dolar iyileşerek (eksi) -54,8 milyar dolardan (eksi) -53,9 milyar dolara çıktı.
- Swap borçlarının brüt rezerv içerisindeki payı ise 5 Ağustos itibariyle yüzde 60,5'e indi.

YETERİNCE UZUN VADELİ BORÇ BULAMAYAN TÜRKİYE YURT DIŞINA KAYNAK TRANSFER EDİYOR

- Kredi notu yatırım yapılabilir seviyenin oldukça altına düşen Türkiye, uzun vadeli dış borçlanmada dışarıya kaynak transfer etmeyi sürdürüyor.
- Bu yıl Ocak-Haziran döneminde kamu ve özel sektör 26,2 milyar dolarlık dış borç anaparası öderken, bulabildiği uzun vadeli dış borç miktarı ise 24,3 milyar dolarda kaldı.
- Dolayısıyla Türkiye bu dönemde 1,9 milyar dolar net dış borç ödeyicisi konumunda kaldı.

DIŞBORÇ FAİZ ÖDEMESİ

- Aynı dönemde Türkiye dış borçları için toplam 6,1 milyar dolarlık faiz ödemesi de yaptı. Bu ödemenin 2,7 milyar dolarlık kısmını kamu sektörü, 3,4 milyar dolarlık kısmını ise özel sektör gerçekleştirdi.
- AKP döneminde Türkiye dışarıya toplam 202,7 milyar dolar faiz ödedi.

SICAK PARA

- Son yıllarda uygulanan yanlış ekonomik ve siyasi politikalar yüzünden Türkiye'den çıkan yabancı portföy yatırımcıları, 29 Temmuz – 5 Ağustos haftasında da hisse senedi ve tahvil piyasalarından net 95 milyon dolarlık alım yaptılar.
- Yabancılar, kur ve fiyat hareketlerinden arındırıldığında 1 Ocak –5 Ağustos 2022 günleri arasında net olarak 5,6 milyar dolarlık hisse senedi ve iç borçlanma kağıdı satarak Türkiye'den çıktılar.
- Türk bankalarına swap yoluyla borç vermeyip aksine borç alan yabancı bankaların Türkiye'deki bankalara olan swap borçları ise 5,2 milyar dolar oldu. Yabancı bankaların yıl başından bu yana swap borçlanmaları/borç vermeleri nedeniyle Türkiye'den net çıkış 8,7 milyar dolar oldu.
- Yabancıların 1 Ocak- 5 Ağustos döneminde hisse senedi, iç borçlanma kâğıdı, banka mevduatı ve swaplardan oluşan sıcak para stoku, kur ve fiyat hareketlerinden arındırılmamış olarak 10,8 milyar dolar azalarak 44 milyar dolara geriledi.
- Yabancı yatırımcıların 5 Ağustos itibariyle portföyleri, 15,8 milyar dolarlık hisse senedi, 2,1 milyar dolarlık kamu ve özel sektör iç borçlanma kağıdı ve repo, 31,3 milyar dolarlık döviz ve TL mevduatlarından oluşuyor. Swapta ise Türk bankalarına 5,2 milyar dolar borçlu bulunuyorlar.

ÖZELLEŞTİRME ARSA SATIŞINA DÖNÜŞTÜ

- İdeolojik olarak “Devletin ticari faaliyetlerinin en aza indirilmesi, rekabete dayalı piyasa ekonomisinin oluşturulması, KİT’lerin bütçe üzerindeki baskısının azaltılması, sermayenin tabana yayılarak sermaye piyasasının geliştirilmesi” gibi gerekçelerle savunulan özelleştirme AKP tarafından “arsa” satışına dönüştürüldü.
- Bu yıl Ocak-temmuz döneminde toplam 162 milyon dolarlık özelleştirme yapılırken, bu rakamın 110,5 milyon doları, yukarıdaki amaçların gerçekleştirilmesine hiçbir katkısı bulunmayan gayri menkul (arsa-arazi) satışından oluştu.
- AKP döneminde ise toplam 62,9 milyar dolarlık özelleştirme yapıldı ve parası harcandı. Bu satışın 4,1 milyar dolarlık kısmını da yine arsa-arazi satışları oluşturdu.
- AKP döneminde 39 milyar dolarlık hisse, 17,3 milyar dolarlık işletme/tesis, 651 milyon dolarlık otel/sosyal tesis, 708 milyon dolarlık varlık satışı yapıldı. Kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan devirlerin tutarı ise 1,1 milyar dolar oldu.

KREDİ VE MEVDUAT GELİŞMELERİ**Mevduat**

- Bankalardaki toplam mevduat, 29 Temmuz – 5 Ağustos haftasında, 135 milyar lira artarak 7,59 trilyon liraya yükseldi.
- BDDK’nın istatistiklerine göre yıl başından bu yana Türk lirası mevduatlar yüzde 75 oranında genişledi. Ancak bu artışın neredeyse tamamı kur korumalı diğer bir ifadeyle de dövizde endekslenen mevduatlardan kaynaklandı. KKM hariç tutulduğunda TL mevduatlarda yıl başından bu yana sadece yüzde 17,7 oranında artış oldu. Bu oranlar KKM’nin Türkiye’deki dolarizasyonu TL mevduatlar içerisinde gizleyip, Türk lirası mevduatları da dolarize ederek tehlikeli bir noktaya çıkardığını açıkça gösteriyor.
- Döviz mevduatlarının, ağırlıklı olarak şirketlerin döviz mevduatlarındaki artış yüzünden 4,4 milyar dolar artarak 240,7 milyar dolara yükseldiği 5 Ağustos itibarıyla, kur korumalı mevduatlar 1 trilyon 170 milyar lira, KKM hariç TL mevduatlar ise 2,1 trilyon lira oldu. Geçen hafta gerçek kişilerin döviz mevduatları 44 milyar dolar azaldı.
- Döviz mevduatlarında son iki haftada yaşanan artışın tümü ticari kuruluşların mevduatlarından kaynaklanıyor.
- **Dolarizasyon:** Döviz mevduatlarının toplam mevduattaki payını gösteren dolarizasyon oranı **tüm mevduatlar** için 56,6 olarak hesaplandı.
- **Dolarizasyon oranı gerçek kişilere** ait (vatandaşın tasarruf mevduatı) mevduatlarda ise yüzde 60,2 oldu.
- *Kur korumalı Türk lirası mevduat uygulaması kapsamında açılan mevduatların döviz kuruna endekli olması nedeniyle gerçek dolarizasyon oranı ise yüzde 72’ye ulaştı.*
- *KKM’nin Maliyeti 55 Milyarı Geçti:* 22 Temmuz 2022 tarihli verilere göre bankalardaki mevduatın yüzde 15,4’ü kur korumalı mevduat olarak Merkez Bankası ve Hazine’nin garantisine sığınmış bulunuyor. Bu mevduatlara verilen garanti nedeniyle Devletin üstlendiği risk mart ayında gerçekleşmeye başladı. 23 Mart – 30 Haziran günleri arasında vadesi dolanlar için Hazine bütçeden 37,2 milyar lira ödendi. Merkez Bankasının dövizden dönenler için ne kadar ödeme yaptığı ise gizleniyor. Açıklanamamakla birlikte Merkez Bankasının da mayıs sonuna kadar 10 milyar lira KKM için ödeme yaptığı tahmin ediliyor.
- *Şubat ayında döviz mevduatından kur korumalı mevduata geçen şirketlere sağlanan kurumlar vergisi avantajı nedeniyle vazgeçilen kurumlar vergisi tutarının ise 10,1 milyar lira olduğu açıklandı. Buna göre sistemin ilk üç ayda kamuya toplam maliyeti 55 milyar lirayı geçtiği tahmin ediliyor.*
- **Hazine ve Maliye Bakanı Nebati, sürekli KKM’nin dolarizasyonu kırdığını ve Türk lirası mevduatları artırdığını ileri sürüyor. Ancak Merkez Bankası, şirketlerin kur riskini hesaplarken, bu mevduatları “döviz varlığı”olarak kabul ediyor. Bu açıdan da bakıldığında KKM’nin ekonomideki dolarizasyon eğilimini kırmayıp aksine artırdığını ve bu kesimlerin kur riskinin Hazine ve Merkez Bankasının üzerine yıkıldığını görüyoruz.**

Krediler

- Kredi stoku da 29 Temmuz – 5 Ağustos günleri arasında 21,7 milyar lira artarak 6,52 trilyon liraya yükseldi. TL krediler 35,9 milyar lira artarken, döviz kredilerinin TL karşılığında 14,2 milyar liralık azalış oldu. Döviz kredileri dolar cinsinden 896 milyon dolar azalarak 140,8 milyar dolara indi.
- *Kredi stokunda geçen yılın sonuna göre yüzde 33 oranında artış yaşandı. Türk lirası krediler yüzde 41 oranında artarken, döviz kredilerinde ise dolar cinsinden yüzde 10 oranında azalma oldu.*
- **Batık Krediler:** Bankaların zamanında tahsil edemediği için takibe aldıkları krediler ise 162,6 milyar lirada seyrediyor.

VATANDAŞIN BORÇLANMASI HIZ KESMİYOR

- Vatandaşlar, gelirlerinin yetmediği zorunlu harcama ve borç ödemelerini yapabilmek için hızla borçlanıyorlar. Son 3 ayda (6 Mayıs – 5 Ağustos arasında) vatandaşların bankalara olan borçlarında 157 milyar liralık artış yaşandı.
- Bireylerin bankalara ve finansman şirketlerine olan (konut, taşıt, ihtiyaç ve kredi kartı) borcu (takiptekiler de dahil) 5 Ağustos itibarıyla 1 trilyon 271 milyar liraya yükseldi.
- Vatandaşların bu borcunun 966 milyar lirası bireysel (konut, otomobil, ihtiyaç) kredilerinden, 305 milyar lirası da kredi kartı borç bakiyelerinden kaynaklanıyor. Son hafta tüketici kredilerinde 2,3 milyar liralık, kredi kartı borçlarında ise 2 milyar liralık artış yaşandı.
- **Takipteki Borç:** Vatandaşların vadesinde ödeyemediği için bankalar tarafından icraya verilen takipteki borçları ise 29,3 milyar lira düzeyine çıktı. Bankaların takipteki bu borçlarını düşük bir bedel karşılığında varlık yönetim şirketlerine devrediyor olmaları bu rakamı olduğundan daha düşük gösteriyor.
- **Toplam Borç:** Vatandaşların varlık yönetim şirketlerine 32,9 milyar, TOKİ'ye ise 27 milyar lira borcu bulunuyor. Vatandaşların, bankalara, finansman şirketlerine, varlık yönetim şirketlerine ve TOKİ'ye olan (tahsili gecikmiş borçlar da dahil) toplam borcu 1 trilyon 330 milyar lira düzeyinde seyrediyor.
- Vatandaşların bankalara olan borcunda yıl başından bu yana 245 milyar liralık, toplam borçlarında ise 247 milyar liralık artış yaşandı.

FAİZ ORANLARI**Kredi ve Mevduat Faiz Oranları**

- 5 Ağustos itibarıyla bankaların **vadeli TL cinsinden mevduata** uyguladığı ortalama faiz oranı yüzde 17,35'e indi. *(Ancak kur korumalı mevduat nedeniyle bu oran gerçek durumu yansıtmıyor. Bu hesapların -devletin ödediği kur farkıyla birlikte- üç aylık bir faizin yıllık bileşiği ise yüzde 80'i aşıyor)*
- Merkez Bankasına göre, tüketici kredilerinin (ihtiyaç + taşıt + konut) ortalama faizi önceki haftaya göre 0,49 puan artarak yüzde 31,45'e 5 Ağustosta ticari kredi faizleri ise 0,59 puan gerileyerek yüzde 27,2 oldu.
- Bankalar tüketicilere ihtiyaç kredisini yüzde 34,45, taşıt kredisini yüzde 27,93, konut kredisini ise yüzde 18,66 yıllık faiz oranıyla kullandı.
- Dolar cinsinden ticari kredi faizi yüzde 8,48'e çıkarken, Euro cinsinden olanın faizi de yüzde 5,85 oldu.

Merkez Bankası Faizi

- *Merkez Bankası, geçen hafta sonu (12 Ağustos) itibarıyla 199 milyar lira olan bankalara verdiği net fonlamayı yıllık yüzde 14 faiz oranıyla yapmaya devam etti.*

İç Borçlanma Faizi

- Hazinesin, yeniden dolar cinsinden borçlanmaya başladığı ve enflasyona endeksli olarak borçlanmaya ağırlık verdiği bu dönemde iki yıl vadeli devlet tahvilinin (**gösterge faiz**), 5 Ağustosta yüzde 21,42 olan faizi 12 Ağustosta yüzde 20,07'ye indi.
- Beş yıl vadelide 2,23 puan azalarak yüzde 17'ye gerileyen faiz oranı 10 yıl vadeli tahvilde de 0,32 puan azalarak yüzde 16,72 oldu. **Merkez Bankasının, bankalara yabancı para mevduat karşılığında tutmak zorunda oldukları Devlet tahvillerinin için en az 5 yıl vadeli sabit faizli olma koşulu getirmesi uzun vadeli tahvillere talebi artırdığı için faiz oranlarını düşürüyor.**

Risk Primi (CDS) 700'ün Altına İndi

- Dolar cinsinden 5 yıl vadeli yurt dışı borçlanma tahvillerinin yıllık faizi geçen hafta yüzde 8,72 olarak gerçekleşti.
- ABD'de, enflasyonun yavaşlamaya başlamasıyla birlikte resesyon riskinin artması, doların değer kaybetmesine yol açarken Türkiye ve diğer ülkelerin de dış borçlarını geri ödeme (temerrüt) riskini gösteren CDS (*Kredi temerrüt sigortası- 5 yıl vadeli*) düşmesine yol açtı.
- Türkiye'nin CDS'i 11 Ağustos itibarıyla **bir önceki haftaya göre** yüzde 12,17 oranında azalarak 674,45'e indi.

DÖVİZ KURU-ALTIN-BORASA

- Merkez Bankasının açıkladığı döviz kurlarına göre geçen hafta dolar kuru değişmeyerek 17,94 TL'de kalırken Euro kuru yüzde 0,6 artarak 18,47 TL'ye yükseldi. Dolar kurunda yıl başından bu yana yüzde 38,2, Euro kurunda yüzde 25,8 oranında artış oldu.
- Ortalama dolar kuru (1 Ocak- 12 Ağustos 2022 ortalaması) 2021 yılının ortalamasına göre yüzde 72,8 oranında artarak 15,35 TL'ye çıktı. Buna göre Türk lirası bugünden başlayarak yıl sonuna kadar hiç değer kaybetmese bile 2021 yılı ortalamasına göre yüzde 42,1 oranında değer kaybetmiş olacak.
- Geçen hafta gram altın fiyatı bir önceki haftaya göre yüzde 1,5 oranında, geçen yılın sonuna göre ise yüzde 33,3 oranında artarak 1.038,29 lira oldu.
- Borsa endeksi ise (BİST100) geçen hafta yüzde 4,1 oranında arttı. Endekste yıl başına göre artış ise yüzde 54,7 oldu.

ENFLASYON TÜRK LİRASINA GÜVENENLERİ EZDİ

- TÜİK'in yaptığı hesaplamalara göre, Türk lirasına güvenerek parasını TL'de tutanların tasarrufları yüksek enflasyon karşısında kar gibi eridi ve satın alma gücünün önemli bir kısmını kaybetti.
- Parasını TL mevduatta tutanlar Temmuzda yüzde 1,1, son üç ayda yüzde 6 ve son bir yılda ise yüzde 35,3 oranında reel olarak zarar ettiler.
- Temmuzda hisse senedi yatırımcıları aylık bazda yüzde 4,9, son üç aylık dönemde yüzde 8 reel anlamda zarar ederken son bir yılda ise yüzde 0,5'lik reel getiriyle paralarının satın alma gücünü korudular.
- Tasarruflarını dolarda değerlendiren yatırımcılar reel olarak temmuzda yüzde 0,5, son üç ayda yüzde 7,5 ve son bir yılda ise yüzde 13,1 oranında getiri elde ettiler. Diğer bir ifadeyle tüketici enflasyonunun (TÜFE) üzerinde bir getiri elde ederek paralarının satın alma gücünü artırdılar.
- Tasarruflarını altında değerlendirenler ise temmuzda yüzde 4,7,son üç ayda yüzde 3,7 oranında reel anlamda zarar ederlerken, son bir yıllık dönemde ise yüzde 9,1 oranında bir reel getiriye kavuştular.
- Türk lirası cinsinden Devlet iç borçlanma senetlerine yatırım yapanlar ise temmuz ayında reel olarak yüzde 2,5 oranında bir getiri elde ederlerken, son üç ayda yüzde 0,2'lik, son bir yılda ise yüzde 34,8'lik reel zararla karşı karşıya kaldılar.
- Türk lirası tasarruf araçlarına yatırım yapanların temmuzda yüzde 2,37, sson üç ayda yüzde 10,64ve son bir yılda da yüzde 79,6 olan enflasyon karşısında uğradıkları reel kayıplar, tasarruf sahiplerinin Türk lirasından kaçarak, döviz, altın, kur korumalı mevduat ve konut yatırımına yönelmelerinin temel nedenini oluşturuyor

İCRADAKİ DERDEST DOSYA SAYISI 24 MİLYONU AŞTI

- Ulusal Yargı Ağı (UYAP) üzerinden alınan verilere göre bu yıl 1 Ocak – 12 Ağustos günleri arasında icra ve iflas dairelerine UYAP üzerinden toplam 5 milyon 523 bin yeni dosya geldi. 4 milyon 12 bin dosya ise sonuçlandırıldı.
- **Yeni gelen dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 25,4 oranında arttı.**
- İcra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı ise son bir yılda 1 milyon 425 bin adet artarak 12 Ağustos itibarıyla 24 milyon 77 bine çıktı.

BİR NOT İNDİRİMİ DAHA: MOODY'S DE TÜRKİYE'NİN NOTUNU DÜŞÜRDÜ

• Fitch'den sonra diğer bir uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu olan Moody's de Türkiye'nin kredi notunu düşürdü. Kuruluş Türkiye'ye daha önce verdiği B2 notunu B3'e indirirken, "negatif" olan notun görünümünü ise "durağan"a çevirdi.

• Kredi notunda yaptığı indirimi, "ödemeler dengesi üzerindeki yükselen baskı" ve "yetkililerin makroekonomik istikrarı sağlamak için alışılmışın dışında önlemlere başvuruyor olmaları" şeklinde iki etmene bağlayan Moody's açıklamasında şu görüşlere yer verdi: *o Türkiye'nin dış pozisyonu, temel olarak zaten yüksek olan enflasyonu yukarı çeken ve dış finansman ihtiyacını artıran yüksek enerji fiyatlarının bir sonucu olarak, beklenenden daha fazla baskı altında. Bu yıl cari işlemler açığı büyük olasılıkla GSYİH'nin %6'sına ulaşacak. Bu da Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden önce beklenenden üç kat daha fazla ve geçen yılki %1,7 oranındaki açıktan çok daha yüksek bir açığa işaret ediyor.*

o Düşen döviz rezervleri bir başka baskı noktası. Güçlü turizm ve ihracatı performansı sonbahar aylarında yavaşlamaya başlayacak ve net enerji ithalatı da muhtemelen çok daha yüksek kalacak.

o Bu nedenle döviz kuru ve TCMB'nin döviz tamponu üzerindeki baskı yeniden artacak. Büyük bir enerji projesine bağlı büyük bir girişin yardımıyla, (Rusya ile yürütülen nükleer santral projesi kastediliyor) döviz rezervleri ağustos başı itibarıyla 67,7 milyar dolara yükseldi (40,8 milyar dolar değerindeki altın rezervleri hariç).

o Kur korumalı mevduat ve ihracatçıların ihracat gelirlerinin %40'ını TCMB'ye satma zorunluluğu, maddi olarak daha güçlü rezerv tamponlarına yol açmalıydı. Oysa yılın büyük bölümünde rezervler düştü. Bankalarla takas şeklinde ödünç alınan (swap) rezervler ve bankaların zorunlu karşılıkları hariç tutulduğunda, net rezervler 50 milyar dolara kadar negatiftir.

o Dış finansman ihtiyaçları, bu yıl yaklaşık 250 milyar dolarla GSYİH'nin %34'ü kadardır. Ancak bunun yarısı, çevrilebilen ticari krediler veya bankacılık sistemindeki yurt dışındaki yerleşiklerin mevduatı gibi kısa vadeli borçlardır. Güvene duyarlı yeniden dış finansman ihtiyacı yaklaşık 128 milyar dolar veya GSYİH'nin %17'si civarında ve bu ihtiyacın büyük bir kısmı özel sektör tarafından karşılanacak.

o Geçen yıl Ekim ayında %20'nin altına olan yıllık enflasyon bu yıl Temmuz ayında %79,6'ya yükseldi. Bu oran şu anda küresel olarak en yüksek seviyeler arasında yer alıyor.

o Türk lirası, bir dizi TCMB faiz indiriminin tetiklediği 2021 yılının son iki ayında yaklaşık %45'lik değer kaybının ardından bu yıl da dolar karşısında %30 civarında değer kaybetti. Para birimi baskı altında kalmaya devam ediyor ve bu da önümüzdeki aylarda devam eden yüksek enflasyona işaret ediyor. Tüketici fiyat enflasyonu yıl sonunda hala %70'e yakın seyredecek.

o Yetkililer, para birimini istikrara kavuşturmak, merkez bankasının düşük döviz rezerv tamponunu yeniden inşa etmek ve kredi büyümesinde "yumuşak" bir iniş sağlamak amacıyla yılın başından bu yana bir dizi önlem aldı.

o Sık sık, ihracatçıların ihracat kazançlarının %40'ını TCMB'ye satma zorunluluğu ve bankaların önemli döviz varlığına sahip firmalara kredi açma yasağı gibi alışılmışın dışında yeni tedbirler açıklamaktadır.

o Şimdiye kadar alınan tedbirler, para birimini istikrara kavuşturma ve TCMB'nin döviz tamponlarını artırma konusunda başarılı olamadı.

o Giderek karmaşıklaşan düzenleyici ve makro ihtiyati tedbirlerin makroekonomik istikrarın yeniden sağlanmasında etkili olması ve enflasyonun düşürülmesine sürdürülebilir bir şekilde yardımcı olması pek olası değildir.

o Bu yılın ikinci yarısında ve gelecek yıl için kademeli bir ekonomik yavaşlama bekleniyor. Ekonomik büyümenin 2022 ve 2023 yıllarında sırasıyla %4,5 ve %2 olacağı tahmin ediliyor. Daha keskin bir yavaşlama riski de önemini koruyor.

o Finansal koşulların küresel olarak sıkılaşması ve Türkiye'nin Avrupa'daki ana ihracat pazarlarının büyümesinin, enerji krizi ve devam eden tedarik zinciri zorlukları nedeniyle yavaşlaması nedeniyle küresel ortam önemli ölçüde daha zorlu hale geldi. Keskin bir yavaşlama, işgücü piyasasını, kamu maliyesinin gücünü olumsuz etkileyecek ve sosyal ve politik riskleri artıracaktır. Ekonomi keskin bir şekilde yavaşlarsa - yurtdışındaki ana borçlu olarak özel sektör için önemli olan - yeniden dış finansman seçenekleri daha kısıtlı hale gelebilir.

o Türkiye'nin kamu maliyesinde bu yıl önemli bir zayıflama bekleniyor. Yüksek enflasyon nedeniyle devlet gelirlerinin iki katına çıkmasıyla desteklenen kamu maliyesi yılın ilk yarısında sağlam kalırken, yılın son aylarında bütçe baskılarının önemli ölçüde artması muhtemeldir.

o Kur korumalı mevduat uygulamasının Hazine'ye maliyeti artıyor. Uygulamanın bu yılki maliyeti GSYİH'nın yaklaşık %2,2'si olarak tahmin ediliyor. Haziran ayı itibarıyla Hazine, GSYİH'nın %0,3'ünü ödedi.

o Çoğunlukla yerli bankalar tarafından tutulan enflasyona endekli kamu borcunun maliyeti önemli ölçüde arttı. Yüksek enflasyon bu yıl 2021'e kıyasla faiz ödemelerini GSYİH'nın yaklaşık %1,2'si kadar artıracak.

o GSYİH'nın yaklaşık %4,5'i kadar bir bütçe açığı bekleniyor. Bütçe açığının ekonomideki yavaşlama, kamu çalışanlarına yapılan ücret zamları ve emekli aylıklarına yapılan zamlar nedeniyle sosyal güvenlik faturasını ve daha önceki vergi indirimlerinden kaynaklanıyor.

BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYISI AZALDI

- TÜİK'in Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından derlenen istatistiklere dayanarak yaptığı açıklamaya göre, bu yılın ilk altı aylık döneminde Türkiye'deki büyükbaş hayvan sayısı (sığır ve manda) geçen yıla göre yüzde 1 oranında azalarak 17 milyon 876 bine geriledi.
- Aynı dönemde küçükbaş hayvan (koyun ve keçi) ise yüzde 1,6 oranında artarak 58 milyon 448 bine yükseldi.
- Toplam canlı hayvan sayısı ise sonu itibarıyla geçen yıl sonuna göre yüzde 1 oranında artarak 76 milyon 518 bine çıktı.
- Başta et olmak üzere gıdada önemli bir fiyat krizi yaşayan Türkiye'de canlı hayvan sayısındaki toplam artış Türkiye nüfusundaki artışı bile karşılamaktan uzak kalıyor. Artan maliyetlerin yanı sıra iktidarın üretimi desteklemek yerine fiyatlara doğrudan müdahale ederek üreticilerin zarar etmesine yol açan uygulamaları özellikle büyükbaş hayvan yetiştiricilerini caydırıyor.

KONUT FİYATLARINDAKİ YILLIK ARTIŞ YÜZDE 145,5'İ BULDU

- Merkez Bankasının belirlemelerine göre Türkiye genelinde konut fiyatlarındaki yıllık ortalama artış mayıs sonu itibarıyla yüzde 145,5 olarak gerçekleşti.
- Türkiye genelinde metrekare başına ortalama konut birim fiyatı 11 bin 944 liraya kadar yükseldi.
- Metrekare başına ortalama konut birim fiyatı İstanbul'da son bir yılda yüzde 193,9 oranında artarak 19 bin 615 liraya tırmandı. Buna göre İstanbul'da 120 metrekarelik bir konutun fiyatı 2 milyon 538 bin liraya yükseldi.
- Metrekare başına ortalama konut birim fiyatı Ankara'da yüzde 155,8 artarak 8 bin 421 lira, İzmir'de ise yüzde 160 artarak 13 bin 797 lira oldu.
- Bu arada TÜİK'in belirlemelerine göre Haziran sonu itibarıyla son bir yılda ikamet amaçlı binaların inşaat maliyeti yüzde 100,6 oranında artış kaydetti.
- İki istatistiği birlikte değerlendirirsek, konut fiyatlarındaki artışın maliyet artışını önemli ölçüde aştığını, negatif reel faiz baskısının konuta olan talebi artırarak fiyatları yukarı çektiği ve sadece dar gelirlilerin değil orta ve ortanın üstünde gelir elde edenlerin de konut sahibi olma hayallerini suya düşürdüğü gözleniyor.

İÇ BORÇLANMA, YÜZDE 229 ARTARAK ÜÇE KATLANDI!

Dışarıdan borçlanma yapamaz hale gelen iktidar, hazineyi içeride borçlandırmaya yöneldi. Temmuz ayı hazine nakit dengesi rakamları bir ayda 92 milyar TL'yi aşan nakit açığıyla tüm zamanların tarihi rekorunu kırarken, ocak-temmuz döneminde 7 ayda yapılan iç borçlanma, geçen yıla kıyasla yüzde 229 artarak üçe katlandı!

Haziran ayında meclisten geçirilen ek bütçeye rağmen temmuzda böylesine yüksek tutarlı bir rekor nakit açığı verilmesinin geçen aya özgü, olağanüstü bir durumu mu yoksa önümüzdeki aylara ilişkin bütçe ve mali dengeler açısından olağanüstü riskleri mi işaret ettiğini, ağustos-eylül verileri açıklandığında daha net görebilmemiz mümkün olacak. Temmuz ayı hazine nakit dengesi rakamları, özellikle ocak-temmuz dönemi 7 aylık gelişmelere bakıldığında çok ciddi gelişmelerin yaşanabileceğini gösteriyor.

Temmuzda 92,8 milyar TL olan aylık açığa karşılık ocak-temmuz dönemi toplam nakit açığı, geçen yılın aynı döneminde 106,4 milyar TL olan tutarın oldukça altında. Bu yılın 7 aylık dönemindeki toplam nakit açığı 37

milyar TL ve geçen yıla kıyasla yüzde 65 daha düşük. Bunda yüzde 80'e dayanan enflasyon nedeniyle kurumlar vergisi tahsilatında yaşanan artışın yanı sıra, ithalattaki hızlı artıştan dolayı kur yükselişinin etkisiyle ithal edilen vergilerdeki artış da etkili. Ayrıca geçen yılın aralık sonunda Merkez Bankası bilançosunda son anda yapılan oynamayla bir gecede yükseltilecek kârın bütçeye aktarılmasından sağlanan 40 milyar aşkın girişi göz ardı etmemek gerek.

İktidarın ekonomi politikalarıyla yabancı ve yerli yatırım sermayesi hızla Türkiye'yi terk ederken, diğer yandan da yükselen riskler ve tırmanan CDS ile çift haneli döviz borçlanma maliyetlerinin ortaya çıkması, küresel para piyasalarında hazinenin elini kolunu bağlamış borçlanamaz konuma düşürmüştü. Dışarıdan kaynak bulunamayınca da hazine ve ekonomi yönetimi adeta bir iç borçlanma seferberliğine girişmiş görünüyor. Ocak-Temmuz döneminde 168 milyar 368 milyon liraya ulaşan iç borçlanma tutarı, geçen yılın aynı dönemindeki 51 milyar 169 milyon TL'lik tutarın üç katından fazla! Bu yılın yedi aylık döneminde iç borçlanmada yüzde 229 oranında artış gerçekleşmiş. Dolayısıyla hazine 7 ayda 37 milyar liralık nakit açığına karşılık iç ve dış toplam tutarı nakit açığının beş katına yaklaşan düzeyde 174 milyar 336 milyar TL'lik net borçlanma gerçekleştirmiş! Bunun diğer yüzüne bakınca hazine banka hesabına 140 milyar 780 milyon TL stoklamış. Kur farklarını da buna ilave ettiğimizde nakit dengesi rakamlarına göre hazinenin iç borçlanmayı üçe katlayıp bankada bir kenara stokladığı tutar 200 milyar 945 milyon TL'ye ulaşıyor. Hazinenin iç borçlanmayı üç katına çıkartması, nakit açığının beş misline varan net borçlanma gerçekleştirmesi ve 201 milyar liralık para stoklaması, üç ihtimali gündeme getiriyor;

✓ Yakın dönemde nakit sıkışıklığı yaşanması riskine karşı önlem alıyor

✓ Borçlanma maliyetlerinin daha da artacağını, faizlerin yükseleceğini öngörerek hazırlık yapıyor

✓ İktidarın talimatıyla yaklaşan seçimlerde farklı kesimlere dağıtılacak, akıtılacak kamu kaynakları için para stoklanıyor, nakit yığınağı yapılıyor

İç borçlanmaya böylesine hız verilerek hazinenin ağır yük altına sokulmasının hangi amaca dönük olduğunu, kanımca önümüzdeki birkaç ayda yaşanacak gelişmeler net bir şekilde gösterecek.

İKTİDAR YOĞUN ŞEKİLDE PARA BASIYOR

Merkez Bankası'nın temmuz sonu itibarıyla dolaşımdaki para-emisyon hacmi verileri, iktidarın yoğun şekilde para basmaya yöneldiğini gösteriyor. TL'deki değer kaybının olağanüstü düzeye ulaşmasıyla yüksek değerli 100-200 TL'lik kâğıt paraların emisyon hacmindeki payının arttığı, daha yüksek değerli yeni banknot basımından kaçınmak için 100 TL basımına hız verildiği anlaşılıyor!

Temmuz ayı itibarıyla yüzde 79,6'ya çıkan resmi enflasyon, tedavüldeki kâğıt paralarda erozyonu ve ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalma sürecini hızlandırırken, daha yüksek rakamlı paraların piyasaya sürülmesini dayatıyor. Bugüne kadar TL'den altı sıfır atmakla övünen iktidar, akıl dışı para politikalarıyla paraya yeni sıfır ilavesine kendisi zemin hazırladığı için dolaylı yol ve yöntemlerle bunu geciktirmeye çabalıyor.

Piyasada madeni para sıkıntısı baş gösterirken, üzerinde yazılı değer iki-üç katı maliyete ulaşan madeni paraların fırsatçılar tarafından toplanarak, hurda maden olarak eritilip satıldığına dönük haberler karşısında ekonomi yönetimi suskun. Merkez Bankası'nın, Darphane ve Damga Matbaası yönetiminin yalanlamadığı madeni para fırsatçılığına karşılık, kâğıt paralarda ortaya çıkan resmi veri tablosu da bir başka vahim gidişi işaret ediyor.

Enflasyonun karşısında ekonomik açıdan en yüksek kupürlü kâğıt paralar anlamını yitirmeye başladı. Artık 200 TL'ler gündelik hayatta, ticari ilişkilerde yetmediği gibi kullanıcılar açısından da yük haline gelmeye başladı.

✓ Yüksek kupürlü kâğıt para ihtiyacının üzerini örtmek için de halen en yüksek değerli kupür olan 200 TL'den daha fazla 100 TL basılmaya başlandığı Merkez Bankası verilerine yansıyor.

Temmuz sonu itibarıyla emisyon hacmi içinde, dolaşımdaki banknotların dağılımına bakıldığında;

✓ *200 TL banknot 759 milyon 833 bin 311 adet

✓ *100 TL banknot 1 milyar 211 milyon 961 bin 353 adet

✓ *50 TL banknot 462 milyon 798 bin 70 adet

✓ *20 TL banknot 253 milyon 523 bin 980 adet

✓ *10 TL banknot 381 milyon 708 bin 21 adet

✓ *5 TL banknot 356 milyon 133 bin 999 adet.

Dolaşımda işlem gören banknotların toplamı 3,4 milyar adet olurken bunun üçte biri tek başına 100 TL'lik kâğıt paralardan oluşuyor. Toplam kâğıt paralar içinde 100 TL'nin payı yüzde 35,6, 200 TL'nin payı yüzde 21,1 düzeyinde. En yüksek değerli iki kupürün emisyon hacmi içindeki toplam payı ise yüzde 56,7'ye ulaşıyor. Diğer deyişle 50,20, 10, 5 liralıklar enflasyon nedeniyle tamamıyla anlamsız ve ihtiyaca cevap vermekten uzak hale geldiği için, tedavüldeki paranın yaklaşık üçte ikisi en yüksek değerli iki kâğıt paradan oluşuyor.

Sadece bu oranlar bile enflasyonun tahribatını ve TL'deki değersizleşme sürecinin boyutlarını somut şekilde gözler önüne seriyor. Normal ve olağan koşullarda işleyen bir ekonomide yüksek değerli kupürlerin az erişilir olması ve emisyondaki payının daha az olması gerekirken Türkiye'de bu oran üçte iki düzeyinde.

En yüksek değerli iki kupürle bile 1000 TL çekmek istediğinizde 200 TL'de 5 adet 100 TL'de 10 adet banknotu cüzdanınızda taşımanız gerekiyor.

İktidar altı sıfır attığı TL'ye yeni sıfır ilave etmeye mecbur kalmamak, 'attığı sıfırları geri alma beceriksizliğiyle anılmamak' için 200 TL basımını sınırlı tutup, ağırlığı 100 TL'ye vererek 500 TL veya 1000 TL banknot basmak zorunluluğundan kaçmaya çalışıyor. Para politikaları ve para piyasalarının temel ilkelerinden birisi en yüksek kupürlü paranın emisyon hacmindeki payı yüzde 50'yi aştığında bir üst değerde kupür basımına geçilmesidir. İktidar, 200 TL basımını sınırlı miktarda tutarak ağırlığı 100 TL'ye veriyor. 100 TL'nin payı yüzde 50'yi geçtiğinde bir üst kupür olan 200 TL halen tedavülde olduğu için 500 TL'ye geçmek yerine bu kez 200 TL basımına hız vererek, payı yüzde 50'yi geçene kadar zaman kazanmak peşindedir.

Ancak temmuz ayı emisyon tablosu aksine 100 TL basımına hız verilmesinin çözüm olamayacağını, giderek 10 TL ayarına inecek 100 TL ile enflasyonun daha hızlı yükselmesine, değersizleşen TL'den kaçışın hızlanmasına zemin hazırlanacağını gösteriyor.

MERKEZ BANKASI YILSONU ENFLASYON BEKLENTİSİ YÜZDE 70,60'A YÜKSELDİ!

Geçen ay yılın üçüncü enflasyon raporunda yılsonu enflasyon hedefini 20 puan artırarak yüzde 60,4'e yükselten Merkez Bankası'nın bu hesabı da güvenilir bulunmadı. Merkez Bankası'nın gerçekleştirdiği Ağustos 2022 Piyasa Katılımcıları Anketi'nde (PİKA) yılsonu enflasyon beklentisi yüzde 70,60'a yükseldi!

Merkez Bankası'nın ağustos ayı PİKA anket sonuçları gerek Merkez Bankası'nın gerekse iktidarın ekonomik öngörülerini ve söylemlerinin güvenilir ve inandırıcı bulunmadığını, açıklanan hedef ve beklentilere kimsenin inanmadığını gösterdi.

Türkiye'nin önde gelen bankacıları, sanayicileri, akademisyenlerinin katıldığı PİKA sonuçlarıyla ortaya çıkan tablo, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Hazine ve Maliye Bakanının, Merkez Bankası Başkanının dile getirdiği 'enflasyonun düşeceği, kurların istikrarlı hale geleceği, faizin düşmeye devam edeceği' tezlerinin piyasalarda hiçbir karşılığının olmadığını yansıtıyor.

✓ 2022 yılsonu TÜFE beklentisi temmuz anketinde yüzde 69,94 iken bu ay yüzde 70,60'a yükseldi.

✓ TÜFE'de artış beklentileri 12 ay sonrası için yüzde 40,23'ten yüzde 41,99'a, 24 ay sonrası için de yüzde 24,27'den 24,35'e yükseldi.

Dolayısıyla geçen ay kamuoyuna yılın üçüncü enflasyon raporunu açıklayan Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu'nun 20 puan yükselterek yılsonu için yüzde 60,4 olarak açıkladığı yılsonu enflasyon hedefinin gerçekçi bulunmazken, PİKA katılımcıları yılsonunda Merkez Bankası'nın hedefinden 10 puan daha yüksek bir enflasyon öngörüyor.

Aynı şekilde Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati'nin, Kur Korumalı Mevduat hesaplarıyla döviz kurlarına istikrar kandırdıklarını öne sürmesine karşılık PİKA katılımcıları Bakanın sözlerine güvenmiyor.

✓ Yılsonu dolar/TL kuru beklentisi, bir önceki ankette 18,99 TL iken, ağustos anketinde 19,65 TL'ye yükseldi. 12 ve 24 ay sonrasına dönük dolar kuru beklentisi ise sırasıyla 20,92 TL ve 22,03 TL olarak gerçekleşti.

Temmuz ayı anketinde 37,5 milyar dolar olan yılsonu cari işlemler açığı beklentisi, ağustosta 39,3 milyar dolara yükselirken, gelecek yıl için cari işlemler açığı beklentisi 25,4 milyar dolar oldu.

Merkez Bankası'nın gerçekleştirdiği PİKA ağustos ayı sonuçları katılımcıların bizzat Merkez Bankası'nın açıkladığı hedef ve öngörülerini bile inandırıcı ve gerçekçi bulmadıklarını, enflasyon ve döviz kurlarında iktidar söylemlerinin tam aksine kötüleşme beklendiğini ortaya koydu.

CARI AÇIK, HAZİRANDA 3,5 MİLYAR DOLARA YAKLAŞIRKEN, YILLIK 32 MİLYAR DOLARI AŞTI!

Cari işlemler açığındaki gelişmeler Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iddiasının aksine ortada yeni ekonomik model diye bir şey kalmadığını somutlaştırdı. Kesintisiz şekilde sekiz aydan bu yana artan cari açık, Haziranda 3,5 milyar dolara yaklaşırken, yıllık 32 milyar doları aştı!

Dünya medyasına yansıyan ve iktidarın yalanlamadığı Putin'den, Suudilerden, BAE ve Katar'dan 'depozit döviz' talep edildiği haberleri, karşılığında hangi tavizlerin, geleceğe dönük taahhütlerin verildiği endişesini akla getiriyor. Ödemeler Dengesi haziran ayı resmi verilerine göre cari işlemler açığı 8 aydan bu yana kesintisiz şekilde artmaya devam ederken, cari açığın finansmanındaki sıkıntılar derinleşiyor. Yıllık cari açık tutarı, 32 milyar 667 milyon dolara ulaştı. Turizm başta olmak üzere hizmetler dengesi altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler bir önceki yılın aynı ayına göre 1 milyar 702 milyon dolar artarak 2 milyar 728 milyon dolara yükseldi. Portföy yatırımlarında 1 milyar 578 milyon dolar tutarında net çıkış gözlenirken, yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi piyasalarında 509 milyon dolar, devlet iç borçlanma senetleri piyasalarında (DİBS) ise 218 milyon dolar net satış yaparak Türkiye'den çekildikleri görülüyor.

İktidarın yarattığı güven kaybı ve belirsizlik ortamı özellikle dış kaynak girişlerinde, doğrudan yabancı sermayeli yatırımlarda belirgin şekilde kendisini gösterirken, yerli yatırım sermayesindeki çıkışın da çok ciddi boyutlara ulaştığını ortaya koyuyor. Bir yılda doğrudan yatırım yoluyla gelen sermaye dövizini brüt 14,8 milyar dolar. Bunun 6,9 milyar dolarlık kısmı reel ekonomik tabloya, rezervlere, cari açığın finansmanına katkısı olmayan gayrimenkul alımlarından kaynaklanmış. Gerçekte doğrudan yabancı yatırım sermayesi girişi 7,9 milyar dolar. Yurtiçi yerleşiklerin, yurt dışına yaptığı doğrudan yatırımlar yoluyla sermaye çıkışı ise 7,1 milyar dolar.

✓ Yabancıardan gelen ve yerli yatırımcılardan yurt dışına giden doğrudan yatırım sermayesi başa baş noktada ve katkısı olmamış.

✓ Ayrıca ocak-haziran döneminde 'sıcak para' olarak da adlandırılan, yabancıların Türkiye'deki portföy yatırımlarından çıkışlarının toplamı 6 ayda 11,4 milyar dolara ulaşmış.

Net hata noksan kaleminde 17,5 milyar dolara ulaşan kaynağı belirsiz döviz girişleri dışında gerileyen Merkez Bankası rezervleriyle finanse edilen cari açıktaki riskler önümüzdeki aylar için acil döviz girişi sağlanması gerektiğini işaret ediyor.

Merkez Bankası rezervlerinde 5 Ağustos ile biten haftada 7,4 milyar dolar artış yaşanması ve 12 aydan bu yana ilk kez rezervde yükseliş görülmesi bir anlamda Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in devreye girdiğini gösteriyor.

TÜİK BAŞKA İŞKUR BAŞKA SÖYLÜYOR!

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) haziran ayı işsizlik verileri, İş ve İşçi Bulma Kurumu (İŞKUR) verileriyle ciddi çelişkiler gösteriyor. İŞKUR'a göre kayıtlı işsiz sayısı yüz binlerce kişi artarken, TÜİK işe işsizliğin yüzde 10,3'e gerilediğine ve işsiz sayısının 136 bin kişi azalarak 3 milyon 541 bin kişiye düştüğüne inanmamızı istiyor!

TÜİK haziran ayı işsizlik verilerini açıkladı. Buna göre Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaş grubunda işsiz sayısı, haziranda bir önceki aya kıyasla 136 bin kişi azalarak 3 milyon 541 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise bir önceki aya göre 0,3 puanlık azalışla yüzde 10,3 olurken, geçen yılın aynı ayına göre ise 0,6 puan azaldı.

Haziranda 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı, bir önceki aya göre değişim göstermeyerek yüzde 20,4 düzeyinde kaldı. İstihdam edilenlerin sayısı haziranda bir önceki aya kıyasla 46 bin kişi azalarak 30 milyon 866 bine geriledi. İstihdam oranı ise 0,1 puanlık azalışla yüzde 47,8 oldu. İstihdam oranı erkeklerde yüzde 65,3 iken kadınlarda yüzde 30,6 olarak hesaplandı.

Bu arada çalışabilecek durumda olduğu halde iş aramayan-iş bulmaktan umudunu kesenlerin sayısı 4,5 milyon kişi.

✓ TÜİK gizlemeye çalışsa da iş aramayan 4,5 milyon işsizler birlikte resmi işsiz sayısının 3,5 milyon değil gerçekte 8 milyon kişi ile resmi işsiz sayısının iki katından fazla olduğu açığa çıkıyor.

TÜİK haziran ayında işsiz sayısının 136 bin kişi azaldığını, geçen yılın haziran ayına göre ise işsiz sayısında sadece 30 bin artış olduğunu açıklarken, haziran ayına ait İŞKUR verileri geçen yılın haziranında 2 milyon 950 bin olan kayıtlı işsiz sayısının yüzde 21 artarak bu yılın haziran ayında 3 milyon 568 bine yükseldiğini gösteriyor.

✓ İŞKUR'a işsiz olduğunu beyan ederek iş arama başvurusunda bulunanların sayısı TÜİK'in 30 bin rakamının aksine 20 kat fazlasıyla 617 bin kişi artmış!

Dolayısıyla aynı konuda, aynı döneme ilişkin veri açıklayan iki kamu kurumunun rakamları arasındaki derin uçurumlar, izah edilemeyen büyük rakam farkları bir kez daha iktidarın devlette yarattığı kurumsal çürümenin ulaştığı boyutları gösteriyor.

Enflasyon rakamlarını açıklamadan önce Beştepe'ye giderek talimat alan, kurulduğu ilk günden bu yana yıllardır yayınlanan ülke çapında ve ürün bazında aylık fiyat hareketlerine 'karartma' uygulamaya başlayan TÜİK'in getirildiği nokta ibret vericidir.

ENFLASYONLA MÜCADELE DEĞİL STAND-UP ŞOV

Enflasyonla mücadeleyi şova dönüştüren, sorunun kökenine inerek çözüm üretmek yerine etiketlerle algıya oynayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, Macaristan Başbakanı Viktor Orban'ın seçim öncesi uyguladığı taktikleri kopyalayarak ucuzluk gösterisine girişti. Göstermelik fiyat indirimi talimatıyla, vatandaşın cebini ve cüzdanını üzerinden siyasi nema ve seçim kazanma peşine düştü!

Macaristan'da geçtiğimiz nisan ayında yapılan seçimler öncesinde Başbakan Viktor Orban, ocak ayında yaptığı açıklamayla aralarında şeker, un, ayçiçek yağı, tavuk göğsü, domuz budu ve süt gibi temel gıdaların yer aldığı ürünlerin geçen yıl 15 Ekim 2021'deki fiyattan satılacağını, yıllık yüzde 7,5'a yükselerek 'rekor kıran' enflasyona halkı ezdirmeyeceğini ilan etmişti. Akaryakıt fiyatlarını ve konut kredi faizlerini donduran Orban, emekli maaşlarına ve asgari ücrete zam ve ailelere vergi iadesiyle elektrik faturalarında yüzde 50 devlet desteği de içeren 2 milyar euroluk bir kaynağı bu vaatlerine tahsis etti. 3 Nisan'daki seçimleri kazandıktan kısa süre sonra da devletin bu yükü daha fazla kaldıramayacağı vurgulanarak tüm bu uygulamalar yürürlükten kaldırıldı, her şeyin fiyatına peş peşe yüklü zamlar yapıldı. Bu kez halk ülke genelinde sokaklara dökülerek seçimlerde tek başına iktidara getirdikleri Orban hükümetini protestoya başladı.

Geçen yılın eylül ayında market zincirlerine karşı enflasyon timleriyle etiket mücadelesi başlatan Cumhurbaşkanı Erdoğan kameralar eşliğinde Tarım Kredi Marketinden alışveriş yapıp 'fiyatlar çok uygun, bu marketlerin sayısını kısa sürede artırıp 4-5 bine çıkartacağız' dedi. Ancak daha sonra Tarım Marketlerde etiketlerin katlandığı, ucuz olmadığı ortaya çıktı. Cumhurbaşkanı Erdoğan şimdi yeniden bir algı operasyonu 'Tarım Kredi Kooperatifleri Birliği kâr etmek zorunda değil, zararına halka ucuz gıda maddesi satacak' talimatı verdi. Buna göre birliğin marketlerinde; makarna, un, salça, pirinç, bulgur, mercimek, nohut, fasulye, şeker, ayçiçek yağı, zeytin yağı, tavuk ürünleri, tam yağlı süt, yarım yağlı süt, yumurta, peynir, tereyağı, bal, zeytin, çay, Türk kahvesi, patates, kuru soğan, karpuz, kavun, çamaşır deterjanı, bulaşık deterjanı, çamaşır suyu, sıvı sabun, peçete, rulo havlu, kolonya, bebek bezi fiyatlarında indirim gidilecek. Et ürünlerinde uygulanacak indirimlerin duyurusu daha sonra yapılacak.

Yangınlara bile sadece 'Cumhurbaşkanı talimatıyla' müdahale eden iktidar zihniyeti şimdi Cumhurbaşkanı talimatıyla Tarım Marketlerde fiyatlarda indirim başlatıyor. Öncelikle bunun indirim değil 'zararına satış' olduğunu ve çok ciddi tutarlarda milyarlarca liralık görev zararı yazılacağını belirtmek gerek. Cumhurbaşkanı talimatlı Tarım Market fiyat indirimleriyle ülke çapında tüm fiyatlarda indirim ve ucuzluk beklemek, algıya oynamanın ötesinde gerçeklerden kopuk bir hayalden öteye gidemez.

4,1 MİLYON KİŞİ BANKALARIN ELİNDE

Bireysel kredi ve kart borcunu ödeyemediği için bankalar tarafından takibe düşen kişi sayısında ciddi artış yaşandı. Kredi kartı borcu nedeniyle takibe düşen kişi sayısında geçen yıla göre yüzde 112'lik artış yaşandı.

Ekonomik kriz şartlarında gelir kaybı yaşayan yurttaşlar bireysel kredi ve kredi kartı kullanımını artırdı. Milyonlar kredi, faiz, borç sarmalında hayatını idame ettirmeye çalışırken borcun vadesi geldiğinde ödemekte zorlandı, bankaların takibine düştü. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) pandemiyle birlikte

bankalara tanıdığı takibe atma süresi esnekliğinin sona ermesiyle birlikte yılbaşından bu yana bireysel kredi ve kredi kartı borcundan dolayı yasal takibe düşmüş kişi sayısı arttı.

Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Risk Merkezi'nin verilerine göre Ocak-Haziran dönemini kapsayan yılın ilk yarısında bireysel kredi kartı borcundan dolayı yasal takibe düşmüş kişi sayısı 470 bin 990, bireysel kredi borcundan dolayı yasal takibe intikal etmiş kişi sayısı ise 583 bin 561 oldu.

2021 yılının Ocak- Haziran döneminde ise kredi borcundan takibe düşen 474 bin 355, kredi kartı borcundan takibe düşen ise 222 bin 377 kişiydi.

Geçen yılın aynı dönemine göre kredi kartı borcu nedeniyle takibe düşen kişi sayısında yüzde 112'lik artış yaşanırken bireysel kredi borcunu nedeniyle takibe düşen kişi sayısı yüzde 23 arttı. Bireysel kredi kartı borcunu ödemiş gerçek kişi sayısı haziranda, bir önceki aya göre ise 3 bin 953 kişi artarak 78 bin 799 kişiye ulaştı.

TBB Risk Merkezi'nden yapılan açıklamada, kredi geri ödemeleri süresi konusunda sağlanan esnekliklere ilişkin düzenlemelerin, yasal takibe intikal etmiş kişi sayısındaki gelişmelerde etkili olduğu belirtildi. Risk Merkezi'nin verilerine göre bireysel kredi ve kredi kartı borcunu ödemiş gerçek kişilerden borcu devam etmekte olan kişi sayısı da haziran ayı itibarıyla 4 milyon 126 bin 858 kişiye çıktı.

Bireysel kredi kartlarını da içeren bireysel kredilerde tasfiye olunacak alacaklar da bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 52,8 oranında artarak 29,8 milyar TL'ye çıktı.

BÜTÇE TEMMUZDA 64 MİLYAR LİRA AÇIK VERDİ

Hazine ve Maliye Bakanlığı, temmuz ayı bütçe rakamlarını açıkladı. Temmuzda bütçe gelirleri 196 milyar 980 milyon lira, bütçe giderleri 260 milyar 999 milyon lira oldu. Bütçe, Temmuzda 64 milyar 19 milyon lira açık verdi.

Merkezi yönetim bütçesi gelirleri Temmuzda 196 milyar 980 milyon lira, bütçe giderleri 260 milyar 999 milyon lira oldu.

Buna göre, temmuzda bütçe gelirleri, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 106,7 artışla 196 milyar 980 milyon liraya, bütçe giderleri yüzde 85 artarak 260 milyar 999 milyon liraya yükseldi. Böylece bütçe, Temmuzda 64 milyar 19 milyon lira açık verdi.

TARIMSAL DESTEĞİN 2,5 KATI KKM'YE

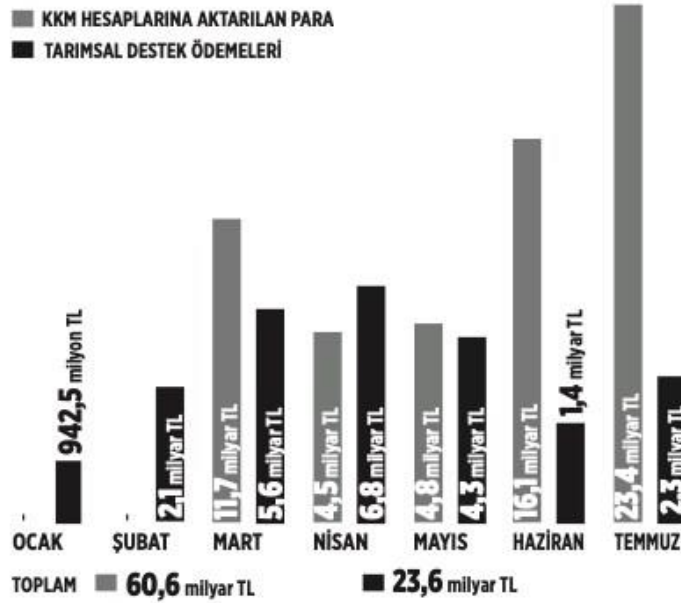
Ekonomide yaşanan kötü gidişatın ardından dövizdeki yükselişi önlemek için şapkadan çıkarılan KKM hesaplarına bir ayda 23,4 milyar TL aktarılırken tarımsal destek ödemelerine 7 ayda sadece 23,6 milyar lira harcandı.

Hazine ve Maliye Bakanlığı temmuz ayına ilişkin merkezi yönetim bütçe verilerini yayımladı. Buna göre bütçe temmuzda 64 milyar TL açık verdi. Böylece bütçe 2 ay üst üste açık verdi.

Merkezi yönetim bütçe istatistiklerine göre kur korumalı mevduatta temmuz ayı en maliyetli ay olarak kayıtlara geçti. Döviz kurundaki yüksek artış, ekonomideki kötü gidişat ve yüksek enflasyon karşısında ezilen vatandaşlar için yeterli desteği sunmayan iktidar, bunun yerine kur korumalı mevduat hesaplarına milyarlarca TL aktarmayı sürdürüyor.

Tarım Desteklerine 7 Ayda 23,6 Milyar

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından dövizden dönen hesaplara ödenen tutar hariç kur korumalı mevduatta kur farkı olarak bütçeden mevduat sahiplerine ödenen tutar 23,4 milyar TL oldu. Böylelikle 5 ayda toplam maliyet 60,6 milyar TL KKM hesaplarına Hazine'nin kasasından aktarılmış oldu. Hazine'den KKM hesaplarına temmuz ayında 23,4 milyar TL aktarılırken tarımsal destek için çiftçilere yılbaşından bu yana geçen 7 ayda sadece 23,6 milyar TL ödendi. Hane halklarına yapılan burs, sağlık, yiyecek, eğitim amaçlı transferlere ise 7,1 milyar TL'de kaldı. Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati ise Kur Korumalı TL Mevduat sistemine yönelik eleştirilere sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımda yanıt verdi. Tasarruf sahiplerinin 3'te 1'i döviz yerine KKM hesaplarını tercih ettiğini söyleyen Nebati "Kur Korumalı TL Mevduat hesabını haksızca eleştirenlerin iyi niyetinden şüphe ediyorum" ifadelerini kullandı.

Ek Bütçe Alt Üst Oldu

Haziranda AKP'li Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan imzasıyla TBMM'ye sunulan ek bütçe teklifi ile 1 trilyon 750 milyar lira olan merkezi yönetim bütçe ödenekleri 1,08 trilyon TL artırılmıştı.

60,6 Milyar TL'yi Buldu

2022 bütçesinde kur korumalı mevduata ilişkin herhangi bir kalem olmadığı için getirilen ek bütçeden KKM'ye ilişkin 40 milyar TL ayrılmıştı. KKM'nin toplam maliyetinin haziranda 60,6 milyar TL'ye ulaşmasıyla yılın bitmesine 5 ay kala bütçede öngörülen rakamın aşıldığı görüldü.

KALEM KALEM İSRAF HARCAMALAR

151 milyar TL
FAİZ GİDERİ

98 milyar TL
KAMU KURUMLARINA BORÇ VERME

39 milyar TL
TAŞERON HİZMET ALIM

13 milyar TL
KİRALAMA GİDERİ

1,71 milyar TL
MÜHİMMAT ALIM GİDERİ

110 milyon TL
TAŞIT ALIM GİDERİ

“Örtülü” 2 Milyar TL’yi Aştı

Merkezi yönetim bütçe verilerinin detaylarına bakıldığında yalnızca Cumhurbaşkanı tarafından kullanılabilen ve hesabı sorulamayan harcama kalemi “Gizli Hizmet Giderleri” için de yüksek tutarlı transferler devam etti. Halk arasında “örtülü ödenek” olarak bilinen harcama kalemi için bu yılın yedi ayında 2,3 milyar TL ödendi.

Hazine’nin rakamlarına göre, kamu özel işbirliği modeli ile zengin edilen müteahhitler temmuz ayında da unutulmadı. Tüm kamunun yedi aylık müteahhitlik gideri, 56,3 milyar TL olarak hesaplandı. Müteahhitlere sadece geçen ay 13,9 milyar TL ödeme yapıldı.

TARIM-ÜFE YILLIK YÜZDE 157,89 ARTTI!

Tarım ürünleri üretici fiyat endeksi (Tarım-ÜFE) yıllık yüzde 157,89, aylık yüzde 5 arttı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2022 yılı Temmuz ayı Tarım ÜFE verisini açıkladı. Buna göre, Tarım-ÜFE’de, 2022 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre yüzde 5, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 108,78, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 157,89 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 79,39 artış gerçekleşti.

Sektörlerde bir önceki aya göre, ormancılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde yüzde 2,66 azalış, tarım ve avcılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde yüzde 4,78 artış ve balık ve diğer balıkçılık ürünlerinde yüzde 25,09 artış gerçekleşti. Ana gruplarda bir önceki aya göre çok yıllık bitkisel ürünlerde yüzde 1,02, tek yıllık bitkisel ürünlerde yüzde 4,94 ve canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerde yüzde 7,29 artış gerçekleşti.

Yıllık Tarım-ÜFE’ye Göre 4 Alt Grup Daha Yüksek Değişim Gösterdi

Yıllık artışın düşük olduğu alt gruplar sırasıyla, yüzde 74,57 ile koyun ve keçi, canlı; bunların işlenmemiş süt ve yapağları ve yüzde 75,65 ile diğer çiftlik hayvanları ve hayvansal ürünler oldu. Buna karşılık, yıllık artışın yüksek olduğu alt gruplar ise sırasıyla, yüzde 256,06 ile lifli bitkiler ve yüzde 201,62 ile tahıllar (pirinç hariç), baklagiller ve yağlı tohumlar oldu.

Bir önceki aya göre azalışın yüksek olduğu alt gruplar sırasıyla, yüzde 6,68 ile lifli bitkiler ve yüzde 5,66 ile yumuşak çekirdekli meyveler ve sert çekirdekli meyveler oldu. Buna karşılık, aylık artışın yüksek olduğu alt grup ise yüzde 22,47 ile canlı kümes hayvanları ve yumurtalar ve yüzde 13,70 ile çeltik oldu.

Temmuz 2022’de, endekste kapsanan 87 maddeden, 17 maddenin ortalama fiyatında azalış, 62 maddenin ortalama fiyatında ise artış gerçekleşti.

ÜLKEYİ SAT SAT BİTİREMEDİLER

Ocak-Temmuz döneminde 110,5 milyon doları arsa ve arazileri kapsamak üzere toplam 162 milyon dolarlık özelleştirme gerçekleştirildi. Duruma tepki gösteren CHP'li Bulut, "İktidar, emlakçılığa soyundu" dedi.

Ocak-Temmuz 2022 döneminde 162 milyon dolarlık özelleştirme gerçekleştirildi. Özelleştirmeden elde edilen gelirin 110,5 milyon dolarını arsa ve arazi satışından gelenler oluşturdu. AKP iktidarında toplam 4,1 milyar dolarlık arsa ve arazi satıldı.

CHP Milletvekili Burhanettin Bulut, iktidarın özelleştirme adı altında emlakçılığa soyunduğunu söyledi. Bulut, AKP iktidarının, "KİT'lerin bütçe üzerindeki baskısının azaltılması" ve "Rekabete dayalı piyasa ekonomisinin oluşturulması" gerekçeleri ile savunulan özelleştirmeyi arsa-arazi satışına dönüştürdüğünü belirtti.

Yine Babalar Gibi Sattılar

2022 yılının Ocak-Temmuz döneminde 110,5 milyon doları arsa-arazi satışından olmak üzere toplam 162 milyon dolarlık özelleştirme yapıldığına dikkati çeken Bulut, şunları söyledi: "AKP iktidarında, 'Babalar gibi satıyoruz' denilerek toplam 62,9 milyar dolarlık özelleştirme yapıldı. Bu satışın 4,1 milyar dolarlık kısmını arsa-arazi satışları oluşturdu. Merkez Bankası'nın eksi rezervlerinden de anlaşılacağı üzere bu para çarçur edildi. AKP döneminde 39 milyar dolarlık hisse, 17,3 milyar dolarlık işletme/tesis, 651 milyon dolarlık otel/sosyal tesis, 708 milyon dolarlık varlık satışı yapıldı. Kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan devirlerin tutarı ise 1,1 milyar dolar oldu."

AKP'nin fabrika, liman, sanayi tesisler, termik santraller ve maden işletmeleri başta olmak üzere yurttaşın alın teri ile yapılan her şeyi yok pahasına sattığı ifade eden Bulut, "Yetmedi derelerin, akarsuların suyunu, ormanlardaki ağaçları hatta plajdaki kumu bile sattılar. Elde avuçta satacak bir şey kalmayınca arazilere, arsalarla göz diktiler. Özelleştirme, bağlamından kopararak kamuya ait arsa ve arazilerin satışına dönüştü. Buna rağmen Hazine'nin kasası bomboş. Giderayak ülkeyi talan ediyorlar" ifadelerini kullandı.

ÜRETEEN RESMEN CEZALANDIRILYOR

Çiftçiyi topraktan kopartan yanlış ekonomi ve tarım politikası, gübre ve yem fiyatları ile daha da görünür oldu. Üretimde kritik önemi olan ürünlerden olan süt yemi yüzde 97, besi yemi ise yüzde 83 zamlandı.

İktidarın ekonomi politikası, tarımsal üretim yapan çiftçiyi topraktan koparttı. Yüz binlerce çiftçi banka borçları nedeniyle icralık olurken Türkiye, tarımsal üretimde büyük kan kaybetti. Çiftçiler, "İktidar üretim yapanı cezalandırıyor" diyerek AKP'nin politikalarına isyan etti.

CHP Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, "AKP'nin zulüm listesi" diyerek paylaştığı gübre ve yem fiyatları da çiftçinin içinde bulunduğu vahim tabloyu ortaya koydu. Tarımsal üretimde kritik önemde olan birçok kalemin bir yıl içinde yüzde 100'ün üzerinde zamlandığı açığa çıktı. İktidarın, bitkisel üretimde ve hayvancılıkta maliyetleri düşürecek önlem almadığını kaydeden Tutdere, "Buna karşın ülkeyi ithalata mecbur bırakacak birçok yanlış yapılıyor" diye konuştu.

Fahiş Zamlar

Ağustos 2021 ile Ağustos 2022 dönemlerini kıyaslayan zam tablosunda dikkati çeken veriler yer aldı. Buna göre, Ağustos 2021'de 3 bin 140 TL olan yumurta tavukçuluğunda kullanılan yemin ton fiyatı, Ağustos 2022 itibarıyla yüzde 169 zamlanarak 8 bin 460 TL'ye yükseldi. Verim artırma amaçlı "Kaptan tarım ilacı"nın litre fiyatı ise bir yılda yüzde 113 artarak 320 TL'ye ulaştı.

Tarlada Yangın Var

Mazotun da bir yılda yüzde 249 arttığının altını çizen Tutdere, çiftçilere KDV'siz mazot verilmesini içeren "Kırmızı mazot" uygulamasının derhal hayata geçirilmesi gerektiğini kaydetti. Artan maliyetler yüzünden çiftçilerin tarlasına gübre atmayı unuttuğunu ifade eden CHP'li Tutdere, şunları söyledi:

"Savaşın etkisiyle dünyada artış gösteren tarımsal girdiler, AKP'nin yanlışlar zinciri nedeniyle oluşan güçsüz ekonomik yapıımızdan dolayı standart bir Avrupa ülkesine göre bizde katbekat daha fazla etki göstermektedir. Dünyada tarım emtialarında doğru bir yol izlemek istiyorsak, akılcı ve akademik adımlara ihtiyacımız var. Çiftçinin yarısı kayıt dışı iken üretimle ilgili nasıl bir devrim olacaktır? 2007'den bu yana, çiftçimize verilmeyen tarımsal desteklerin toplamı 272 milyar TL. Kendi çiftçisine borç takan bir iktidar ile karşı karşıyayız. Tarlada yangın var ve bu yangın giderek büyüyor. AKP iktidarının kötü yönetimi üreticimizi büyük bir çıkmaza sürükledi."

ÜRÜN/HİZMET ADI	AĞUSTOS 2021 FİYATI	AĞUSTOS 2022 FİYATI	ARTIŞ
Mazot	6 lira 75 kr/litre	23 lira 58 kr/litre	%249
Amonyum Sülfat Gübresi	9 bin 800 lira/ton	11 bin 200 lira/ton	%14.3
DAP Gübresi	14 bin 600 lira/ton	19 bin 400 lira/ton	%32.3
20-20-0 Gübresi	8 bin 320 lira/ton	12 bin 700 lira/ ton	%52.7
CAN Gübresi	7 bin 360 lira/ton	9 bin 600 lira/ton	%30.4
Üre Gübresi	12 bin 178 lira/ton	14 bin lira/ ton	%15
Besi Yemi	2 bin 440 lira/ton	4 bin 465 lira/ton	%83
Süt Yemi	2 bin 630 lira/ton	5 bin 180 lira/ton	%97
Yumurta Yemi	3 bin 140 lira/ton	8 bin 460 lira/ton	%169.4
Decis (Delta-methrin) İlacı	125 lira/litre	320 lira/litre	%156
Herbisit Grubu İlaç	140 lira/litre	300 lira/litre	%114.3
Kaptan Tarım İlacı	150 lira/litre	320 lira/litre	%113.3
40'lık Hububat Mibzeri	40 bin lira	88 bin lira	%120
5 Üniteli 12 inç Pulluk	15 bin lira	25 bin lira	%66.7
Çift Diskli 800 litrelik Gübre Serpme Makinası	12 bin lira	27 bin lira	%125

Fiyatlar Tarlada Artıyor

Ekonomik krizi can alıcı biçimde derinleşirken, iktidar yine fiyat artışlarının önüne rafta engel koymaya kalktı. Fiyat artışlarının ise tarladan başladığı ortaya çıktı.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) haftabaşında açıkladığı Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi'nin (Tarım-ÜFE) ise enflasyonla mücadelenin tarladan başlaması gerektiğini bir kez daha gösterdi.

Tarım-ÜFE, temmuz ayında bir önceki aya göre yüzde 5, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 157,89 oranında arttı.

Çiftçinin sattığı ürünlerin ilk el satış fiyatlarındaki değişimleri izlemek amacıyla hesaplanan Tarım-ÜFE Mayıs ayında yüzde 154,97 artışla rekor kırmış, Haziran ayında ise yıllık yüzde 148,9'a gerilemişti.

AÇILMADAN KAMU ZARARINA NEDEN OLDU

Sağlık meslek örgütleri, AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Eylülde açılacağını duyurduğu Etlik Şehir Hastanesi'nin yapımının, firmalardan kaynaklı sorunlar nedeniyle 5 yıl geciktiğine dikkat çekerek "Kamuya işletme dönemi boyunca ciddi yük getirecek projede inşaat süresinin uzaması nedeniyle işletme süresinin kısaltılmaması, kamu zararını artıracaktır. Şirkete bugüne kadar gecikmeden kaynaklı ceza kesilip kesilmediği bilinmemektedir" denildi.

Ankara Tabip Odası (ATO), Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Ankara Şubesi ve Devrimci Sağlık İşçileri Sendikası (Dev-Sağlık-İş) Etlik Şehir Hastanesi'ne ilişkin açıklamasını yaptı. 3 bin 624 yataklı Etlik Şehir Hastanesi'nin 2013 yılında temelini atıldığı anımsatılan açıklamada "Bu hastanenin açılması ile ilgili anlaşma, 42 aylık inşaat, 25 yıllık işletme süresi ile 28,5 yıllık tasarım, yap-finanse et-işlet-devret modeline göre yapılandırılmıştır. Etlik Şehir Hastanesi'ne 1,1 milyar avro yatırım bedeli öngörülmüştür, sözleşme bedeli ise 2,2 milyar avrodur" denildi.

5 Hastane Kapatılacak

Etlik Şehir Hastanesi'nin açılabilmesi için öncelikle Etlik İhtisas Hastanesi'nin kapatıldığı kaydedilen açıklamada, şimdi ise kentte faaliyet gösteren beş kamu hastanesinin daha kapatılacağı kaydedildi. Açıklamada, özetle şöyle denildi: "Bunlar, Dışkapı, Sami Ulus, Onkoloji, Etlik Zübeyde Hanım ile Ulucanlar Göz Eğitim ve Araştırma Hastanesi'dir. Birinci itiraz noktamız; projenin toplam süresi 28,5 yıldır. Projenin inşaat süresi, firmalardan

kaynaklı sorunlardan dolayı 3 yıl 6 ay değil, 8 yıl 9 ay sürmüştür. Kamuya işletme dönemi boyunca ciddi yük getirecek projede inşaat süresinin uzaması nedeniyle işletme süresinin kısaltılmaması, kamu zararını artıracaktır. İkinci itiraz noktamız; proje temel atılma dönemi ele alındığında 2017 yılında teslim edilmesi gerekirdi. Şirket hastaneyi 2017’de teslim etseydi bu yıl içinde bu hizmetlerde ihalenin yenilenmesi gerekiyordu. Üçüncü itiraz noktamız; çok ciddi anlamda projede gecikme yaşanmıştır. Şehir hastaneleri projelerinde genel itibarıyla, süresinde tamamlamama nedeniyle her 30 günü aşan gecikme nedeniyle toplam değerinin yüzde 0,03 değerinde ceza kesilmekte ve ceza bedeli toplam bedelin yüzde 10’unu geçememektedir. Bakanlıktan bu üç noktada en kısa sürede kamuoyunu aydınlatmasını ve sürecin şeffaf bir şekilde yürütülmesini talep ediyoruz.”

ANKARA YHT GARI İÇİN KOLİN, CENGİZ VE LİMAK'A 33 MİLYON DOLAR YOLCU GARANTİSİ ÖDENDİ

TCDD, 2016 yılında Yap-İşlet-Devret modeli ile yapımı biten Ankara Yüksek Hızlı Treni Garı için Kolin-Cengiz-Limak İnşaat grubuna 33 milyon 352 bin 545 dolar artı KDV ödedi.

Ankara’da yapımı tamamlanan ve 2016’da hizmete başlayan Ankara YHT Garı için 14 yıllık yolcu garantisi verildi. Yolculuk başına 1 buçuk ABD Doları ve KDV garantisi verilen anlaşmada yolcu sayısını aşması halinde aşan kısım için yolcu başına 0,5 ABD Doları ve KDV ödeneceği taahhüt edildi. Buna göre son 5 yılda toplamda 22 milyon yolcu garantisi verilirken, gerçekleşen yolcu sayısı ise 8 milyon 579 bin 441 oldu. Garanti verilen sayıdan 13 milyon 420 bin 559 yolcunun yaklaşık 33 milyon 352 bin dolarlık ücretini TCDD ödedi.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) İzmir Milletvekili Atila Sertel, raylı sistem yük ve yolcu taşımacılığında tekel olmasına rağmen her yıl milyarlarca lira zarar eden TCDD’nin sözleşmelerle belirli müteahhitlere para akıttığını belirterek, “TCDD 2021 yılında 4 milyar 34 milyon, eski parayla 4 katrilyon 34 trilyon zarar etti. Bu yıl da 4 milyara yakın zarar bekleniyor. Son 9 yıldaki zararı 24 milyar lirayı geçti. Zararın sebebi kötü yönetim, liyakatsiz kadrolar ve ballı ihaleler verilen müteahhitler. Ankara’da Kolin-Limak-Cengiz İnşaat ortaklığıyla yaptırılan YHT garı için verilen yolcu garantisi nedeniyle TCDD tarafından son 5 yılda 33 milyon 352 bin 545 dolar ödendi. Ankara YHT garını yapan bu gruba dolar bazında 14 yıl boyunca toplam 106 milyon yolcu garantisi ödemesi taahhüt edildi. Bu gar kullanılsa da kullanılmasa da kalan 9 yıl boyunca milyonlarca dolar ödenmeye devam edilecek” dedi.

‘Halkın Cebinden Çıkıyor’

Yap-İşlet-Devret modelinde verilen garantilerin halkın cebinden çıkan paralarla ödendiğini belirten Sertel, “Araç ve yolcu garantisi için yandaş müteahhitlere her yıl ödenen milyon dolarlar, milyarlarca liralara kimin cebinden çıkıyor? Sayın Cumhurbaşkanı, milletin cebinden para çıkıyor hem de dolar olarak çıkıyor. Ankara YHT Garı’nın bedelini maliyetinin kat be kat üstünde ödeyen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Bu tren garını TCDD veya devlet kendi bütçesinden yapamaz mıydı” diye konuştu.

Garantisi verilen yolcu sayısı ile mevcut kazançların arasında dağlar kadar fark olduğunu söyleyen İzmir Milletvekili Atila Serter projenin modelinin Yap-İşlet-Devret değil “Yap-İÇET-Devret” olduğunu söyleyerek şunları belirtti;

“Beşli grubun üç ana aktörü tarafından yapılan Ankara YHT Garı, diğer birçok projede olduğu Yap-İşlet-Devret projesi değil ‘Yap-İç et-Devret’ projesi niteliğinde. Toplamda 14 yıl boyunca yolcu garantisi verildi. son 5 yılda toplamda 22 milyon yolcu garantisi verilirken, gerçekleşen yolcu sayısı ise 8 milyon 579 bin 441 oldu. Garanti verilen sayıdan 13 milyon 420 bin 559 yolcunun yaklaşık 33 milyon 352 bin dolarlık ücretini TCDD ödedi. Doların artışı da göz önüne alındığında yıllara göre dolar kuru hesabıyla 221 milyon Türk Lirası’ndan fazla bir ödeme yapıldı. Rakamlar da gösteriyor ki gerçekleşen yolcu sayısı ile hedeflenen yolcu sayısı arasında dağlar kadar fark var. Aradaki farkı da halkımız kendi vergilerinden, cebinden ödüyor.”

DİPLOMA-İŞ DENKLEMİ BOZULDU

İşsiz Ordusunun Eğitim Seviyesi Yükseliyor

Türkiye’deki ekonomik şartlar ve eğitim sisteminin yara almasıyla birlikte literatüre genç işsiz, okumuş işsiz, diplomalı işsiz gibi kavramlar girmeye başladı. Tahsilli, kalifiye eleman gibi kavramların neredeyse tedavülden kalktı. X kişinin yeğeni, torpil gibi kavramlar, gençlerin geleceğini belirler hale geldiği sorunlu sistemde referans kavramının dahi anlamı değiştirildi. Referansın Türk Dil Kurumu’nca anlamı; bir kimsenin işe yarar olduğunu,

yeteneğini gösteren, daha önce çalıştığı yerlerden verilmiş belge iken günümüz Türkiye'nin siyasi isimler, beyaz yakalılar, mevcut hükümete yakın isimler anlamına gelmektedir.

TÜİK'in saptırılmış ve makyajlı verileri dahi, lisans ve ön lisans mezunu gençlerin durumundan korkunç bir tablo çıkardı ve işsizler ordusunun eğitim seviyesinin giderek yükselmesi endişe verici boyutlara vardı. AKP döneminin Enerji eski Bakanı Taner Yıldız'ın; "Eğitim seviyesi arttıkça AK Parti'nin hitap ettiği alanın daraldığını görüyoruz. Anketler de buralarda oylarımızın azaldığını söylüyor" söylemleri hafızalarımızda hala tazeliğini koruyor. Mevcut iktidarın yarattığı diplomalı işsizler ordusu kavramı, ancak ve ancak eğitim ve öğretime yapılacak yatırımlarla, gençlerimizi, çocuklarımızı eğitime yönlendirmekle yıkılabilecektir. İşsizliğin hâkim olduğu bir toplum sosyal yardımlara muhtaç kalacaktır. İşsizliği bitirmekle ilgili hiçbir çabası olmayıp, sosyal yardımlarla toplumu kendine bağlamaya uğraşan mevcut iktidarın bu yöntemi, gençlerimizi koltuk sevdalarına kurban etmekten başka bir şey değildir.

Diş Hekimliği: Düşük, Tıp: Orta Kazanç Kategorisinde...

Tıp Bölümü'nün Orta kategorisinde, Diş Hekimliği Bölümü'nün ise Düşük kategorisinde bulunması bir hekim olarak beni derinden üzdü. Neredeyse iki yılı aşkın bir süredir devam etmiş ve hala daha devam etmekte olan pandemi sürecinde hem hayati hem zaman anlamında büyük fedakârlıklarda bulunan hekimlerimiz ve sağlık çalışanlarımızın son zamanlarda artan yurt dışı göçünde haklı olduklarını kanıtlar niteliktedir. Hekimlerimizin ve sağlık çalışanlarının vermiş olduğu emeklerinin karşılığını alamadığını gözler önüne seren bu tablo ile caydırıcı bir sağlıkta şiddet yasasının olmayışı da birleşince hekim göçü kaçınılmaz hale gelmektedir.

Sanatın, Sanatçının, Sinemanın, Gazetecinin Adı Da Yok Parası Da

Müzikoloji, Resim Öğretmenliği gibi sanatın icra edildiği bölümlerin kazanç kategorilerinde çok düşük olarak yer alması, aslında ülkemizde sanata ve sanatçıya verilen değer kategorisini de yansıtmaktadır. Sanat emekçilerinin devlet eliyle desteklenmediği, maddi imkânsızlıklar içerisinde olduğu bilinen bir gerçek olmakla birlikte gazetecilik, radyo, televizyon, sinema sektörlerinde maddi kazanç neredeyse yok denecek kadar az olabilmektedir. Birçok medya kurum ve kuruluşlarında, emekçilerin yol ve yemek ücreti olmaksızın asgari ücret düzeyinde maaşlarla çalıştığı bilinen bir gerçektir.

1 Yıl İçinde İş Bulmak Hayal

Lisans mezunlarının kayıtlı istihdam oranı %71,1 olarak gerçekleşirken, bu oran ön lisans mezunlarında %63,0 olarak hesaplandı. Bu araştırma, okuduğu bölümle ilgili bir alanda çalışıp çalışmadığı şeklinde genişletildiği takdirde çok daha acı bir tablonun ortaya döküleceği tahmin edilmektedir. Lisans mezunlarında ortalama iş bulma süresi 13,6 ay olarak gerçekleşirken, bu süre ön lisans mezunları için 14,8 ay olarak hesaplandı. Hiçbir üniversite mezununun, mezun olduğu sene içerisinde iş bulamaması, gençlerimizin yaşadığı gelecek kaygısını haklı çıkarmaktadır.

Mezun Gençlerimizin İş Bulma Süreleri

Mezun olur olmaz iş bulmanın ya da ilk 1 yıl içinde iş bulmanın hayal olduğu bir sistemde lisans mezuniyet alanları göz önüne alındığında, ilk iş bulma süresinin en kısa olduğu lisans alanı 7,7 ay ile sağlık ve refah oldu. İlk iş bulma süresinin en kısa olduğu diğer lisans eğitim ve öğretim alanları ise şöyledir: Eğitim 10,9 ay, mühendislik, imalat ve inşaat 11,0 ay, bilişim ve iletişim teknolojileri 11,6 ay, hizmetler 12,4 ay. Ön lisans mezuniyet alanları göz önüne alındığında, ilk iş bulma süresinin en kısa olduğu ilk beş eğitim ve öğretim alanı; hizmetler 12,5 ay, doğa bilimleri, matematik ve istatistik 12,7 ay, mühendislik, imalat ve inşaat 13,7 ay, sağlık ve refah 13,7 ay ile eğitim 15,0 ay olarak gerçekleşti.

EPDK'DAN YENİLENEBİLİR ENERJİ SEKTÖRÜNE DARBE!

Düzenleyici ve denetleyici bağımsız kurum olması gereken Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), AK Parti ilçe başkanlığı gibi çalışıyor ve enerji lobilerine teslim olmuş durumda. Türkiye'nin geleceği yenilenebilir enerji kaynaklarının önüne engeller koyan EPDK, Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 11 Ağustos 2022 tarih 31920 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

Yönetmeliğin 16'ncı maddesinin 15. Fırcasında şu hükme yer verildi:

"(15) Mahsuplaşma işlemleri bu madde kapsamında yürütülen, birinci fıkranın (ç) bendi kapsamında yer alan üretim tesisleri ile farklı ölçüm noktasında olmak kaydıyla, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (h) bendi

kapsamında üretim tesislerinin birlikte kurulması halinde, aylık mahsuplaşma sonucunda şebekeye enerji verilmesi halinde, söz konusu enerji miktarı ilgili mevzuat uyarınca YEKDEM kapsamında değerlendirilir. Ancak bu enerjinin görevli tedarik şirketi tarafından üretilerek sisteme verilmiş olduğu kabul edilir ve bu enerji ile ilgili olarak piyasa işletmecisi ve görevli tedarik şirketi tarafından herhangi bir ödeme yapılmaz ve bu kapsamda sisteme verilen enerji YEKDEM'e bedelsiz katkı olarak dikkate alınır. Bu fıkra kapsamında yer alan üretim tesislerinin toplam kurulu gücü, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca ilişkili tüketim tesisine göre belirlenecek toplam kurulu güçten fazla olamaz."

Yine aynı resmi gazetede EPDK'nın 4/8/2022 tarih 11098 sayılı kararı da yayımlandı

EPDK'nın yönetmelik değişikliği ve aldığı bu karar, ne anlama geliyor?

"9/5/2019 tarih ve 1044 sayılı Cumhurbaşkanı kararında; GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ÜRETİLEN üretim fazlası elektriğin EPDK tarafından yayınlanan abone grubuna ait perakende tek zamanlı aktif enerji bedeli uygulanır ve YEKDEM kapsamında değerlendirilmek üzere on yıl süreyle satın alınır hükmüne yer verilir" kararında değişiklik yapılıyor.

EPDK'nın yaptığı bu değişiklik; kendi elektrik enerjisini üretmek amacıyla yatırım yapanlar, tüketiminden fazla üretim yaptığı takdirde ürettiği fazladan elektriği sisteme bedelsiz olarak, yani bedava olarak aktarmak zorunda bırakıldı.

Bu yatırımcılar; 2019'da bu karar alındıktan sonra oteller, soğuk hava depoları, çırçır fabrikaları, tarımsal ürün işleme tesisleri ve benzerlerinden oluşuyor.

Sektör temsilcisi STK'lar, binlerce yatırımcının yatırımlarına ait nakit akışlarının bozulacağını ve bankalar nezdinde büyük sıkıntılar yaşayacağını küçük yatırımcının da iflas aşamasına geleceğini belirterek endişe ile bu düzenlemeden vazgeçilmesini talep ediyorlar.

EPDK ise, bu düzenlemeyi şöyle savunuyor: Sektöre zarar veren, tarım üreticilerimizi, sanayicilerimizi, hayvancılıkla uğraşan tüketicilerimizi kullanarak, gerçekte bağı olmayan tüketim tesisi gücü oluşturarak hat ve trafo kaybına neden olanlar, tüketim yapmadan üretim yaparak tarım, hayvancılık ve sanayi üretimlerini akamete uğratanlar... Evet bunlara dur diyoruz. Düzenlememizin amacı belli: Kendi tüketimi için üretim yapanların desteklenmesi.

Temel Sorun: EPDK'nın, bağımsız, düzenleyici, denetleyici bir kurum olması gerekirken çalışmalarını AK Parti ilçe başkanlığı yürütmesi. 3 yıl önce değiştirdiği kuralı yani 09/05/2019 tarihli Cumhurbaşkanı Kararı ile lisanssız üretim düzenlemesini bugün yeni bir düzenleme yaparak değiştiren EPDK yenilenebilir enerji sektöründeki milyonlarca lira yatırımın adeta "çöp" olmasına neden olacak adım atmıştır. Öngörüsüz ve ihtiyaca yanıt veremeyen plansız politikalar.

Çözüm önerimiz:

Yenilenebilir enerji yatırımı yapmış olan bu yatırımcıların ürettikleri fazla elektrik enerji "gasp edilmemelidir"

Bu düzenleme birden bire değil geçiş dönemi tanınması şartıyla ileriye yönelik yapılmalıdır.

"Yaptım oldu" anlayışı ile ortaya çıkan bu düzenlemeden vazgeçilerek sektör temsilcisi STK'lar ve paydaşların önerilerini de dikkate alan bir düzenlemeye gidilmelidir.

Tercihe göre yıllık mahsuplaşma, PPA adıyla dünyanın birçok ülkesinde uygulanan ikili anlaşma yoluyla enerji satışı veya tüketim birleştirme metodları uygulanabilir.

KALYON ENERJİ YÜZDE 50 HİSSESİNİ BAE'LI ŞİRKETE SATTI

Kalyon Holding bünyesinde bulunan Kalyon Enerji şirketinin hisselerinin yüzde 50'si, yaklaşık 490 milyon dolara Birleşik Arap Emirlikleri şirketi International Energy Holding'e (IEH) satıldı.

Türkiye ve BAE'nin ilişkileri siyasi bakımdan son derece gergindi. BAE'nin darbe girişimde rolü olduğu suçlamaları, Sedat Peker'in bu ülkede olması, Katar'a ambargo kararı alınması ve Katar'ın Türkiye'nin yanında olması, Mısır'daki askeri darbenin BAE tarafından desteklenmesi gibi bir çok konuda gerginlik yaşandı. İlişkiler Kasım ayında Birleşik Arap Emirlikleri Velihaht Prensi Muhammed bin Zayed el Nahyan, Ankara'ya gelmesi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da BEA gitmesi ile yeniden bir boyut kazandı.

İki ülke arasındaki ilişkiler bu kadar gerginken ne oldu da birden yumuşama oldu? Hiçbir ülke ile gergin ilişkilerimiz olmasını istemeyiz ama adeta çok sert tonda açıklamaların ardından gelen bu nokta akıllarda soru işaret bırakıyor. Bize göre; AK Parti ülkemize ekonomik buhran yaşattığı için, ekonominin kötü günlerden geçtiği bu dönemde sıcak paraya ihtiyaç duyuyor. İkili görüşmelerde bir takım tavizler verildiğini düşünebiliriz.

Kaldı ki bu noktada; Kalyon enerjinin % 50sinin Abu Dhabi Borsası'nda halka açık olan International Holding Company PJSC'nin iştiraki International Energy Holding (IEH)'ye devredilmesi oldukça manidardır. AK Parti iktidarına yakın bir şirket faaliyette bulunduğu enerji sektöründe iktidarın gergin ilişkiler içinde bulunduğu ama sonrasında ilişkilerin yumuşadığı bir dönemde yüzde 50'sini bu ülkenin şirketine devrediyor. Kalyon enerjinin Türkiye'nin önemli bir yatırımına sahip olduğunu biliyoruz.

Kalyon Güneş Teknolojileri Üretim A.Ş. yani fotovoltaik güneş paneli üretimi. Bu yatırımda 500 MW için 350 milyon dolar civarı bir yatırım bedeli öngörülmüş. 500 MW için çok çok yüksek bir yatırım tutarıdır. Tabii ki yatırım tutarı çok yüksek gösterilince alınan teşvik, hibe oranı da yüksek oluyor. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan imzasıyla proje bazlı teşvik verilmiş. 4Eylül 2019 tarihinde çıkan Cumhurbaşkanlığı kararı ile;

Sırasıyla şu destekler verilmiş:

- 1- Kurumlar Vergisi ve Vergi İndiriminde;
  - Vergi İndirim Oranı %100,
  - yatırıma katkı oranı %70,
  - yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilir oranı %100
- 2- Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği: Azami tutar sınırı olmaksızın 10 yıl
- 3- Gelir vergisi stopajı desteği 10 yıl
- 4- Nitelikli personel desteği en az 57 milyon TL
- 5- Enerji desteği: İşletmeye geçiş tarihinden itibaren 10 yıla kadar 240.milyon TL'yi aşmamak üzere enerji tüketim harcamalarının %50'si
- 6- Faiz payı veya kar payı desteği: 300.000.000 TL'yi aşmamak üzere kredi kullanım tarihinden itibaren 10 yıl

Şimdi gelelim can alıcı meseleye: Bu kadar teşvik ve destek veriyorsunuz, özel istisnalar tanıyorsunuz, hibe üstüne hibe veriyorsunuz, sonra? Elin yabancı geliyor altın tepside yatırımınızı sunuyorsunuz. Neden? Çünkü sıcak paraya ihtiyaçları var. Kalyon Güneş Teknolojileri Fabrikası Açılış Töreni'nde konuşan dönemin Bakanı Berat Albayrak yine bol keseden cümlelerle yerli ve milli nutukları atıyordu. "Ekonomik tam bağımsızlık hayalini inşallah enerjideki gibi hayata geçireceğiz. Toplum, milletimiz tüm bu yapılanların farkında" diyordu. Şimdi ne oldu? KALYON enerji içindeki her şeyin yarısı Birleşik Arap Emirlikleri'nin oldu. AK Parti iktidarına sormak lazım: Nükleer Ruslara, yenilenebilir enerjiyi Araplara, madenleri Kanadalılara ya da çok uluslu şirketlere verdiğinizde yerli mi oluyorsunuz milli mi?

AK PARTİ'DEN "HES AÇILIŞI OYUNU": YENİ HES AÇILIŞINDAN ESKİ SANTRAL ÇIKTI

AK Parti yeni bir yatırım yapılmış gibi açılış töreni düzenlemeye devam ediyor. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla toplu açılış töreni düzenlenen 34 hidroelektrik santral (HES) arasında yaklaşık 2 yıldır elektrik üretimi gerçekleştiren santraller de açıldı. Kasım 2020'den bu yana elektrik üretimi yapan santral için 21 ay sonra kurdele kestiler. Özel sektör yatırımları kamu yatırımı gibi gösterildi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla yapılan 34 yeni hidroelektrik santralinin açılışında aylardır elektrik üretimi yapılan santralin de yer aldığı dikkat çekti. 11 Ağustos 2022 tarihinde "DSİ Tarafından Yapımı Tamamlanan 34 Hidroelektrik Santralinin Açılış Töreni" Cumhurbaşkanlığı Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi.

Resmi programda göre santrallerin DSİ tarafından yapımının tamamlandığı vurgusu açılış yapılan tesislerin kamu yatırımı olduğu izlenimi yarattı.

Törende konuşan AK Parti Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ise santrallerin kamu ile özel sektör tarafından yapıldığını söyledi. Resmi program başka, Erdoğan başka tanımda bulundu. Hangisi doğru bilinmiyor. Çünkü hangi ilde hangi santrallerin yeni yatırım olarak açıldığı bilgisi paylaşılmıyor. Ortada yalnızca açılış töreni var, neyin açıldığı ise belli değildir.

21 Aydır Elektrik Üreten Santralin Açılışı Yapıldı

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmasının ardından 20 ilde 34 santralden yalnızca ikisi için canlı bağlantılar yapıldı. **Muş'ta Alparslan 2 HES; Eskişehir'de ise Gürsöğüt 1 HES** için canlı bağlantıda kurdele kesildi.

Alparslan 2 HES hali hazırda Kasım 2020'den beri elektrik üretiyor. Başka bir deyişle 21 aydır faaliyette olan ve elektrik üreten santral sanki yeni hizmete alınmış gibi gösterildi ve kurdele kesim töreni yapıldı.

Özel Sektör Yatırımları Kamu Yatırımı Gibi Gösteriliyor

Söz konusu santrallerin kamu yatırımı olduğu izlenimi verilirken, canlı bağlantı yapılan Gürsöğüt 1 HES ise özel sektör yatırımı. AK Parti özel sektör yatırımlarını sanki kamunun öz kaynaklarıyla yapılmış yatırımlar gibi pazarlıyor. DSİ'nin su kullanım hakkı verdiği ancak özel sektör tarafından yatırımı yapılan santraller kamu santrali değildir.

Gürsöğüt Barajı ve Hidroelektrik Santrali

Limak Enerji'nin yatırımıdır.

Ankara ve Eskişehir illeri sınırları içerisinde Sakarya Nehri üzerinde bulunan Gürsöğüt Barajı ve HES 2020 yılında ilk ünitesini devreye almış olup, 2021 yılı içerisinde tam kapasite ile üretim yapacaktır.

Gürsöğüt Barajı ve HES Limak bünyesinde yapılan hidroelektrik santraller arasından ilk kez yerli üretim ile imal edilmiş türbin ekipmanlarına sahip HES olup, yerli aksam teşviğinden yararlanmaktadır. 2021 yılı içerisinde tam kapasiteli üretime geçecek Gürsöğüt Barajı ve HES 58 MW kurulu gücünde olup yıllık ortalama üretim kapasitesi 300 milyon kWh'tir.

'34 Santrale İlişkin Hiçbir Bilgi Paylaşılması Manidar'

34 yeni santralin açılış töreninde hangi illerde hangi santrallerin açıldığına ilişkin bir bilgi de paylaşılmadı. Biri aylardır çalışan, diğeri ise özel sektör yatırımı olan iki santrale yapılan canlı bağlantının ardından programda diğer santrallere ilişkin hiçbir bilgi verilmemesi manidar. İktidar ya kapasite artışı yapılan santralleri ya da yıllardır elektrik üretimi yapılan santralleri sanki yeni santral, yeni bir yatırım yapılmış gibi açılış töreni düzenliyor.

AK PARTİ İKTİDARINDAN AKKUYU İTİRAFİ: PROJE RUSLARIN

CHP olarak bir kez daha haklı çıktık. Akkuyu NGS'nin başından beri "yerli ve milli" olmadığını, projenin AK Parti iktidarının siyasi projesi olduğu söylememize karşın "yerli ve milli" yalanlarına devam eden İktidarın kurmayları sonunda projenin "Rusların malı" olduğunu itiraf etti.

AK Parti iktidarı tarafından yerli ve milli olarak sunulan Akkuyu Nükleer Güç Santrali için iktidar "projenin sahibi Rusya" itirafında bulundu. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez yaptığı açıklamayla "Projenin sahibi Rusya Federasyonu'na ait burada kurulmuş olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali" ifadesiyle proje üzerinde yerli ve milli olmadığını ifade etmiştir. AK Parti iktidarı; yapılış modeliyle dünya üzerinde bir örneği daha olmayan Akkuyu'nun yerli ve milli olduğu söylemiyle algı oluşturmaya çalışırken; yaşanan bu gelişmeler üzerine projenin Rusya'ya ait olduğunu söylemek zorunda kalmıştır.

Tayyip Erdoğan Uluslararası Tahkimi Savunmuştu

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan geçen hafta başında Akkuyu Nükleer Güç Santrali'ne sessiz sedasız bir ziyaret gerçekleştirdi. Akkuyu'da sözleşmesinin feshedilmesinin hukuki olmadığını savunan Türk şirketi konuyu Londra'daki tahkim mahkemesine götüreceğini duyurmuştur. Buna göre Türkiye sınırları içerisinde, kendi topraklarımızda inşaatı devam eden santraldeki anlaşmazlıklarla ilgili Londra'daki mahkemeler karar verecektir. Bu gelişmeler yaşanırken; her programı canlı yayınlanan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın hafta başındaki Akkuyu ziyaretiyle ilgili kamuoyuna tek bir açıklama yapılmaması manidardır. Cumhurbaşkanı'na eşlik eden Enerji Bakanı da bu konudaki sorulara detay vermenin uygun olmadığını söylemektedir. İktidar temsilcileri Rus ve Türk şirketleri arasındaki anlaşmazlığın giderilmesi için görüşme ve çalışmaların devam ettiğini söyleyerek uluslararası tahkim sürecini engellemek istemektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın daha önce "söke söke alırlar"

diyerek Akkuyu'da olduğu gibi gelir garantili projelerde uluslararası tahkimi savunurken, şimdi de uluslararası tahkim sürecini durdurmak için devreye girdiği konuşulmaktadır. Başka bir deyişle Sayın Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu'nun yanlılığına dikkat çektiği bu uluslararası tahkim uygulamasını bugün AK Parti iktidarının da karşı çıktığı ifade edilmektedir.

Hep Dile Getirmiştik: Akkuyu Ne Yerli Ne Millidir

Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin (NGS) inşaatında ana yüklenici olan İçtaş'ın sözleşmesinin feshedilmesi ile ilgili yaşanan tartışmalarda bir kez daha Akkuyu NGS'nin yerli ve milli olmadığını yüzde yüzde Rus malı olduğunu söylemiştik. Proje şirketleri arasında günlerce süren tartışmalara yaşanırken AK pParti iktidarı sessiz kalmış daha sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Soçi ziyaretinde bu konu da ele alınmıştı.

AK Parti iktidarının bu durumla ilgili hiçbir açıklama yapmaması Akkuyu NGS'nin yerli ve milli bir proje olduğu iddiasının da gerçek olmadığını çok açık bir kanıttı. Çünkü, Akkuyu, en başından beri siyasi bir proje olarak tasarlanmıştır. Bugün gelinen noktada iktidar yerli ve milli olduğu algısıyla siyasi rant devşirmek istediği projede sözünün geçmediğinin göstergesidir.

Akkuyu NGS; 'yap-işlet-sahip ol' yöntemiyle dünya üzerinde ikinci bir örneği olmayan bir modelle inşa ediliyor. Akkuyu'nun yapımı, işletimi ve sahipliğinin neredeyse tamamı Rusya devlet şirketi olan Rosatom'a ait olacak. Akkuyu NGS; inşaatında sahada istihdam edilenlerin yüzde 80'inden fazlasının Türk vatandaşları olduğu belirtilerek "yerlilik ve millilik algısı" yaratılmak istense de tamamı Rus şirkete ait olan projedir. Teknoloji de Rus teknolojisidir. Dolayısıyla Akkuyu ne yerli ne de millidir.

Akkuyu NGS'den 15 yıl boyunca kilovatsaat başına 12,35 dolar cent - 15,83 dolar sente kadar çıkabilecek – tutarında çok yüksek bir fiyat garantisi verilecek. Akkuyu'ya verilen garanti 2040 yılına kadar sürecek. 2040'a kadar yenilenebilir enerjide yaşanacak dönüşümle elektrik üretim maliyetlerinin düşeceği belirtilmektedir. Öte yandan bugün bile 12,35 cent tutarındaki maliyet kamuya ait EÜAŞ'ın santrallerinde üretilen elektrik fiyatının çok üzerinde kalmaktadır.

'YOLSUZLUK' MÜDÜRÜ

İzmir İl Milli Eğitim Müdürü Mücahit Yentür'ün Şişli İlçe Milli Eğitim Müdürü iken görevi kötüye kullandığı ve 12 milyon lira kamu zararına yol açtığı belirtildi.

Nişantaşı Rüştü Uzel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin tiyatro ve fuaye alanı 2015'ten 2021'e kadar kermes düzenlenmesi için kiraya verilirken usulsüzlükler yapıldığına dair 4 Ekim 2021'de suç duyurusunda bulunuldu. Suç duyurusunda okul müdürleri ve dönemin İlçe Milli Eğitim Müdürü hakkında yolsuzluk iddiaları ortaya atıldı. İddialar üzerine Milli Eğitim Bakanlığı müfettişleri ön inceleme başlattı. İnceleme sonucu dönemin İlçe Milli Eğitim Müdürü Yentür'e soruşturma izni verilmedi. Bunun üzerine olay hakkında davacı olundu ve dosya savcılıktan 5'inci Sulh Ceza Mahkemesi'ne gönderildi. Hakim dosyanın eksik olduğu gerekçesiyle savcıya geri gönderdi ve bilirkişi atandı.

Bilirkişi raporunda, Mücahit Yentür'ün daha önce verdiği ifadede 'kermeslerin resmi yazıyla bildirildiği ve Kaymakamlık onayı dışında bir faaliyetin kendisine aktarılmadığını' söylediği belirtildi. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından verilen 'olur' yazılarının mevzuata aykırı şekilde işlendiğine ve bazı yazılarda Kaymakam yerine Yentür'ün imzası olduğuna dikkat çekilen raporda, 'olur' yazılarının bir kısmında ise okulun bahçesinde kermes düzenlenmesine izin verildiği halde fuaye alanının kullanıldığı bildirildi. Okulun fuaye alanının ihaleyle kiralanması gerekirken Okul Aile Birliği'ne düşük bağışlar yapılması karşılığı kullanılmasına izin verildiği de rapora yansdı. Rapora göre 12 milyon 117 bin 91 TL'lik kamu zararı oluştu.

Okul Müdürlüğü'nden milli eğitime onay için gönderilen dilekçelerde kermesi Okul Aile Birliği'nin yapacağı yazarken gerçekte derneklerin alanı kiraladığı ortaya çıktı. Birçok kez 20'şer günlük periyotlarla derneklere kiralan alanının fiilen yaklaşık 6 senedir Tamer Ulusel ve Oya Sağel tarafından işletildiği belirtildi. Fuaye alanının kermes yerine takı, kıyafet, çanta vb. eşyaların tanıtım ve satışında kullanıldığı da raporda yer aldı. Ulusel ve Sağel'in bu durumdan haksız kazanç elde ettiği bildirildi. Okulun eski Müdürü Ayhan Kaya ile şimdiki Müdürü Banu Tekinoğlu'nun bundan haberdar olduğu ve durumu yasallaştırmak için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'yle sahte dilekçelerle yazışma yaptıkları rapora işlendi.

KAMU BİNALARINI GÜÇLENDİRMEMİŞLER!

“İtibardan tasarruf olmaz” savunmasıyla milyonlarca lira harcayan iktidar, sadece bu yıl yaklaşık 200 okul, havalimanı, halk eğitim merkezi ve huzurevi gibi kamu kurumlarının deprem güçlendirme ihalesini iptal etti.

Kentleri bekleyen, milyonlarca insanı etkileyecek deprem tehlikesine karşı sadece bu yıl yaklaşık 200 deprem güçlendirme ihalesinin iptal edildiği ortaya çıktı. Deprem güçlendirme ihalesi iptal edilen kurumlar arasından okullar, cezaevleri, havalimanları, halk eğitim merkezleri, spor salonları ve huzurevleri bile var.

Kamu İhale Bülteni’nde yer alan bilgilere göre, bu yıl da yüzlerce kamu kurumunun depreme karşı güçlendirilmesi ihaleleri düzenlendi. Ancak bu ihalelerden 200’ü iptal edildi. İhalelerin iptal gerekçesi olarak “İhaleye teklif veren istekli çıkmaması veya ihalede verilen tekliflerin kamu kurumunun ayırdığı bütçenin üzerinde olması” gösterildi.

Huzurevleri Ve Hastaneler De Var

Güçlendirilemeyen kamu kurumlarının yaklaşık 150’si, anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise binaları ile pansiyon binalarından oluşuyor. Geri kalanı ise spor salonları, öğretmenevleri, havalimanları ve çeşitli kamu kurumlarına ait yapılardan oluşuyor.

Deprem Güçlendirme İhalesi İptal Edilen Bazı Kamu Kurumları Şu Şekilde:

- Çanakkale Su Sporları Merkezi
- Tekirdağ Atatürk Spor Salonu
- Afyon TCDD Dazkırı Gar ve Hangar Binası
- Konya Argıthanı Jandarma Hizmet Binası
- Muğla Nükleer Tıp Merkezi
- Çankırı Şabanözü Halk Eğitim Merkezi
- Hatay Erzin Halk Eğitim Merkezi
- Hatay Samandağ Halk Eğitim Merkezi
- İstanbul Silivri İlçesi Tapu Müdürlüğü
- Nevşehir E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
- Ankara Halil Şıvgın Devlet Hastanesi İstinat Duvarı Güçlendirmesi
- Afyon Merkez Öğretmenevi Ve Akşam Sanat Okul
- Aydın Didim Huzurevi

KIZILAY’IN KANINI ‘HUZUR’LA EMİYORLAR

Kızılay’ın 12 şirketine atanan 42 yöneticiye her ay en az üç net asgari ücret oranında ödeme yapıldığı belirlendi. Bazı yöneticilere dağıtılan huzur hakkı aylık 249 asgari ücret. Üç yıllık huzur hakkı faturası 35 milyon 884 bin TL.

CHP Milletvekili Tekin Bingöl, Kızılay’daki huzur hakkı düzenini belgeleriyle ortaya koydu. Bingöl’ün açıkladığı verilere göre genel başkanlığı döneminde Kerem Kınık, Kızılay’a bağlı 12 şirkette Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev alırken şirketlerin çatı kurumu Kızılay Yatırım’ın CEO’su İlyas Haşim Çakmak da 12 şirkette Yönetim Kurulu Başkan Vekili sıfatıyla görev yaptı. Kınık ve Çakmak’ın, her ay 36 asgari ücret değerinde huzur hakkı elde ettiği iddia edildi. Kızılay’da Genel Müdür/CEO koltuğunda oturan ve “Profesyonel çalışan” sıfatıyla ücret alan İbrahim Altan’ın da ayrıca beş şirketten yönetici olarak huzur hakkı elde ettiği öğrenildi.

Kızılay’a bağlı şirketlerde 42 kişinin yönetici sıfatı ile her ay huzur hakkı ödemesi aldığı, 42 yöneticiden 12’sinin ayrıca Kızılay bünyesinde “profesyonel çalışan” olarak da ücret aldığı bildirildi. Bingöl’ün açıkladığı Kızılay denetim raporlarına göre, “Şirketler üzerinden yöneticilere sağlanan fayda” ve “Üst yönetime sağlanan menfaatler” adı altında 2020’de 9 milyon 612 bin 108 TL, 2021 yılında 11 milyon 701 bin 833 TL değerinde huzur hakkı dağıtıldı. Ocak ve Temmuz aylarındaki asgari ücret düzenlemelerinin ardından huzur hakkı dağıtımının 2022’de 14 milyon 570 bin 982 TL’ye ulaşacağı tespit edildi. Kızılay’da şirketlerin kurulmasının ardından son üç yılda huzur hakkı ödemelerinin toplamı 35 milyon 884 bin 923 TL’ye ulaştı.

YÖNETİCİ MAAŞLARI

<p>Kızılay Sağlık A.Ş. Genel Müdürü</p> <p>Muhammed Murtaza Yetiş</p> <p>38.600 TL</p> 	<p>Kızılay Yatırım Holding CFO'su</p> <p>Erdal Dursun</p> <p>37.519 TL</p> 	<p>Pazarlama ve Kurumsal İlet. Başk.</p> <p>Zeynep Meltem Özeker</p> <p>37.397 TL</p>
<p>Kızılay Yönetişim Ofisi Başkanı</p> <p>Şemsi Kamile Canbay</p> <p>34.740 TL</p> 	<p>İdari Ve Mali İşler Genel Müdürü</p> <p>Nurettin Hafizoğlu</p> <p>34.740 TL</p> 	<p>Toplumsal Hiz. Genel Müdürü</p> <p>Gazi Alataş</p> <p>34.740 TL</p>

Kızılay yönetimi büyük tepkiler çeken ve eleştirilen holdingleşme gerekçesini "Gelişim açısından kısır döngü içerisinde bulunulması ve katma değer imkanı bulunmaması" olarak göstermişti.

Saadet Zinciri

Kızılay'daki huzur hakkı verilerini değerlendiren CHP'li Bingöl, şunları söyledi:

"Kızılay'da şirketler üzerinden 42 kişiye her ay toplam 249 asgari ücret değerinde huzur hakkı dağıtımı söz konusu. Aralarında kimi ararsanız var. AKP'li eski milletvekili, eski bürokrat, AKP'li belediye başkanının kardeşi, AKP'li eski belediye meclis üyesi, AKP eski belediye başkanı aday adayları, AKP eski il kadın kolu başkanı, Diyanet eski yöneticisi, eski yandaş sendika yöneticisi, Kızılay yönetici kardeşi... Saymakla bitmiyor. Tam bir saadet zinciri ile karşı karşıyayız.

Bu tablo gösteriyor ki Kızılay, 'AKP'nin huzurevi' gibi kullanılmaktadır. Geçmişte Türkiye'nin en saygın kurumları arasında yer alan bir kurumu iktidarın arka bahçesine çevirenler, eş-dost-akraba yönetici atamaları ile huzur hakkı diyerek Kızılay'ı tüketiyorlar. Tarihi ve misyonu ile Türkiye'nin en önemli kurumları arasında yer alan Kızılay'ın bu hale düşürülmesi her vatandaşımız için güven kırıcı ve acı vericidir. İhtiyaç sahipleri ve korunmasızların ilk çaresi olan Kızılay hızla denetlenmeli ve kurulan huzur çarkı derhal bozulmalıdır."

Kızılay yöneticilerinin aldığı maaş BirGün ortaya çıkarmıştı.

<p>12</p> <p>Kızılay'ın şirket sayısı</p>	<p>14.5 milyon TL</p> <p>2022'de dağıtılacak huzur hakkı</p>
<p>249</p> <p>Her ay 42 yöneticiye 249 asgari ücret kadar huzur hakkı dağıtılıyor</p>	<p>9.6 milyon TL</p> <p>2020'de yöneticilere dağıtılan huzur hakkı</p>
<p>11.8 milyon TL</p> <p>2021'de yöneticilere ödenen huzur hakkı</p>	<p>35.9 milyon TL</p> <p>Son üç yılda huzur hakkı ödemelerinin toplamı</p>

'Sembolik Alıyorlar'

Huzur hakkı iddialarını kabul etmeyen Kızılay'dan yapılan açıklamada şu ifadeler kullanılmıştı: "Adı geçen bazı kişiler hiçbir şekilde huzur hakkı almamaktadır. Yine adı geçen bazı kişiler sadece sembolik huzur hakları almaktadır. Bazı kişiler huzur haklarını Kızılay'a bağış olarak iade etmektedir. Yönetim Kurulu Başkanı için ise eski açıklamalarındaki bilgiler hala geçerlidir. Kızılay dünyanın sayılı yardım kuruluşları arasındadır. Bu onur insancıl ve yardımsever milletimize aittir. Bir kez daha ifade etmek gerekirse; iddialar hiçbir şekilde gerçeği yansıtmamaktadır. İddiaların bu haliyle haberleştirilmesi halinde Kızılay hukuki haklarını sonuna kadar kullanacak ve Kızılay markasına zarar verenlerden adalet önünde hesap soracaktır. Bu Kızılay'ın tüm bağışçılara ve ihtiyaç sahiplerine karşı kaçınılmaz bir görevidir."

İHALE KANUNU'NU 'TAVAF' ETTİLER

Diyanet, "Hayatın Tekrarı Yok" isimli kitabın basım işini pazarlık yöntemi ile istediği şirkete verebilmek amacıyla 30 gün içinde iki farklı ihale düzenledi.

Bütçesi ve gerçekleştirdiği hoyrat harcamalar ile tartışılan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kamu İhale Kanunu'nun etrafından dolanmak için yaptığı uygulama, "Bu kadarı da olmaz" dedirtti. Başkanlık, pazarlık yöntemini kullanabilmek için 90 bin adet bastırıldığı, "Hayatın Tekrarı Yok" isimli kitap için 30 gün arayla iki farklı ihale düzenledi.

Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yayınlar Döner Sermayesi İşletmesi, 8 Haziran'da, "Hayatın Tekrarı Yok" isimli kitabın basımı için ihale açtı. İhalede, kanun ile belirtilen parasal limit olan 728 bin TL'nin altında kalan ihaleleri pazarlıkla yapabilmeye olanak sağlayan Kamu İhale Kanunu'nun 21/f maddesinden yararlandı. Sözleşme bedeli, aynı iş ikiye bölündüğü için 728 bin TL'lik sınırın altında kaldı ve pazarlık yöntemiyle aynı şirkete verildi.

Adres Aynı

Diyanet, 8 Haziran 2022 tarihli ihalenin sözleşmesini 20 Haziran'da Başak Matbaacılık isimli şirket ile imzaladı. Sözleşme bedeli ise kayıtlara, 549 bin TL olarak geçti. İhale kapsamında Hayatın Tekrarı Yok isimli kitabın 45 bin adet bastırılacağı belirtildi.

İlk ihaleden 30 gün sonra, 6 Temmuz'da aynı kitap için yeni bir ihale daha açıldı. Bu ihalede de 21/f ile yapıldı. Diyanet, 20 Temmuz'da ilk ihalenin de yüklenicisi olan Başak Matbaacılık isimli şirket ile anlaştı. Taraflar arasında imzalanan sözleşmenin bedeli ilk ihaledeki gibi 549 bin TL oldu. Kitapların basım adedi de yine 45 bin olarak belirlendi.

Dev Harcama

Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022'nin ilk Ocak-Temmuz döneminde bastıracağı dini kitaplar için 19 milyon TL harcadı. Dini Bilgiler Soruları, Dualarımı Öğreniyorum ile Kur'an ve Sünnete Göre Yaşamak kitapları için 29 Nisan'da 620 bin TL'lik sözleşme imzalayan idarenin bastıracağı diğer kitaplar ve maliyetleri şöyle sıralandı:

- Peygamber Hikayeleri, Zehra'nın Hadis Günlüğü, Elif ile Efe Umre'ye Gidiyor: 538 bin 750
- Hikayelerle Çocuklara 40 Ayet, Hikayelerle Çocuklara 40 Dua, Hikayelerle Çocuklara Esmâ-i Hüsnâ: 672 bin TL
- Hz. Muhammed'in Hayatı Hatemü'l Embiya: 695 bin 700 TL

AKP'Lİ BELEDİYE FAİZ BATAĞINDA

Toplam 17 yıldır AKP'li başkanlar tarafından yönetilen Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin faiz giderleri dudak uçuklattı. Belediyenin 2022 yılının ilk yarısında faiz için ödediği para, 2021 yılının aynı dönemine oranla yüzde 197,4 arttı.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Ocak-Haziran 2022 dönemine yönelik mali verilerini açıkladı. 2022'nin ilk yarısı itibarıyla toplam harcaması 3 milyar 468 milyon 328 TL olan idarenin en yüksek artış kaydedilen harcama kalemi, 'faiz giderleri' oldu. AKP'li Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2022 yılına 9 milyar TL ödenek ile başladı. Yılın ilk yarısında 3,4 milyar TL harcayan idare, en fazla harcamayı, 959,5 milyon TL ile mal ve hizmet alımı için yaptı. 733 milyon TL'lik de "Sermaye Transferleri" harcaması gerçekleştirildi.

Türkiye'nin en borçlu belediyeleri arasına hemen her yıl ismini yazdıran idarenin faiz gideri dikkati çekti. En fazla harcama gerçekleştirilen üçüncü kalem olan, "Faiz Gideri" kaleminden toplam 724 milyon 832 bin 328 TL aktarıldı. 2021 yılının ilk yarısında 243 milyon 713 bin 830 TL olan faiz gideri bir yılda yüzde 197 arttı.

İdarenin, 2022 yılının ikinci yarısına yönelik faiz gideri öngörüsüne de mali raporlarda yer verildi. Temmuz-Aralık 2022 döneminde 225 milyon TL'lik faiz gideri öngören Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, "Faiz giderlerinin, yılsonu gerçekleştirmelerinin 2022 yılı bütçe başlangıç ödeneğinin yüzde 111,43'ü olacağı tahmin edilmektedir" değerlendirmesinde bulundu.

DEKANIN EŞİNE ÖZEL İLANLA KADRO

İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekan Vekili Ekrem Gürel'in eşi Songül Gürel, kişiye özel ilanla meslek yüksekokulunda profesör kadrosuna alındı. Daha sonra biyolojide görev yapmaya başladı.

Kişiye özel ilanda son perde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Fen Edebiyat Fakültesi Dekan Vekili ve Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ekrem Gürel'in eşine özel ilan açıldı.

Ekrem Gürel'in 21 Aralık 2020 tarihinde dekanlığa vekâleten atanmasının ardından bir yıl sonra 24 Aralık 2021 tarihinde üniversite akademik ilan açarak 26 akademisyen alacağını duyurdu. Bolu'nun Seben ilçesindeki İzzet Baysal Meslek Yüksekokulu Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü Organik Tarım Programı için profesör alınacağı açıklandı. Verilen ilanda şu şartlar sıralandı: "Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri bölümü mezunu olup, doçentlik unvanını biyoloji bilim alanında almış olmak. Endüstriyel gıda bitkilerinde yerli çeşit ıslahına yönelik ulusal projeler yürütmüş olmak."

Yükseköğretim Akademik Arama'da yer alan bilgilere göre aranan şartlara uyan kişi ise Dekan Vekili Ekrem Gürel'in eşi Prof. Dr. Songül Gürel.

Gürel, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü'nden mezun oldu, doçentliğini ise Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü'nden aldı. Prof. Dr. Songül Gürel'in aynı zamanda şeker pancarıyla ilgili yürüttüğü birçok projesi bulunuyor.

Kadrosu Bölümde Bulunmuyor

İlan sonucunda bölüme profesör olarak dekan vekili Prof. Dr. Ekrem Gürel'in eşi Songül Gürel alındı. YÖK Akademik'te yer alan bilgilere göre, Prof. Dr. Gürel'in kadrosunda organik tarım programı yazmasına rağmen, Seben İzzet Baysal Meslek Yüksekokulu Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü'nde 'Organik Tarım' diye bir program bulunmuyor. Bahçe Tarımı Programı olan yüksekokulun sitesindeki akademik personel listesinde Prof. Dr. Songül Gürel'in ismi yok.

Üniversitenin sitesinde yer alan bilgilere göre Prof. Dr. Songül Gürel, eşi Ekrem Gürel'in dekan vekili olduğu fen edebiyat fakültesi biyoloji bölümünde görev yapıyor. 2012 yılından beri ikinci öğretimine öğrenci alınmayan biyoloji bölümünde Songül Gürel ile birlikte 16 profesör görev yaparken bölümdeki toplam akademisyen sayısı 27. Songül Gürel'in esas atandığı yer olan meslek yüksekokulunda ise 3 öğretim görevlisi bulunuyor.

Adrese Teslim İlanlar Sayıştay Raporu'nda

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde son dönemlerde gündeme gelen adrese teslim öğretim üyesi alımları, Sayıştay'ın denetleme raporlarında yer almıştı. Adrese teslim öğretim üyesi alımlarının örnekler verilerek açıklandığı Sayıştay raporunda, "Alımı yapılacak öğretim üyeliği kadroları için ek koşullar getirilirken, 2547 sayılı Kanun'un 23'üncü, 24'üncü ve 26'nı maddelerinde ifade edilen objektif ve denetlenebilirlik ilkelerine riayet edilmemiş, ilanların büyük çoğunluğunda belli bir kişiye işaret eden şartlar istenmiştir. Bunun sonucunda da 2020 yılı içinde ilan verilen toplam 132 öğretim üyesi kadrosunun 125'i için sadece birer kişi başvuru yapabilmıştır" denmişti.

RANT KAYYUMLARI

İzmir'in Urla ilçesi yaklaşık 3 yıldır AKP'nin atadığı kayyumlar tarafından yönetiliyor. İlçede bu süreçte rant ve talan arttı, gerici vakıflara kıyak yapıldı.

İzmir Urla'da 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde CHP'nin adayı Burak Oğuz yüzde 67,49 oy alarak belediye başkanı seçildi. Rekor bir oyla seçimi kazanmasına karşı Burak Oğuz, Aralık 2019 tarihinde tutuklandı. Göreve dönemin Urla Kaymakamı Önder Can kayyum olarak atandı. AKP iktidarı, HDP'li seçilmiş belediye başkanlarını terörle ilişkili bahanelerle görevden alarak kayyum atamasına karşı ilk kez CHP'ye ait bir belediyeye kayyum atamış oldu.

Öte yandan bir sene sonra ise AKP yine bir ilki gerçekleştirerek Can'ı görevden alarak yerine Murtaza Dayanç'ı atadı. Can'ın görevden alınmasının arkasında ise yolsuzluk iddiaları o dönem kamuoyunda dile getirildi.

Atanan ilk kayyum Önder Can göreve geldiğinde ilk adımlarından biri daha önce belediye meclisinde reddedilen Karantina Adası'nın sit derecesini düşürmek ve ihale açmak oldu. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, kayyum yönetimini fırsat bilerek adanın sit derecesini düşürdü. Adada kısa bir süre sonra restorasyon için ihale yapıldı. Adada otel yapılacağı o dönem iddia edildi. Söylentilerden sonra adaya girişler yasaklandı ve adadan tahliye edilen hastane binası AFAD eğitim merkezi ilan edildi. Yürütülen projeye ilgili net bir açıklama yapılmadı.

İhale sonrası tarihi binaların restore edildiği biliniyor ancak hastanene binalarının otel ve turizm işletmeleri için hazırlandığı iddiaları hala gündemde. Adanın içeride eski bir tahassuthane ve sanatoryum binaları bulunurken, bir bölümü tarihi nitelikte yer alıyor. Kayyum atandığından beri ilçede belediye meclisi de devre dışı bırakılmış durumda.

Görevdeki kayyum Murtaza Dayanç ise ilçe merkezinde bulunan meydan ile ilgili, kamu binalarının yıkılarak yeniden yapımı ve yolun alt bölümüne otopark içeren Urla Meydan Projesi için kolları sıvadı. İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından proje ilçenin tarihi dokusunu bozarak kentleşme yaratacağından reddedildi. İsteddiği sonucu alamayan kayyum Dayanç, projeyi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na devrederek gerçekleştirmek için çalışmaya başladı.

Urla Meydan Projesi

İlçe merkezinde halkın denize girebileceği alan oldukça kısıtlıyken, halka kalan alanda en eskisi 40 yıllık, en yenisi 20 yıllık olmak üzere 5 işletme mevcuttu. Tamamı Urla'nın yerli esnafı olan bu işletmeler Milli Emlak'a ait alanda izinsiz yapılaşma halindeyken, geçmiş dönem CHP belediyesi tarafından binalar yıkılarak halkın da mağdur olmaması amaçlanmış ve işletmelere karavan ruhsatı verilerek işletmeler dışında kalan sahil hattı halkın kullanımı için ayrılmıştı. Sezon başında kayyum kararı ile ani yıkım yapılarak, Urla Belediyesi Proje Alanı tabelası asıldı. Karavanlarla hizmet veren kafelerin deniz kıyısı yıkılırken 30'dan fazla en az 20-30 yıllık ağaç da söküldü. Sezon devam ederken alan uzun süre atıl durumda bırakıldı. Kayyum yönetiminin "yasal değil" diyerek yıktığı yerlere aynı koşullarda tesis açmayı kararı aldığı bildirildi. Öte yandan işletmelerin hemen yanındaki TCDD kamp alanında bu yıl işletme hakkının Cumhurbaşkanının terzisine ihale edildiği iddia edildi.

Urla Çeşme otoyolu üzerinde Normpol adlı firmaya ait inşaat başladı. Edinilen bilgilere göre, imar izni olmayan projenin parsel satışları başlamış durumda. Öte yandan İçmeler'de Hazine adına kayıtlı 11 bin 776 metrekare yüzölçümlü taşınmaz 89 milyon TL'ye Nuça Enerji'ye, 28 dönümü 201 Milyon TL'ye Çekiçoğlu Makina Medikal'e, 18 bin 93 metrekare taşınmaz ise 149 milyon TL'ye Çekiçoğlu Makina Medikal'e satıldı.

İçmeler'de, geçmişte halkın termal tedavi amaçlı gelip denize girdiği kıyıda turizm işletmeleri bulunuyordu. Uzun zamandır kullanılmayan kimi atıl durumda kimi kır düğünü gibi için işletilen araziler geçtiğimiz yıl AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın imzasıyla satışa çıkarıldı. Satın alan firmaların henüz faaliyete geçmediği bölgede proje bilinmiyor.

Ensar'a Kıyak

Zeytineli köyünde denize sıfır Devlet Hava Meydanları İşletmesi'ne (DHMi) ait sosyal tesis, 2014 yılında kamu bütçesinden 5 milyon TL yatırım yapılarak yenilendi. 2015 yılında ise senelik 120 bin TL'ye Ensar Vakfı'na kiralandı. 2019 yılında ise tesisin Ensar Vakfı'na 49 yıllığına bedelsiz olarak tahsis edilmesinin ardından binalar yıkılmaya başlandı. Ensar Vakfı'nın kendilerine tahsis edilen binaları yıkma hakkına sahip olmadığı öğrenilirken, bölgedeki yurttaşlar alanın ranta açılmasına tepkili. Tesisin, Hacılar Koyu'ndaki Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ait olduğu belirlenen Urla villalarına komşu koyun yakınında olması dikkat çekti.

Millet Bahçesi İddiası

Kum Denizi Plajı'nın yakınında belediyeye ait arazinin bulunduğu yerde millet bahçesi yapılacağı iddia edildi. Öte yandan plaj daha önce ücretsiz ve halka açıkken, 2 yıl önce kayyum Önder Can görevdeyken plajı ücretli yapıp, sahili ter örgüyle çevirdi.

Güvendik Mahallesi'nde belediye arazisinin Dayanç tarafından lojman yapılmak üzere imara açıldığı ortaya çıktı. Ayrıca Denizli mahallesinde ise en çok üç kat yapılaşma kararında değişiklik yapılmaksızın yürürlükte olan imar planında Belediye Hizmet Alanı'nın resmi kurum alanı olarak imar planı değişikliğinin askıya çıktı.

Urla'da yaşayan Eski CHP Genel Başkan Yardımcısı ve gazetemizin yazarı Zeynep Altıok ile yaşanan süreci konuştuk. Ülkenin her yanında kayyumların iktidar yanlısı tutum ile imar ve rant odaklı uygulamalar gerçekleştirdiğini söyleyen Altıok, "Altın kaplamalı banyolar, kişiye özel harcamalar ile gündemden düşmeyen

kayyum yönetimleri Urla'da da bir yolsuzluk iddiası ile atanan kayyumun görevden alınmasıyla kayyuma kayyum atılmasıyla AKP iktidarının keyfi uygulamalarına bir yenisi eklendi. Bu değişimin ardında Urla'da yapılmak istenen 2B değişiklikleri, sit ve çevresel etki değerlendirme uygulamaları ile ilgili olarak ilk kayyumun arzu edilen esnekliği göstermemesi ve elinden geldiğince kamu yararını gözeterek tutum alması konuşuluyor" dedi.

İlçeyi Dönüştürüyor

Altıok, "Çekim merkezi olarak yükselen ve artan rakamlarda gündemde olan ilçemizde birçok usulsüzlük, halkın yaşam alışkanlıklarını etkileyen yanlış ve yanlış düzenlemeler yapılmaktadır" dedi.

Altıok sözlerine şöyle devam etti: "Urla'da yaşanan hızlı dönüşüm İzmir'in Kanal İstanbul'u olarak adlandırdığımız iktidarın Çeşme Projesi'nin bir devamı niteliğinde tüm yarımada'yı tehdit eden bir planın parçasıdır. İlçemiz tarım arazilerinin dönüşümü, ormanların, yeşil alanların satışı, imara açılışı ile yükselmekte olan emlak fiyatlarıyla büyük rant kapısı olarak görülmektedir. Oysa Urla tarım arazileriyle, kadim kültürüyle, tarihiyle, doğasıyla ve korunmuş çok katlı imara kapalı dokusuyla korunduğunda gerek turizm gerek üretim anlamında çok önemli kaynaklarıyla korunmalıdır. Biz ilçemizde doğa talanına, doğal ve tarihi-kültürel dokunun bozulmasına karşıyız. Urla'yı koruyarak kalkınmaya katkı sağlayan bir belde olarak görüyoruz."

ŞAHSIM'A DESTEĞİN ÖDÜLÜ TOKİ İHALESİ

AKP'nin Gezi Direnişi sürecinde Kazlıçeşme'de düzenlediği mitinge katılan eski Trabzonspor Başkanı Hacıosmanoğlu'nun şirketi dev bir kamu ihalesini daha aldı. 467,7 milyon TL'lik ihale, ATR Yapı'ya gitti.

TOKİ, İTÜ Yabancı Diller Yüksekokulu ve Öğrenci Merkezi Binası'nın inşaatı ile altyapı düzenlemesi işi için 9 Haziran'da ihale düzenledi. Toplam 12 şirketin elektronik doküman satın aldığı ihaleye beş şirket teklif sundu. Yerli istekli lehine yüzde 15 fiyat avantajı uygulanan ihale, 27 Temmuz'da sonuçlandırıldı. TOKİ'nin 497 milyon TL yaklaşık maliyet hesabı çıkardığı ihale kapsamında 27 Temmuz'da sözleşme imzalandı. İhaleyi, 467 milyon 740 bin TL teklif ile ATR Yapı Proje Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi kazandı. Yer tesliminin ardından 5 Ağustos'ta başlayan işin, 5 Şubat 2024 tarihine kadar tamamlanacağı belirtildi.

AKP Mitinginde Sahnede

TOKİ ile 467 milyon 740 bin TL'lik sözleşme imzalayan ATR Yapı'nın yönetiminden ise tanıdık bir isim çıktı. Kamudan çok sayıda ihale alan şirketin ortaklarından birinin, Trabzonspor'un eski başkanı İbrahim Ethem Hacıosmanoğlu olduğu öğrenildi. Hacıosmanoğlu, Gezi Eylemleri'nin yaşandığı günlerde AKP'nin Kazlıçeşme mitinginde sahneye çıkan isimler arasında yer almıştı. O dönem Trabzonspor'un başkanı olan Hacıosmanoğlu'nun, "Kulüp Başkanı" sıfatıyla bir siyasi partinin mitinginde sahneye çıkması tepkilere neden olmuştu. Hacıosmanoğlu'nun şirketinin 2015-2022 döneminde kamudan aldığı ihalelerin maliyeti toplamı 3 milyar 203 milyon TL'ye ulaştı. Şirketin çalıştığı bazı kamu idareleri ve aldığı ihalelerin toplam maliyeti şöyle kaydedildi:

-Sağlık Yatırımları Genel Müdürlüğü: 1 milyar 882 milyon TL

-TOKİ: 752 milyon 520 bin TL

-İBB: 198 milyon 880 TL

-Kredi ve Yurtlar Kurumu: 189 milyon 180 bin TL

YOL ÇALIŞMASI NEDENİYLE PERİ BACALARI YIKILIYOR

UNESCO Dünya Kültür mirası listesinde bulunan Kapadokya'daki peri bacaları yol yapımı nedeniyle yok olma tehlikesi altındadır. Ortahisar-Göreme arasında yapımı süren yolun bölgedeki peri bacalarına, manastırlara ve tarihi yapılara ciddi ölçüde zararlar verdiği ileri sürülmektedir. Aynı zamanda Ortahisar'a kısa yoldan doğalgaz götürülmesi için de yapılan yol nedeniyle peri bacası ve manastırlar risk altındadır.

Nevşehir İl Özel İdaresi Yol ve Ulaşım Hizmetlerine bağlı ekipler tarafından yaklaşık bir buçuk ay önce başlatılan Göreme-Ortahisar arasında yol güzergâhı aynı zamanda 1. Derece Arkeolojik ve Doğal Sit alanındadır. Saklı Kilisenin de olduğu bu alan hem doğal sit, hem de arkeolojik sit alanıdır.

Kapadokya Alan Başkanlığı konuyla ilgili açıklamasında, Göreme ile Ortahisar Beldeleri arasındaki mevcut yol ile yeni yol projesini karşılaştırmıştır. Alan Başkanlığı'na göre Peri Bacaları, kaya oluşumları, tescilli kültür varlıkları ve kilisenin önünden geçtiğinden, söz konusu yolun her gün yüzlerce ağır tonajlı araç yoğun bir şekilde

kullanmakta ve arazi morfolojisi gereği kültür varlıklarına zarar verdiğinden, turizm sezonlarındaki yoğun araç kullanımları nedeniyle söz konusu yolun yakınındaki Tokatlı Kilise, Kızlar Manastırı, Elmalı Kilise, Yılanlı Kilise ve Karanlık Kiliselere titreşim ve atmosferik gazlar sebebiyle zarar gördüğünden söz ederek, alternatif bir yol çalışmasına gerek duyulduğundan söz etmiştir.

Mevcut yoldaki olumsuzlukları anlatan Alan Başkanlığı, bu olumsuzluklar üzerinden yeni yolu olumlamaya çalışmış, yeni yol yapımına ilişkin iddiaları toptan reddetmiştir.

OKLUK'TAN SONRA KIYILAR HEDEFTTE

MUÇEV'in, Okluk Koyu'na komşu olan Karacasöğüt Koyu'ndaki iskeleyi büyütme girişiminin ardından şimdi de kıyı kesimi talana açılıyor. Bakanlık, koyun sit derecesini 2019 yılında alınan bir mahkeme kararına dayanarak düşürdü, başta turizm tesisleri olmak üzere yapılaşmanın önü açıldı.

AKP iktidarlarının talana, yağmaya, iktidara yakın çevrelere rant aktarmaya dayalı politikaları sınır tanımadan uygulanıyor. Muhalefetin ve çevre örgütlerinin mücadelesi sonucu liman yapımının yargı kararıyla engellendiği Marmaris'teki Karacasöğüt Koyu'nun bu kez de kıyı kesiminin koruma statüsü Bakanlık tarafından yapılaşmaya olanak sağlanacak şekilde değiştirildi.

Cumhurbaşkanlığı'nın yazlık sarayının bulunduğu Okluk Koyu'nun bitişiğinde bulunan Karacasöğüt Koyu, yıllardır bir talan mücadelesine sahne oluyor.

Önce İskele

Tarihi kalıntıların bulunduğu, teknelerin Mavi Tur rotası üzerinde bulunan koy, üç yıl önce peşkeş iddialarına konu oldu. Kıyıların ihalesiz olarak devredildiği Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Türkiye Çevre Vakfı ile Muğla Valiliği İl Hizmet Vakfı ortaklığıyla kurulan MUÇEV'e, koydaki sınırlı sayıda teknenin bağlanmasına olanak sağlayan iskele tahsis edildi. MUÇEV, 60 teknenin bağlanabildiği iskeleyi 190 tekne bağlanabilecek şekilde büyütme için harekete geçti. Mevcut büyüklüğü 421 metrekare olan iskelenin 42 bin 814 metrekareye çıkartılması projesi için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da "ÇED gerekli değildir" kararı aldı. Çevre örgütlerinin bu kararı iptal için yaptığı başvuru sonuçlanmadan inşaat başladı. İnşaat sürerken yerel mahkeme "ÇED gerekli değildir" kararını inşaatın durmasına yol açacak şekilde iptal etti.

Sonra Kıyı

Ancak bu kez Çevre ve Şehircilik Bakanlığı başka bir yöntemle devreye girdi. 2019 yılında alınan bir mahkeme kararını bahane ederek iki antik kentin bulunduğu sit statüsündeki koyun kıyı kesiminin sit derecesini değiştirdi. Kararla koydaki üç parselin doğal sit koruma statüsü, "Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanı" olarak tescil edildi.

Yapılaşmaya Hazırlanıyor

Alanın "Kesin korunacak hassas alan" yerine "Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanı" olarak tespit edilmesiyle talan arayışı bu kez denizden kıyıya taşındı. Yapılaşmanın yolunu açan bu karara göre, Karacasöğüt Mahallesi'nde turizm tesisleri ve yerleşim yerleri inşa edilebilecek. İktidarın Mart ayında gerçekleştirdiği geçtiğimiz günlerde de kesin korunacak alanları bile "kamu yararı ve ulusal güvenlik" gibi muğlak ifadelerle korumasız bıraktığı mevzuat değişiklikleri ile bu alanlarda şunların yapılmasına izin veriliyor: "Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanlarında ise Bölge Komisyonu değerlendirmesi ile kesin korunacak hassas alanlarda ve nitelikli doğal koruma alanlarında izin verilen faaliyetlere ek olarak düşük yoğunluklu çeşitli faaliyetler ile tarım ve hayvancılık amaçlı entegre tesislere, herhangi bir kapasite sınırı olmaksızın hidroelektrik, rüzgâr ve güneş enerji santrallerine ve turizm ve yerleşimlere izin verilebilecek."

AKP Talanın Adı

Sit derecesinin düşürülmesini ve talana açılmasının değerlendiren CHP Muğla Milletvekili Mürsel Alban, "AKP talanın adı, ülkenin tarihi değeri yüksek, doğal güzelliğe sahip tüm alanları teker teker talana açılıyor. Bu bölge sit alanı, çok önemli tarihi kalıntılar bulunuyor. Muğla'nın koyları birer birer MUÇEV'e veriliyor ama köylünün evlenen çocuğuna beş metrekare bir oda yapmasına bile müsaade edilmiyor. AKP'ye 'dur' denilmezse yakında Muğla'da yandaşlara ait olmayan, doğal güzelliği korunan bir metrekare yer kalmayacak. Her yerin sit dereceleri ile oynanıyor, her yer imara açılıyor. Karacasöğüt'ün yanı sıra Okluk Koyu. Cumhurbaşkanı'na Ankara'da erişemeyen yandaşlar, yazlık komşusu olmaya çalışıyor anlaşılıyor. Bunu da bakanlık eliyle yapıyorlar" dedi.

ŞAHIS VE PARTİ DEVLETİNİN PROPAGANDA BELGESİ.

Cumhurbaşkanlığı Yüksek İstişare Kurulu (YİK) toplantısı ardından yayınlanan bildiri, şahıs ve parti devletinin propaganda belgesidir. Seçime doğru toplumda korku, kaygı, endişe yaratmayı amaçlayan, bazı dezenformasyon, provokasyon, saldırı planlarına zemin hazırlamayı hedefleyen bir metindir!

İktidarın yeni ertelediği Dezenformasyon Yasası hayata geçirilene kadar Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesinde oluşturulduğu açıklanan Dezenformasyonla Mücadele Merkezi'ne kamuoyunda algısal destek ve zihinsel kabul sağlama amaçlı ifadelerle doldurulan YİK bildirisi, bir takım baskı süreçlerinin altyapısının YİK'te konuşulduğunu, milli birliğe saldırılar olacağı saptamasında bulunulduğu kanısını güçlendiriyor. Türkiye demokrasi ve kalkınma yolunda mesafe kat ettikçe, Avrupa'nın 'Türkiye'ye karşı husumet düzeyinin yükseldiği' öne sürülen bildiride, 'kurul üyelerinin Avrupa'nın Türkiye'ye karşı sergilediği haksız, adaletsiz ve riyakâr tutumuna işaret ettikleri' dile getiriliyor. 'Kurul üyeleri, Türkiye seçim sathı mailine girdikçe sosyal medya kaynaklı dezenformasyonların ve milli birliğimizi zedelemeye dönük provokasyonların artabileceğini ifade ederek, ülkemiz ve milletimizle ilgili sadece sınırlarımız içinde değil yurtdışında da yoğunluk kazanacağı anlaşılan iftira kampanyalarına karşı alınacak tedbirler üzerine fikir teatisinde bulunmuşlardır' ifadelerine yer veriliyor. Kanımca bu ifadelerden söylenenlerin tam tersini anlamak gerekiyor. Sürekli şekilde sosyal medya dezenformasyonlarından, provokasyonlardan, milli birliğe yönelik saldırı ihtimallerinden söz eden iktidarın yayınladığı YİK bildirisinde, tedirginlik yaratma amaçlı bu ifadeler, aksine **2015 Kasım seçimleri öncesine benzer hazırlıkların 'Külliyede' planlandığını** düşündürüyor. Anlaşılan MİT Başkanının da yer aldığı toplantıda eski TBMM Başkanları, tecrübelerine dayanarak, seçime doğru Avrupa'dan ve içeriden gelecek provokasyon hazırlıkları ve milli birliğe yönelik saldırılar konusunda öngörülerini dile getirerek, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı dikkatli olması için uyarılmışlar. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Avrupa'nın Türkiye'ye karşı 'Hak ve özgürlükler konusunda, hukuk devleti kılıfına sığırdırılmış nice faşist uygulamaya imza attığını, bize karşı tam tersi bir çirkeflilik içinde olduğunu' dile getirdiği de YİK bildirisinde yer alıyor. Demek ki 'riyakâr' Avrupa, 'siyasi ve sosyal alerji beslediği' Türkiye'de, seçime doğru milli birliğe karşı saldırılar, çirkeflilikler yapma hazırlığında!

Asıl düşündürücü ve üzücü olan, hemen tamamı tek adam yönetimi öncesinde, daha dört yıl evvel parlamenter demokratik sistemde TBMM başkanlığı yapmış, milletin meclisini yönetmiş, anayasal olarak Cumhurbaşkanına vekalet etmiş YİK üyelerinin, **demokratik toplumu baskılama ve korku yayma amaçlı böylesi bir bildiri metnine olur ve onay vermiş olmaları!**

MEDİKAL MALZEME SIKINTISI BÜYÜYOR

Sağlık hizmetlerinin içerisinde cerrahi hizmetler oldukça kıymetli ve hasta bakımından aksatılmadan yerine getirilmesi gereken tıbbi işlemlerin başında gelmektedir. Ancak geldiğimiz aşamada, sağlığın bu çok önemli hatta stratejik olarak dahi nitelendirilebileceğimiz hizmetleri layıkıyla yerine getirilememektedir. Türkiye Sağlık Endüstrisi İşverenleri Sendikası yaşanan sıkıntıların büyük boyutta olduğunu ifade ediyor.

Özellikle;

- Görüntüleme hizmetleri (radyolojik tetkikler),
- Beyin Cerrahi Ameliyatları,
- Kalp Damar Cerrahisi Ameliyatları,
- Ortopedi Ameliyatları

Ciddi derece aksamakta ve belirsiz sürelerle ertelenmektedir.

Radyolojide, doğru teşhis ve tedavi için son derece önemli olan; MR, Tomografi, Ultrason, Endoskopi, VHS gibi işlemler için hastalara 3-6 ay arasında gün verilmek suretiyle tetkikler ertelenmektedir. Bu durum hem hastayı stres içerisinde yaşamaya mahkum eder iken, hem de muhtemel önlenebilir hastalıkların artmasına ve hastanın tedavi sürecine cevap veremeyecek sonuçlarla karşılaşmasına sebep olmaktadır.

Beyin Cerrahide; özellikle KRANIOTOMİ cihazı alınamamaktadır ve dolayısıyla çok önemli beyin cerrahi ameliyatları yapılamamaktadır. Çünkü hastanın kafatasını açacak cihaz başta olmak üzere önemli birçok ekipman bulunamamaktadır.

Beyin ve kalp pilleri bulunamamaktadır.

Kalp Damar Cerrahisinde ise, göğüs kafesinin açılmasına yönelik cihazlar, Kardiyolojik piller vb temin edilememektedir. Bu son derece önemli olan ameliyat yapılamadığından hastalar ciddi hayati risklerle karşı karşıya kalmış durumdadırlar.

Ortopedide durum daha da vahimdir. Hastalar ciddi sakatlıklarla karşı karşıyadırlar. Çünkü hiçbir ortopedik implant ameliyatı yapılamamaktadır.

Elbette sadece aksayan hizmet ya da cerrahi yukarıda ifade ettiğimiz branşlarda değil tüm branş ve departmanlarda yokluk sorunu yaşanmaktadır. Çünkü tedarik zinciri bozulmuştur. Bunun önemli iki sebebi vardır.

1- Şehir hastanelerinde, hizmet ifasında temin ve tedarik yüklenici firmaya emanet edilmiştir. Yüklenici firma ise tamamen konuya ticari olarak bakıyor ve ihtiyaç olana cihaz ya da malzemenin piyasa değerine ve tedarik etmemesi durumunda ödeyeceği ceza tutarına bakıyor ve eğer ceza düşük kalıyor ise tedariki yapmayıp cezasını ödüyor, tam bir garabet.

2- Diğer önemli sebep ise, tedarik sağlayan firmaların hak edişleri ödenmiyor bugün 10 ay geçmiş olmasına rağmen hala firmalara ödemeleri yapılmamaktadır.

'AÇILIM' DOSYALARI İLE YENİ İSTİSMAR SÜRECİ

14 yıl önce rafa kaldırdığı 'Açılım' dosyalarını yeniden masaya çıkartıp, bugüne kadar her alanda uyguladığı istismar siyasetiyle yeni destek arayışına girişti. Sadece Alevi Açılım değil, Ermeni, Roman, Kürt açılımlarında da siyasi nema amaçlı aynı istismarcı zihniyet sergilenmiş, amaç hasıl olduktan sonra tamamı bir kenara atılmıştır!

Cumhurbaşkanı Erdoğan 20 yıllık iktidarında ilk kez bir Cem Evi'ne gitti. Ankara'da Hüseyin Gazi Cem Evi'nde Muharrem Orucuna katıldı. Sonra da yıllardan beri her yıl düzenlenen ancak 20 yıllık görevi süresince adım atmadığı Hacı Bektaş-ı Veli Anma Törenlerine katılacağı açıklandı. Şimdi seçim yaklaştıkça, kaybetme endişeleri arttıkça yıllar önce yaptıkları Alevi Açılımı, Kürt Açılımı, Ermeni Açılımı, Roman Açılımı vb. istismar ve aldatma politikalarını yeniden tozlu raflardan indirip gündemlerine aldılar. Gerek Türk yargısının gerekse AİHM'nin Cem Evleri'nin Alevi inancına sahip olanların ibadethanesi olduğu, elektriğinin suyunun rutin giderlerinin camiler gibi karşılanması gerektiği yönündeki kararlarını yok sayan iktidar, **şayet samimi ise Cem Evlerine ibadethane statüsü verebilir.** Söylemlerinde samimi olmadıkları için 20 yıldır tek başına iktidar oldukları halde böyle bir adım atmadılar.

AK Parti iktidarının bu ülkeye yaptığı en büyük kötülüklerden birisi etnik köken ve inanç istismarı. Bundan istediği sonucu alamadığı takdirde de bu kez etnik köken ve inanç üzerinden insanları ayrıştırma, kamplaştırma. 2009-2015 arasında önce Kürt Açılımı ya da Demokratik Açılım adı altında başlattığı açılım stratejisinde Alevi Açılımı, Ermeni Açılımı, Roman Açılımı gibi adımlarla toplumu kendi çevresinde konsolide etmeyi bir ölçüde başaran AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan sonrasında insanların beklentilerini, çözüm umutlarını, yıllardır uğradıkları mağduriyetlerin sona ereceği heyecanlarını siyasi çıkarı için kullanıp, hepsini bir kenara attı.

Ermenistan ile milli maçlar organize edildi. Romanlarla Kibariyeli konserler düzenlendi. Roman vatandaşlar ikinci sınıf yurttaşlıktan kurtulacaklarına inandırıldı. Perde gerisinde ise kentsel dönüşüm planlarıyla rant uğruna istismar edilip Sulukule'yi terk etmek zorunda bırakılarak yerlerinden yurtlarından edildiler. Sulukule rant odaklı projelerle servet sahiplerine teslim edildi. Siyasi çıkar uğruna farklı kesimlerin, inançların, mağdur edilmiş, yıllarca dışlanmış milyonların istismar edilmesi ülkenin birliği, toplumsal barış ve huzuru adına çok tehlikeli.

İktidar Türkiye'nin laik, sosyal bir hukuk devleti olduğunu sindirmek ve halkın oylarıyla seçilen iktidarların tüm inançlara, etnik ve köken farklılıklarına eşit mesafede olması gerektiğini unutmamak zorundadır. İktidarın yıllardır sumen altına ittiği defterleri iktidarını kaybetmemek uğruna bugün yeniden açma hesapları, çaresizlik içinde çırpınışlardır!

ÖĞRETMENLER DEĞER GÖRMÜYOR

Eğitimin Gücü Sendikası'nın 12 bin öğretmenle gerçekleştirdiği anketten çarpıcı sonuçlar çıktı. Öğretmenlerin yüzde 84'ü mesleki olarak değersiz hissettiğini belirtirken yüzde 61'i ise Bakan Özer'den memnun olmadığını kaydetti.

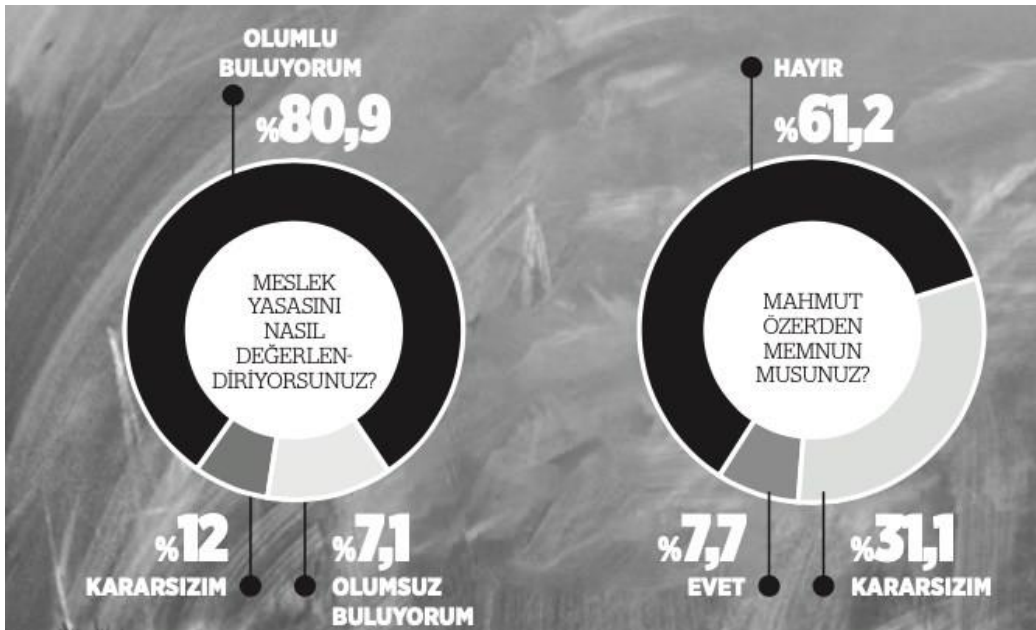
Eğitimin Gücü Sendikası, öğretmenlerin eğitim sistemi politikaları, kariyer sistemi ve meslek yasasına yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla çevrimiçi anket gerçekleştirdi. Türkiye genelindeki 12 bin 100 öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilen anket, öğretmenlerin memnuniyetsizliğini ortaya koydu.

Ankete katılan öğretmenlerin yüzde 81'i, "Uzman Öğretmenlik" ve "Başöğretmenlik" ile Öğretmenlik Meslek Yasası'na yönelik olumsuz görüş bildirdi. Bu yöndeki çalışmalarını olumlu bulan öğretmenlerin oranı ise yüzde 7,1'de kaldı. Uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik sınavının okulda öğretmenleri ayıracağını ve iş barışını bozacağını düşünen öğretmenlerin oranı ise yüzde 85,5 oldu.

Öğretmenler Sınava Güvenmiyor

Öğretmenlerin, Uzman Öğretmenlik ve Başöğretmenlik unvanlarına yönelik gerçekleştirilecek sınava yönelik değerlendirmeleri de dikkati çekti. Ankete katılanların yalnızca yüzde 7,6'sı sınavın objektif olacağını düşünürken katılımcıların yüzde 77,3'ü, sınavla ilgili güven sorunu yaşadığını ifade etti.

Ankete katılanlara, Öğretmenlik Meslek Yasası ile getirilen kariyer basamakları ile ilgili düşünceleri de soruldu. Öğretmenlerin yüzde 15'i uygulamanın olması gerektiğini cevabını verirken yüzde 72,3'ü gereksiz olduğunu kaydetti.

Öğretmenlerin yüzde 61,2'si, Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in bakanlık performansı ile çalışmalarından memnun olmadığını bildirdi. Ankete katılan ve "Bakan Özer'den memnunuz" diyenlerin oranı ise yüzde 7,8 olarak hesaplandı.

Mesleki ve benlik değerleri sorulan öğretmenlerin yüzde 84,3'ü mesleki olarak değersiz hissettiğini belirtti. Toplam 11 bin 779 yanıtın alındığı, "Son dönemde öğretmen olarak kendinizi değersiz hissediyor musunuz?" sorusuna, "Hayır, kendimi değerli hissediyorum" diyenlerin oranı yüzde 9,9 olarak gerçekleşti.

KÖY OKULLARI GERÇEĞİ VE TAŞIMALI EĞİTİM

CHP söyledi, MEB yapıyor...

2020 yılı Eylül ayında ve daha önceki bazı konuşmalarında Sayın Genel Başkanımız köy okullarının tekrar açılması gerektiğini vurgulamıştır. Oluşan kamuoyu baskısı sonrası MEB 2022 yılında yönetmelik değişikliğine giderek köy okullarının yeniden açılacağını vurguladı. Milli Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER geçtiğimiz hafta 6 bin 900 köy okulunun revize edilerek vatandaşların hizmetine açacaklarını vurguladı. **MEB bu okulların bir kısmını Köy Yaşam Merkezi olarak hizmete açmayı planlıyor.**

Önceki süreçte yaşananlar şöyleydi:

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte yapılan değişiklikler, 2 Ekim 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı. **Yönetmeliğe göre, nüfusu az ve dağınık olan köy ve benzeri yerleşim yerlerinde öğrenci sayısına bakılmaksızın ilkokul ve 5 çocuk olması**

durumunda ana sınıfı açılacağı belirtildi ve okul pansiyonlarının açılışında aranan öğrenci kapasitesi şartının ise 100'den 50'ye düşürüldü.

Bu noktada, 4+4+4 sistemine geçilmesinin ardından yeterli öğrenci olmaması gerekçe gösterilerek kapatılan çok sayıda köy okulunun çürümeye terk edildiği ve köylerde yaşayan çocukların taşınmalı eğitime mecbur bırakıldığı uyarısında bulunduk.

Sendikalar da aynı yönetmelik değişikliğinin ardından şu görüşlerini ifade etmişti: “MEB'in köy okulları adımı samimi değil. Köy okullarının yeniden açılabilmesi ve öğrencilerin yaşadığı mağduriyetin giderilmesi için yönetmelik değişikliği tek başına yeterli değildir. Her şeyden önce yıllardır kapalı kalan ve büyük bölümü çürüyen, harabeye dönüşen köy okullarının 2022-2023 eğitim-öğretim yılına hazır hale getirilmesi için acil bir planlama yapılmalı, bütçeden yeteri kadar kaynak ayrılmalıdır. Doğru planlanır, doğru bir yol haritası çizilir ve doğru öğretmenler atanırsa köylerimiz yeniden hayat bulur. Köyden kente yönelik göçler de tersine döner.”

MEB'in köy okullarının yeniden açılması için gerekli altyapı hazırlıklarını yapması için nasıl bir planlama yaptığı ve ne kadar kaynak ayırdığı konusunda net bir bilgi bulunmamaktadır.

Öğrencilerin sadece yüzde 3,44'ü köylerde...

- ✓ Yıl 1927 nüfusumuz 13 milyon 648 bin. Nüfusun 3 milyon 305 bini şehirlerde, 10 milyon 342 bini (yüzde 75,7) ise köylerde yaşıyor.
- ✓ 2007 yılında toplam nüfusumuz 70.586.256. Bu nüfusun 20 milyon 838 bini (yüzde 29,5) belde ve köylerde yaşıyor. 2007 yılında 34 bin 438 olan köy sayısı 2021 yılına geldiğimizde 18 bin 201'e düştü.
- ✓ Yıl 2021 nüfusumuz 84 milyon 680 bin 273. 2021 verilerine göre nüfusun sadece 5 milyon 771 bin 642'si (yüzde 6,81) belde ve köylerde yaşıyor.

Elbette köy sayısının ve nüfusunun azalmasında Bütünşehir yasasının etkisi bulunuyor. Ancak tüm bu yasal değişikliklerin dışındaki etkenlerde köy sayısı ve nüfusunun azalmasında önemli rol oynamıştır. Bütünşehir yasası öncesinde de nüfusun sadece yüzde 22,6'sı köylerde yaşamaktaydı. Her durumda köy nüfusunun ciddi oranda azaldığı görülüyor.

Köy okulları gerçeği...

- ✓ AKP iktidarları boyunca 20 bin 243 köy okulu kapatılmıştır.

Köy okulları ve öğrenci sayıları:

Okul/Öğrenci Yerleşim Yeri	Köylerdeki Okul Sayısı				Köylerdeki Öğrenci Sayısı			
	2002-2003	2004-2005	2019-2020	2020-2021	2002-2003	2004-2005	2019-2020	2020-2021
Okul Öncesi	6.388	5.413	4.855	3.897	55.974	97.852	101.873	69.217
İlköğretim	25.258	25.262	5.574	5.363	2.914.683	2.760.788	271.196	261.101
			2.781	2.672			285.402	252.462
Ortaokul	755	410	225	226	304.801	76.552	34.108	40.015
Ortaöğretim								
Toplam	32.401	12.158	13.435	12.158	3.275.458	2.935.192	692.579	622.795

MEB verilerine baktığımız da 2020-2021 eğitim öğretim yılında köylerde 3.897 okul öncesi, 5 bin 363 ilköğretim, 2 bin 672 ortaokul, 226 lise toplamda ise 12.158 olduğu görülüyor. **Toplam öğrenci sayısının (18.085.943) sadece 622.795'i (yüzde 3,44) köylerde bulunuyor. 2002-2003 eğitim öğretim yılında ise köylerde 6.388 okul öncesi, 25.258 ilköğretim, 755 lise olduğu görülüyor. Toplam öğrenci sayısının (13.686.616) 3.275.458'i (23,9) köylerde bulunmaktaydı.**

Köy nüfusunun azalması tarımsal üretimin azalmasına, hayvancılığın olumsuz etkilenmesine ve köy okullarının kapanmasına neden olmuştur. 2000'li yıllara kadar her köyde bir okul bulunmaktaydı.

Öğretmenler köylünün diğer sorunları ile de ilgilenirdi. Hasta olan, başka bir şehre iş için gidecek olan gelir öğretmene danışirdi. Tam gün eğitim yapan köy okullarının servis, ısınma, temizlik, güvenlik gibi sorunları bulunmuyordu.

Köy okullarını kapatarak insanlarımızın şehirlere göç etmesine zemin hazırladık. Köylünün ekonomiye katkısını hiç hesaba katmadık. **Eğitim imkanlarına eşit erişimin merkezleri olan köy okullarını kapatarak dezavantajlı çocuklarımızın dünyaya açılan tek şansı olan bu kapıları da kapatmış olduk.**

Köy okulları yaparak yaşayarak öğrenmenin merkezleriydi. Yoksul ailelerin çocuklarının özgürce sosyalleştiği alanlardı bu okullar. **Şimdi bu çocuklarımızı kilometrelerce mesafelere taşıyarak, özgüvenlerini yok ettik.**

Yıllardır eğitim modelleri üzerine tartışmalar yürütülüyor. Kendi modelimize dönüp bakmak aklımızın ucundan geçmedi. Aslında 1923'ten bu yana kendimize özgün bir model oluşturduk. Sonrasında köyleri boşaltarak kendi modelimizi yok ettik. Çocuklarımızı asfalt bahçeli apartman şeklindeki okullara hapsettik.

Köy okullarının kapatılması ve taşınalı eğitim...

Köy okullarının kapatılmasının ardından taşınalı eğitime geçildi. Taşınalı ilköğretim ilk kez 1989-1990 yılında nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda öğrenim gören öğrencileri fırsat eşitliğinden yararlandırmak ve daha nitelikli öğrenim olanağı sağlamak amacıyla başlatılmıştı. Taşınalı eğitim uygulaması ilk 10 yılında 15 bin 550 okulun tümüyle kapanmasına neden oldu. Öğrenci mevcudu 40'ın altında kalan 27 bin 998 okuldan 635 bin 721 öğrenci merkez okullara taşındı. Yaşları 6-9 arasında değişen onbinlerce çocuk sabahın erken saatlerinde yollara düşüp ve kilometrelerle yol katederek merkez okullara taşındı.

MEB İstatistikleriyle Taşınalı Eğitim Gerçeği:

Yıl	Taşınılan Merkez Okul Sayısı (İlk-ort-lise)	Taşınan Okulsuz Okul ve Yerleşim Birimi Sayısı	Taşınan Toplam Öğrenci Sayısı (İlk-ort-lise)
2014-2015	15.397	54.126	1.325.999
2017-2018	17.245	43.405	1.242.786
2018-2019	17.234	42.351	1.218.581
2019-2020	17.198	42.210	1.152.520
2020-2021	17.170	41.845	1.172.646

2019-2020 eğitim öğretim yılında taşınalı eğitim kapsamındaki taşınılan okul sayısı 17.198 iken, 2020-2021 eğitim öğretim yılında 17.170'e gerilemiş, **öğrenci sayısı ise tüm kademelerde 1.152.520'den 1.172.646'ya yükselmiştir.**

AYNI SIRALARDA 1,5 MİLYONLUK FARK

Barajın kaldırılması ile üniversiteler doldu ancak bölümler arasında uçurum oluştu. Bazı bölümlerde ilk girenle son giren arasında 1,5 milyon sıralama farkı bulunuyor. Vakıflarda ise aynı sırada okuyan öğrenciler arasında bu fark var.

Barajın kaldırılmasının ardından üniversitelerin kontenjanının yüzde 98'inden fazlası doldu. Fakat kontenjanların önemli bir kısmının dolması bölümler arasında devasa farklara neden oldu. Aynı bölümde okuyacak öğrenciler arasında bazı bölümlerde 1,5 milyon kişilik farklar oluştu. Üstelik bu durum hemen hemen tüm bölümlerde aynı.

Eğitim Uzmanı Salim Ünsal'ın derlediği verilere göre, gastronomiye ilk sıradan yerleşen öğrenci 497'nci olurken aynı programa son sıradan giren öğrenciyse 1 milyon 93 bin 813'üncü oldu. Gazetecilik bölümüne ilk sıradan giren öğrenci, 335'inci sıralama ile Yeditepe Üniversitesi'nin burslu programına yerleşti. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'ne giren son sıradaki gazetecilik öğrencisinin sıralaması ise 1 milyon 497 bin 482.

En ilginç durumlardan birisi ise iktisat bölümünde açığa çıktı. Birinci sırada olan öğrencilerden biri Boğaziçi Üniversitesi İktisat bölümüne girerken bu bölüme son yerleşen kişi ise 1 milyon 532 bin 786 sıralamasıyla Bingöl Üniversitesi'ni kazandı. İşletme bölümü için de durum aynı. Sınavda 4'üncü olan öğrenci Boğaziçi Üniversitesi İşletme bölümüne yerleşirken son sıradaki 1 milyon 723 bin 595'inci olan öğrenci ise Atatürk Üniversitesi'ni kazandı.

Psikoloji Kontenjanı Sınırlandırılmalıdır

2022-YKS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'nda Psikoloji bölümü kontenjanlarının arttırılmasıyla ilgili Türk Psikologlar Derneği tarafından bir açıklama yapıldı. Psikoloji bölümü kontenjan artışının sağlıklı bir şekilde yapılmadığının kaydedildiği açıklamada, "Çağın gereklerine uygun olarak toplumun her kesiminden insanın ihtiyaç halinde kolaylıkla psikoloğa ulaşabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmadan, on binlerce işsiz psikolog istihdam edilmeden, Psikolog Meslek Yasası talebimiz karşılık bulmadan Psikoloji bölümü kontenjanlarının artırılmasının sebep olacağı tüm maddi ve manevi zararların farkındayız. Psikoloji bölümüne öğrenci alımının acilen sınırlandırılması, başarı sıralaması şartı da getirilerek öğrenci alımına hassasiyetle yaklaşılması gerektiğini ilgili mercilerin ve kamuoyunun bilgisine sunarız" denildi.

Burslu-Ücretli Makası Açıldı

Bunun yanı sıra vakıf üniversitelerinde ise aynı bölümde okuyacak öğrencilerde burslu ve ücretli okuyacak öğrencilerde oldukça yüksek sıralama farkları oluştu. Buna göre bazı bölümlerdeki farklar yaklaşık şöyle:

İstanbul Gelişim Üniversitesi Havacılık Elektrik ve Elektronik: Burslu sıralaması 102 bin 590, yüzde 50 indirimli sıralaması 437 bin 655

Fenerbahçe Üniversitesi Hemşirelik: Burslu sıralaması 152 bin 27, ücretli sıralaması 545 bin 281

İstanbul Okan Üniversitesi Pilotaj: Burslu sıralaması 5 bin 359'uncu, ücretli sıralaması 468 bin 440

Girne Üniversitesi Pilotaj: Burslu sıralaması 11 bin 277, ücretli sıralaması 615 bin 394

Üsküdar Üniversitesi Tıp: Burslu sıralaması 7 bin 488, ücretli sıralaması 48 bin 231

THK Üniversitesi Uçak Mühendisliği: Burslu sıralaması 8 bin 870, ücretli sıralaması 281 bin 415

Beykent Üniversitesi İktisat: Burslu sıralaması 232 bin 943, ücretli sıralaması 1 milyon 29 bin 201

İstanbul Esenyurt Üniversitesi İşletme: Burslu sıralaması 330 bin 723, ücretli sıralaması 1 milyon 138 bin 909

İstanbul Rumeli Üniversitesi Siyaset bilimi ve kamu yönetimi: Burslu sıralaması 228 bin 595, ücretli sıralaması 1 milyon 774 bin 714

BAZI BÖLÜMLERE İLK SIRADAN VE SON SIRADAN GİREN ÖĞRENCİLERİN YAKLAŞIK SIRALAMALARI:

<p>RADYO, TELEVİZYON, SİNEMA</p> <p>İLK GİREN: Beykent Üniversitesi (burslu), 322'nci</p> <p>SON GİREN: D.Akdeniz Üniversitesi (ücretli), 1 milyon 490 bin 91'inci</p>	<p>EKONOMİ</p> <p>İLK GİREN: Koç Üniversitesi (burslu), 4'üncü</p> <p>SON GİREN: Girne Amerikan Üniversitesi (burslu), 1 milyon 386 bin 932'inci</p>	<p>TARİH</p> <p>İLK GİREN: Koç Üniversitesi (burslu), 26'nci</p> <p>SON GİREN: Bitlis Eren Üniversitesi, 1 milyon 415 bin 632'nci</p>
<p>İKTİSAT</p> <p>İLK GİREN: Boğaziçi Üniversitesi, 1'inci</p> <p>SON GİREN: Bingöl Üniversitesi, 1 milyon 532 bin 786'nci</p>	<p>MOLEKÜLER BİYOLOJİ VE GENETİK</p> <p>İLK GİREN: Koç Üniversitesi, 100'üncü</p> <p>SON GİREN: Avrasya Üniversitesi (yüzde 50 burslu), 909 bin 734'üncü</p>	<p>İÇ MİMARLIK</p> <p>İLK GİREN: İTÜ, 38 bin 377'nci</p> <p>SON GİREN: Girne Amerikan Üniversite- si, 1 milyon 188 bin 778'inci</p>
<p>COĞRAFYA</p> <p>İLK GİREN: Ankara Üniversitesi, 6 bin 125'inci</p> <p>SON GİREN: Ardahan Üniversitesi, 990 bin 905'inci</p>	<p>FELSEFE</p> <p>İLK GİREN: Koç Üniversitesi (burslu), 726'nci</p> <p>SON GİREN: Ardahan Üniversitesi: 1 milyon 663 bin 580'inci</p>	<p>PSİKOLOJİ</p> <p>İLK GİREN: Koç Üniversitesi (burslu), 16'nci</p> <p>SON GİREN: Adakent Üniversitesi (ücretli), 1 milyon 744 bin 714'üncü</p>
<p>GAZETECİLİK</p> <p>İLK GİREN: İstanbul Medipol Üniversitesi (burslu), 335'inci</p> <p>SON GİREN: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 1 milyon 479 bin 482'nci</p>	<p>GASTRONOMİ</p> <p>İLK GİREN: Yeditepe Üniversitesi (burslu), 497'nci</p> <p>SON GİREN: Maltepe Üniversitesi (ücret- li), 1 milyon 93 bin 813'üncü</p>	<p>İŞLETME</p> <p>İLK GİREN: Boğaziçi Üniversitesi, 4'üncü</p> <p>SON GİREN: Atatürk Üniversitesi, 1 milyon 723 bin 595'inci</p>

VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDE ÇALIŞMA YAŞAMINDAKİ GENEL SORUNLAR

Hukuki usulsüzlükler.

- Temelde **ücret ve özlük haklarında eşitsizlik**. 17 Nisan 2020 tarihli 7243 sayılı *Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* madde 11'deki hüküm "Vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanlarına, unvanlarına göre Devlet yükseköğretim kurumlarında ödenen ücret tutarından az ücret verilemez" şeklindedir. Bu kanunun çıkartılmasının üzerinden 2 yıl geçmiş olmasına rağmen vakıf üniversitelerinin çok büyük çoğunluğu bu düzenlemeye uymamaktadır. Bu kanun üzerine vakıf üniversiteleri birtakım ücret artışları yapmış, buna rağmen (eşit ücret veren bir avuç üniversite hariç) çoğu vakıf üniversitesinde ücretler ancak devletteki meslektaşlarının üçte ikisi, dörtte üçü civarına gelebilmiştir. Yani vakıf üniversiteleri akademik personelini hukuka aykırı bir biçimde düşük ücretle çalıştırmaktadır.
- Ücretle ilgili mesele rakamdan da ibaret değil. Vakıf üniversitesi akademisyenleri devlet üniversitelerindeki meslektaşlarının yine ücretle ilgili diğer pek çok hakkından da mahrumdur. Fazladan ders, danışmanlık, mesai dışı görev, idari görev (bölüm başkanlıkları, çeşitli birimlerde koordinatörlükler) vs. durumlarında ödenmesi gereken ek ücretlerden mahrumlar.

- Vakıf üniversitelerinin yaptıkları (devlettekinden düşük seviyede olan) çeşitli ücret artışları da geriden takip etmekte, devlet üniversitesi personeli 6 ayda bir zam alırken vakıf üniversiteleri en iyi olasılıkla yılda bir zam yapmaktadır. Ki önemli bir kısmının yılda bir zam uygulaması da yok, tamamen gelişigüzel. Önemli sayıda vakıf üniversitesi 2 yıl önce kanun çıkarıldıktan sonra yaptıkları kısmi artıştan sonra ancak bu yıl Ocak-Şubat döneminde zam uyguladı. Ve yine, makas iyice açıldıktan sonra devletteki ücretlerin ancak üçte ikisi, dörtte üçü civarına geldi.
- Ücretin ötesinde konuşmamız gereken yine hukuki ve somut başka şeyler de var. Vakıf üniversitelerindeki akademik personel **mesai baskısıyla** çalışıyor. Yıllık izinleri daha düşük. **Güvencesiz** bir pozisyonlardır. Bu akademisyenler **yıllık sözleşmelerle** işe alınıyor. Ve bu durum bir tehdide dönüşüyor çoğu kez, sözleşme yenileme dönemlerinde bir tehdit ve baskıya dönüşüyor. Performansınız beğenilmezse sözleşmenizin yenilenmeyeceği söyleniyor. Oysaki bu da aynı ücret ve özlük hakkı meselesinde olduğu gibi yasal çerçeveye uygun değil.
- Vakıf üniversiteleri çalışanları özel sektördeki işçi statüsünde, 10 no'lu işkoluna kayıtlı çalışanlar durumundalar. Hâlbuki yükseköğretime ve vakıf üniversitelerine yönelik çeşitli kanunların öngördüğüne göre vakıf üniversiteleri de kamu hizmeti yürüten, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olmalı, buradaki akademik personel de aynı devletteki personel gibi kamu emekçisi statüsünde, aynı haklara sahip, aynı statüye tabi olmalı. Ki vakıf üniversitelerinde işe alım da devletteki ile aynıdır prosedür olarak. Aynı eleme ve işe alım sisteminden geçerek işe alınırlar, YÖK sistemine kayıtlı akademisyenlerdir. Ancak bu hukuksuz durum sebebiyle, aynı statüde olmaları gereken meslektaşlarına göre çok daha güvencesiz, performans baskısı ve siyasi baskı karşısında kırılğan, düşük ücretle ve daha yoğun çalıştırılırlar. **Ve kamu sendikalarında örgütlenme haklarından mahrumlardır.**

Baskı ve mobbing

- Çoğu vakıf üniversitesinde 8.30-17.30 **mesai baskısı** vardır. Giriş çıkışlarınız kontrol edilir, yeri geldiğinde düşük performans gerekçesi olarak önünüze bile çıkarılabilir. Bu durum da yine hukuka aykırıdır aslında. Akademik personelin çalışma usulünün mesai günü üzerinden olmaması gerektiği yasal çerçevede bulunmaktadır. Akademik personel iş tanımı dışındaki, **angarya** diye tanımlayabileceğimiz pek çok işle görevlendirilir. Özellikle araştırma görevlileri, ucuza çalıştırılan ve ne iş yapılması gerekiyorsa oraya koşturulacak işçidir vakıf üniversitelerinin gözünde. İdari personel sayısını da olabilecek en düşük seviyede tutan vakıf üniversitelerinde; fakülte ve bölüm sekreterliklerinin, öğrenci işlerinin, bilgi-işlem biriminin, eğitim planlamanın ve diğer bilimum idari birimin görev tanımı olan işleri gerektiğinde resmen, gerektiğinde eğitim-öğretim faaliyetinin devamı için ister istemez akademik personel üzerine yıkılır/kalır.
- 8.30-17.30 baskısı dışında da sürekli ofiste bulunmanız, öğle yemeğini uzatmamanız yönlü ikazlar yapılır mütemadiyen. Çay, kahve, sigara tüketmeniz, mesai arkadaşlarınızla sohbet etmeniz dahi tartışma konusu olur. İroni gücü yüksek bir örnek; ofiste yerinde kütüphanede bulunmanız bile hoş karşılanmaz. Personelin masasında bulunmadığı süreleri hesaplayan vakıf üniversiteleri bile vardır.
- Bunlar dışında akıl almayacak, pazar ve kâr mantığının çıktısı işler yapmaya, mesleki etik, tutum vs. asla sığmayacak şeylere zorlanırlar. Tanıtım günlerinde günde 12 saat stantlarda durup bölümü/üniversiteyi pazarlamak, yine tercih zamanlarında potansiyel öğrencileri ve velileri aramak, okula yatay geçişle gelen öğrencilerle saydırabilecekleri derslerin pazarlığı yapmak gibi. Örneğin dönemin bitmesine 2-3 hafta kala bölümün hocalarının söz hakkı olmadan yatay geçişle öğrenci kabul edilir, ara sınav için mazeret yapmanız beklenir. Bu uygunsuz işlere dönük söz hakkınız kısıtlıdır. Her öğrenci birer müşteri ve daha fazla kârdır bu üniversiteler gözünde.
- Vakıf üniversitelerine bir **kurumsallaşmama** hâkimdir ve bunu çoğu zaman bir yönetme stratejisi olarak kullanırlar. Resmi bir bilgi akışı olmaz, kulaktan duyma sözler dolanır. Ortada kalan her iş idari personel üzerinde de yoğun bir iş yükü yaratır, akademik personel için de angarya iş, iş tanımı dışında yükümlülükler üretir.
- Bütün bu güncel pratik hak ihlalleri, eşitsizlikler, baskı ve mobbingi konuşmaktan sıra gelmeyen şey meslek ilkelerinin, mesleğin doğasının, akademinin, bilimin uğradığı erozyondur. Vakıf üniversitelerinde akademisyenin verdiği ders, yönettiği tez, katılması/sunum yapması gereken konferans, yürütmesi beklenen proje üzerinde söz hakkı çok çok azdır. Var olan çerçeveye aynen iştirak etmeniz, yapılması gereken işi yapmanızdır sizden beklenen. Burada söz hakkı tamamen elinden

alınmış bir akademisyenlik mesleği ortaya çıkıyor. Bu ise bir özerklik meselesi, üniversite meselesi, demokrasi meselesi, yükseköğretimin ve bilimsel çalışanın niteliği meselesi olarak karşımızda duruyor.

CEZAEVLERİNDE EĞİTİME ERİŞİM ENGELLERİ

Avrupa Cezaevleri Kuralları “Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese, insan haklarının gerektirdiği gibi saygılı davranılmalıdır,” maddesiyle başlar ve 102/2 maddesinde, “Özgürlükten yoksun bırakılarak hapsedilenin kendisi bir cezadır. Bu nedenle, hükümlü/tutuklu uygulanan rejim hapsedilmenin doğasında var olan sıkıntıyı daha da ağırlaştırmamalıdır” şeklinde bir karar almıştır. Gerek uluslararası gerekse Türkiye mevzuatı tutuklu/hükümlülerin cezaevindeki koşullarını daha fazla ağırlaştırmamak ve Avrupa Cezaevi Kurallarının da belirttiği gibi ek bir cezaya dönüşmemesi için gerekli tedbirleri almıştır.

Ancak her ne kadar mevzuatlar veya uluslararası belgeler tutuklu/hükümlülerin cezaevi koşullarını ağırlaştırmamayı hedeflese de birçok ülkede cezaevinde bulunan kişilerin bazı haklarına tam olarak erişemediği de bir gerçektir. Özellikle kapasite üzerinde insanın bulunduğu cezaevlerinde, sağlık, hijyen sıkıntısı baş göstermekte ve bulaşıcı hastalıklara davetiye çıkmaktadır. Lozan Üniversitesi tarafından Avrupa Konseyi için yürütülen SPACE 1 projesi kapsamında hazırlanan “Annual Penal Statistics on Prison Populations for 2020” raporunda yer alan verilere göre; Türkiye’de cezaevinde bulunan 297.019 kişi, kapasite ile orantılandığında her 100 yer için 127 kişi düşmektedir. Türkiye bu oranla da Avrupa Konseyi üye ülkeleri arasında cezaevi yoğunluğunda ilk sıradadır. Söz konusu bu yoğunluk sadece sağlık hizmetlerine erişimi engellemekle kalmamakta ve eğitim hakkı gibi haklara da etkisi olabilmektedir.

Adalet Bakanlığı, cezaevinde olan ve eğitimini sürdüren kişiler ile ilgili ayrıştırmış veri paylaşmamaktadır. Yine aynı şekilde Türkiye İstatistik Kurumunun açıkladığı istatistiklerde de bu veriye ulaşılamamaktadır. Konu ile ilgili Adalet Bakanlığı’nın bir soru önermesine verdiği cevapta 2016 yıl sonu itibarıyla cezaevlerinde 69 bin 301 tutuklu öğrencinin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. En güncel veri olarak ise Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdür Yardımcısı Namık Kemal Varol’un 31 Ekim 2019’da Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’nda yaptığı konuşma tutanaklarından hapisanelerde öğrenimini sürdüren toplam 58.579 tutuklu/hükümlü olduğu bilgisi edinilmiştir. Verilerin güncel tutulmuyor oluşu cezaevinde olup olası bir eğitim hakkı ihlali ile karşılaşan kişilerin tespitini zorlaştırdığı gibi hem de bu kişilere ihtiyaç duydukları eğitim sunulmamaktadır.

Cezaevleri suç işleyen bir kişiyi ıslah etme ve topluma geri kazandırma amacı taşımaktadır. Bu koşulları da ancak oradaki bireylere sosyal haklarını vererek, eğitim haklarına erişimlerini sağlayarak eğitim düzeylerini artırarak sağlanabilir. Devlet suç işledi diye cezaevindeki bir insandan tamamen vazgeçmiş davranamaz ve davranmamalıdır.

Öğrenme Mücadelesi

Öğrenim hakkı temel insan haklarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu durum gerek uluslararası belgeler gerekse Anayasa’da düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 No’lu Protokol’de kimsenin bu haktan mahrum bırakılmayacağı düzenlenmiştir. Öğrenim hakkı temel insan haklarından birisi olsa da mutlak hak olarak kabul edilmemektedir. Mutlak hak olmayışından ötürü hakkın kapsamı da kanunlar, genelgeler, yönetmelikler ile düzenlenmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Cezaevlerinde eğitim konusu Türkiye’de çeşitli yönetmelikler, genelgeler ve protokoller ile düzenlenmiştir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün 31.03.2022 tarihli verilerine göre cezaevlerinde bulunan tutuklu/hükümlülerin öğrenim durumlarına ilişkin dağılım aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

İlkokul mezunu	83.238
İlköğretim mezunu	62.765
Lise veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	50.445
Ortaokul veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	50.245
Yüksek Okul veya Fakülte Mezunu	26.592
Okuma Yazma Bilmeyen	11.556
Okur-Yazar Olup Bir Okul Bitirmeyen	8.136
Yüksek Lisans	2.190
Doktora	405
Toplam	295.572

Tablo incelendiğinde Mart 2022 sonu itibarıyla cezaevinde bulunan 295 bin 572 kişinin eğitimine devam edebilme imkanı bulunmaktadır. Bu tabloya “bilinmeyen” olarak CTE istatistiklerine yansımış olan 18 bin 930

kişi eklenmemiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi Adalet Bakanlığı ise öğrenimine devam eden kişi sayısını son olarak 31 Ekim 2019'da 58.579 olarak açıklamıştır. Sadece bu rakamlar bile göstermektedir ki cezaevlerinde eğitime devam etme imkanı bulunan binlerce tutuklu/hükümlüye gereken imkan sunulmamaktadır.

Cezaevlerinde öğrenim hakkı ile ilgili; Avrupa Birliği Cezaevi Kuralları, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Ceza- evlerinde Eğitim Hakkında R (89) 12 Sayılı Tavsiye Kararı, Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kuralları vb. birçok uluslararası belgede düzenlemeler yapılmıştır. Eğitim elbette ki bir aşamadan sonra zorunlu değildir. Nasıl ki herkes yüksek lisans veya doktora yapmak zorunluluğunda olmadığı gibi bazı kişiler de üniversite eğitimi almamayı tercih edebilmektedir. Ancak bu konuda çocukların eğitiminin zorunlu olduğu kabul edilmektedir. CTE'nin verilerine göre 31.03.2022 itibarıyla yaşları 12-18 yaş arasında olan 2.076 çocuk cezaevindedir.

Cezaevlerinde Eğitime Erişimde Sorun Alanları

Eğitimin etkin ve verimli olabilmesinin temel ihtiyacı eğitim materyalleri olarak kabul edilebilir. Cezaevlerinde ise diğer pek çok kısıtlayıcı koşul gibi eğitim materyallerine erişim konusunda da bazı kısıtlamalar ne yazık ki mevcuttur. Örneğin bandrolsüz veya çıktı şeklinde tutuklu/hükümlüye ulaştırılmaya çalışılan eğitim materyallerinin hapishanelere alınması engellenebilmektedir. Bir başka örnek olarak ise Açık Öğretim Fakülteleri, cezaevlerinde bulunan öğrencilerine 2018 yılına kadar ücretsiz olarak eğitim materyali sağlayabilmekteydi. Ancak 2018 yılında yapılan düzenleme ile bu uygulamaya son verilmiş ve ders materyalleri dijital ortama taşınmıştır. Sonuç olarak ise dış dünya ile iletişimleri cezaevi koşullarından dolayı doğal olarak kısıtlı olan tutuklu/hükümlülerin söz konusu dijital ortamdaki materyalleri erişimi oldukça zor olabilmekte, çoğu zaman geç kalınmakta ve hatta o materyale hiç ulaşamaması sonucunu doğurmaktadır.

Diğer bir sorun alanı ise eğitime devam eden tutuklu/hükümlülerin ders çalışma ve sınav hazırlık süreçlerine uygun bir ortam bulamamasıdır. Kapasitenin çok çok üstünde tutuklu/hükümlünün bulunduğu cezaevlerinde koşullarda ders çalışma imkanının bulunmadığı zaten kabul edilmelidir. Bunun üzerine birçok cezaevinde kütüphane benzeri ders çalışmaya uygun bir ortam da bulunmamaktadır. Kütüphane ve Kitaplık Yönergesinde, cezaevlerinde kütüphaneler veya kitaplıklar için bağımsız bir oda veya uygun bir alan yaratılması gerektiği düzenlenmiştir. Ancak uygulamaya bakıldığında tutuklu/hükümlülerin kütüphaneye erişimleri sadece "kitap listesinden seçim yapmak" olmaktadır. Bu konu Avrupa Konseyi'nin 12 Numaralı Tavsiye Kararı'nda da "Her tutuklu/hükümlünün haftada en az bir kez, direkt olarak düzenlenmiş bir kütüphaneye girebilmelerinin kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkileyeceği" şeklinde düzenlenmektedir.

Ekonomik zorluklar ise bu sorun alanlarının bir başkasıdır. Ekonomik olarak çoğu zaman ailesine ve yakınlarına bağlı olan tutuklu/hükümlülerin öğrenimlerine devam etmeye çalışırken karşılarına çıkan ekonomik engeller eğitim hakkını sekteye uğratabilmekte veya erişilemez kılabilir. Sınav kayıt ücretleri, Üniversitelerin harç ücretleri, ders materyallerinin ekonomik yükü gibi konular eğitim hakkına erişimde etkisini gösterebilmektedir. Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu 46/1 sayılı Genelge'de, bu masrafları karşılayamayacak durumda olan tutuklu ve hükümlülerin mağdur edilmeyeceğine dair bir düzenleme yer alsa da sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından yürütülmesi planlanan bu yardım/destek hizmetinin kaç kişiye ulaştığı, kaç başvuru yapıldığı, bu başvuruların kaçının karşılandığı ile ilgili istatistiksel hiçbir veri bulunmamaktadır.

Dijitalleşen dünyada cezaevlerinde teknolojik imkanlara ve internete erişim konusu ise bir başka sorun alanıdır. Pandemi dönemi ile birlikte uzaktan eğitim modelleri ile birlikte eğitim düzeni dijitalle doğru bir yönelim kaydetmeye başlamıştır. İnfaz Kanunu'nda tutuklu/hükümlülere "eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde" ve "denetim altında" internetten yararlanma hakkı tanınmaktadır. Bunun için ise bedeli tutuklu/hükümlü tarafından ödenmek kaydı ile cezaevi müdürlüğü dışarıdan bilgisayara alabilmektedir. Tutuklu/hükümlünün veya yakınının dışarıdan getirdiği bilgisayarlar cezaevine kabul edilmemektedir. İnternete ve teknolojiye erişim için cezaevi müdürlüklerine yapılan başvurular ise çoğu zaman altyapı yetersizliği ile reddildiği gibi bazı suçlardan (siyasi suçlar vb.) mahkum olan kişilere karşı güvenlik gerekçesiyle reddildiği de görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Cezalandırma sistemi doğası gereği kişileri bazı hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakmaktadır. Ancak bu koşullardan tutuklu ve hükümlülerin bütün haklarının ortadan kalktığı sonucunun da çıkarılmaması gerekir. Eğitim hakkı temel insan haklarından biridir.

- Suça sürüklenen çocuklar bakımından tutukluluk tedbiri yerine eğitim tedbirinin uygulanması ile daha onarıcı sonuçlara ulaşılabilecektir,
- Kayıt, sınav, yol parası, eğitim materyali ücretleri gibi ekonomik olarak eğitimine devam etmekte zorlanan veya karşılayamayacak durumda olan tutuklu ve hükümlülerin ücretsiz eğitime erişimleri sağlanmalıdır,
- AÖF'lerin geçmişte de olduğu gibi cezaevlerindeki öğrencilerine ücretsiz kaynak sağlanmasına geri dönülmelidir,
- Kütüphane ve benzeri ders çalışma ve sınavlara hazırlanabilmeleri için tutuklu/hükümlülere gerekli ortam sağlanmalıdır,
- Mount Tamalpais Koleji'nin, San Quentin Eyalet Hapishanesindeki insanlara sanat alanında lisans programını ve kolej hazırlık programlarını ücretsiz olarak sağladığı "Prison University Project - Hapishane Üniversite Projesi"ne benzer olarak üniversiteler ile cezaevleri arasında yapılacak işbirliği ile eğitim hakkına erişimde bir adım daha atılabilecektir,
- Altyapı yetersizliği bahanesi bir köşeye bırakılarak, dijitalleşen dünyada cezaevlerinde de dijital bir dönüşüm başlatılmalı ve tutuklu/hükümlülerin daha etkin ve verimli bir şekilde teknolojik imkanlara erişimi sağlanmalıdır

ÇOCUĞA YÖNELİK İSTİSMARI ÖNLEMELER İÇİN KAPSAYICI POLİTİKALAR

Cinsel istismar uluslararası sözleşmeler ve ulusal hukuk metinlerinde çocuk olarak tanımlanan bireylerin, yaşı ve gelişim düzeyi açısından kendi sorumluluğunu taşıyan, güven ya da güç ilişkisi içinde olduğu kişi tarafından cinsel olarak sömürülmesi anlamına gelmektedir. Cinsel istismar konusu incelenirken, istismar olayını uygulayanın bir yetişkin değil bir başka çocuk olduğu durumlarda, failin de çocuk olduğunu ve onun da istismara maruz bırakılmış ya da bırakılıyor olabileceğini göz önünde bulundurmak gereklidir. Cinsel istismar kavramı sadece çocuğun bedenine, cinsel organlarına yönelik fiziksel temas içeren davranışları kapsamamaktadır. İstismar, sadece cinsel organlara değil bedenın tümüne yönelik dokunuşları, bakışları, konuşmaları, sevmeye ve hitap biçimleri şeklinde gerçekleşebilmektedir. Cinsel istismarın sanal ortamda ve dijital yollarla gerçekleşebildiğini göz önünde bulundurarak cinsel istismarın temas içermeyen biçimlerini ve bu davranışların da çocuk ruh sağlığına zarar verici nitelikte olduğunu bilmek önemlidir.

- Çocuk istismarı; fiziksel taciz, cinsel taciz, psikolojik taciz ve görmezden gelme olarak dört kategoriye ayrılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2020 yılında paylaştığı rapora göre yaşları 2-17 arasındaki 1 milyara yakın çocuk 2019 yılında fiziksel, cinsel ya da duygusal şiddete maruz bırakılmıştır.
- World Vision'in verilerine göre ise her yıl dünyada 1 milyar 700 milyon çocuk istismara uğramaktadır. Raporların ayrıntıları incelendiğinde dünyada 20 yaşın altındaki her 10 kız çocuğundan 1'i cinsel ilişkiye zorlanmaktadır. Yaşları 15-19 arası değişen 15 milyon genç kız cinsel ilişkiye zorlanmıştır.
- The Economist'in 2019 yılında 60 ülkeyi kapsayan çocuk güvenliğine yönelik araştırmasında İngiltere 83,9 puanla çocukların en güvende olduğu ülke olurken, Demokratik Kongo Cumhuriyeti %26,4'lük puan ile son sıradadır. Araştırmada Türkiye'nin %56,7'lik puan ile 18. Sırada yer aldığı görülmektedir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in son yayınladığı 2016 verilerine göre Türkiye'de çocuk istismarı ile ilgili dava sayısı son 10 yılda 3 kat artmıştır.
- TÜİK'in 2019 verilerine göre, suç mağduru olarak gelen 206 bin 498 çocuğun %15,2'si cinsel istismar mağdurudur.
- TÜİK'in 2020 verileri ise güvenlik birimlerine suç mağduru olarak gelen 150 bin 615 çocuğun %12,2'sinin cinsel suçlardan mağdur olduğunu ortaya koymaktadır.

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan son güncel veriler olan "Adli İstatistikler – 2020" kitabındaki verilere göre; çocukların cinsel istismarı suçundan dolayı her yıl açılan dosyalardaki suç sayıları incelendiğinde 2013 yılında 17.948 suç sayısı var iken 2015 ve 2016 yıllarında azalma yaşanmış 2019'a gelindiğinde ise bahsi geçen yıllar içerisindeki en yüksek oran olan 22.689 suç sayısına ulaşılmıştır. 2020 yılında ise bu sayı azalışa geçerek 17.948 olmuştur. 2013-2020 yılları arasında çocukların cinsel istismarı suçunun 5237 sayılı TCK uyarınca açılan dosyalardaki suçlar içindeki oranı ise ortalama %0,7 olarak

gerçekleşmiştir. Yıllar içerisinde söz konusu dosyalarda verilen mahkumiyet ve beraat kararları incelendiğinde; %62,2'lik oran ile en yüksek mahkumiyet kararının 2017 yılında verildiği görülmektedir. Son 3 yılda (2018-2019-2020) düzenli olarak azaldığı görülen mahkumiyet kararları; 2020 yılında %53,6'lık bir oran yakalarken, 2020 yılında verilen beraat kararı oranı ise %22,7 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında İstanbul'da 3.054 dosya açılırken, nüfus olarak en yakın takipçisi Ankara'da açılan dosya sayısı ise 862 olarak gerçekleşmiştir. Diğer illerin oranları da nüfus oranı ile paralel olarak ilerlemektedir.

Cinsel İstismar Önlenemez mi?

Çocuğu cinsel olarak istismar eden kişi şiddet eylemini çocuğun fiziksel, duygusal, bilişsel ve deneyimsel açıdan daha zayıf oluşunu kötüye kullanarak gerçekleştirmektedir. Çocukların birer birey olarak görülmediği, çocuk haklarının teslim edilmediği, kapsamlı cinsellik eğitimine erişimin bulunmadığı, çocuklara söz hakkı tanınmayan, yetişkinlerin çocuklar üzerinde yoğun otorite/tahakküm kurduğu toplumlarda çocukların, özellikle yakınlarındaki kişiler tarafından, istismara maruz bırakılma oranları daha yüksektir.

Temas içeren cinsel istismar türleri olarak; çocuğun bedeninin herhangi bir yerine ve/veya genitallerine dokunma, Tecavüz, tecavüz girişimi, İnterseks* bebeklere yönelik cinsiyet atama ameliyatları sayılabilmektedir. Temas içermeyen cinsel istismar türleri olarak ise; İnternet üzerinden çocukla tanışma, yazışma, ilişki kurma, fotoğraf isteme, Çocuğu seyretme, gözetleme (doğrudan ya da dijital ortamda kamera ile), Çocuğun ticari cinsel sömürüsü sayılabilmektedir. Elbette ki bu fiiller sadece burada sayılanlar ile sınırlı değildir.

Cinsel istismar konusu cinsel şiddet gibi zor konuşulan bir konu olmakla birlikte konunun sesli olarak konuşulmuyor oluşu önlem almayı güçleştirmektedir. Yetişkinlerden çocuğa yönelen cinsel istismara sessiz kalmak, fakat çocuklar arası cinsel oyunlara karşı tepkisel olmak birbiri ile çelişen durumlardır. Çocuklar cinsel gelişim süreçlerinin doğal bir parçası olarak akranları ile doktorculuk, evcilik vb. 'cinsel oyunlar' oynayabilir; bu oyunlar sırasında birbirlerini öpme, meraka ve bedeni keşfetmeye yönelik olarak birbirlerinin cinsel organlarına bakma, birbirleri ile sürtünme gibi davranışlarda bulunabilirler. Bu tür oyunlar 'cinsel istismar' ile karıştırılmamalıdır.

Çocukların bedensel söz hakkı, çocuk hakları sözleşmesinin temel ilkelerinden biri olan çocuğun katılım hakkının bir yansıması olarak kabul edilmektedir. Çocuk katılımı* çocukların kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini sunabileceği uygun ortam ve araçlara erişebilmeleri, bu görüşlerin yetişkinlerce dinlenmesi ve dikkate alınması demektir. Çocuklar da tıpkı yetişkinler gibi kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olan bireylerdir.

Cinsel istismarı önlemek elbette ilk aşamada çocuğa en yakın kişilerden başlamaktadır. Özellikle çocuğun ebeveynleri, öğretmenleri veya çevresindeki diğer yetişkinlerin farkındalığını artırmak amacı ile kapsayıcı eğitimlere, bilgilendirme çalışmalarına, konuşmalar yapmak en uygulanabilir adım olarak görülebilir.

Cinsel istismar mağduru olanlar; suçlayıcılık, damgalama, zorla evlendirme ve utandırılmaya mücadele ederken; bu yüzden destek isteme, adalet arama, eğitimini sürdürme gibi haklarından mahrum bırakılabilmektedirler. Çocukları cinsel istismardan korumanın tek yolu onlara "hayır" demeyi öğretmek değildir. Cinsel istismarı önlemedeki bakış açımız çocuklara kendilerini korumalarını öğretmekten önce, yetişkinlere çocukları istismar etmemelerini anlatmak, bunun bir suç olduğu bilincini yerleştirmek olmalıdır. Çocukların bedenleri üzerindeki söz ve ifade haklarını kabul etmek, bu haklara saygı duymak ve bu hakları korumak yetişkinlerin birincil görevi olmalıdır. Yetişkinlerin çocukların cinsel ve bedensel istismarına bu açıdan yaklaşması, toplumda cinsel istismarın etkili ve hızlı bir biçimde önlenmesi için elzemdir.

Yetişkinler

- Her zaman her yerde çocuğun üstün yararını gözettiğinde
- Çocukların yaşamlarına zarar verecek herhangi bir durum içinde olup olmadığını kontrol ettiğinde
- Her çocuğun farklı ve biricik olduğunu kabul ettiğinde
- Kararlarında çocukların görüşlerini de içerdiğinde ve onlara kendini ifade edebileceği bir ortam hazırladığında çocukları gerçekten korumuş olur.

Çocuğa yönelik istismarın önlenmesi konusunda neler yapılabilir?

- Yenidoğan bebeklerin takibinden sorumlu aile sağlığı merkezlerinden başlayarak çocukların sağlık sistemi içinde nasıl izleneceği belirlenecek çalışmalar yapılmalıdır.

- Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun öncelikli sağlanması, bunun yanı sıra kamu ve özel sektörde bu konuda önleme, fark etme ve bildirme ile ilgili protokoller hazırlanmalıdır.
- Çocuklara gelişim dönemlerine uygun şekilde, kapsamlı cinsellik eğitimi verilmelidir.
- Özellikle kız çocuklarından beklenen "hanım hanımcık, nazik ve uysal olma" sıfatları sorgulanmalı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği bilinci geliştirilmeli, çocukların "hayır" diyebilme becerilerini körelten toplumsal gelenekler ve rollerden sıyrılmaları teşvik edilmelidir.
- Çocukların söz ve ifade hakkına saygı gösterilmeli; duygu ve düşünceleri, görüşleri ve beyanları ciddiye alınmalıdır.
- Yetişkinler; çocukların maruz bırakıldığı sınır ihlalleri ve şiddet durumlarına müdahale etme ve harekete geçme yükümlülüğü konusunda bilinçlendirilmelidir.
- Katı toplumsal cinsiyet kalıpları ile mücadele edilmeli, aileden başlayarak toplumun her alanında cinsiyet eşitliğinin yerleşmesi için çalışmalar yürütülmelidir.
- 3 Kasım 2016 yılında yayınlanan 442 sıra sayılı Başta Cinsel İstismar Olmak Üzere Çocuklara Yönelik Her Türlü İstismar Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nda yer alan tespit ve önerilerin tam olarak uygulamaya geçirilmesi ve aynı zamanda Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşma ve belgelerde yer alan düzenlemelerin de mevzuata işlenerek uygulamaya geçirilmesi çocuğun cinsel istismarının önlenmesi için büyük adım olacaktır.
- Çocukla ilgili ya da çocukla temas eden meslek grupları mensuplarının "çocuk hakları" eğitimlerini alması zorunlu kılınmalıdır.
- Dijital şiddet ve istismarın önlenmesi için mevzuat değişiklikleri gerçekleştirilmelidir.
- Çocuğa yönelik eşitsiz ve koruma indirgemeci bakış açısının tüm toplum nezdinde tersyüz edilerek haklarının öznesi olan çocuklara hakları teslim edilmeli, her çocuk birey olarak kabul edilmelidir.
- CHP'nin benimsediği Ulusal Çocuk Politikası ilkeleri doğrultusunda kapsayıcı bir çocuk hakları politikası hayata geçirilmelidir.

GEL GİT DİŞ POLİTİKAMIZ EKSENİNDE TÜRKİYE!

SOÇİ ZİRVESİNDE RUSYA'DAN 'ESAD İLE GÖRÜŞME' ŞARTI

5 Ağustos'ta Soçi'de gerçekleşen görüşmede Putin'in Cumhurbaşkanı Erdoğan'a 'Esad ile görüş' şartını öne sürdüğü, son bir haftada yaşanan gelişmeler ve iktidardan gelen açıklamalarla netleşmeye başladı. İktidarın yeni yaklaşım ve söylem değişikliğine karşı Suriye'de TSK kontrolü altındaki bölgelerde yaşanan protestolar, Türk bayraklarının yakılması, kabul edilemez!

Üç hafta içinde iki kez Rusya Devlet Başkanı Putin ile buluşan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın dönüş yolunda yaptığı açıklamalar ve sonrasında geçen hafta ortaya çıkan gelişmeler, Soçi zirvesinde Rusya'nın 'Esad ile görüşme' şartını iktidarın önüne koyduğunu somutlaştırdı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan; Suriye'nin kuzeyine düzenlenmesi planlanan harekâtla ilgili olarak yöneltilen soruyu yanıtlarken; "Sayın Putin'in 'mümkün olduğunca bunları, rejimle birlikte çözme yolunu tercih ederseniz çok daha isabetli olur' gibi bir yaklaşımı var" demişti. İktidara yakın Türkiye Gazetesi 'Cumhurbaşkanı Erdoğan, Esad ile telefon görüşmesi yapacak' manşeti attı. Cumhurbaşkanlığı sözcüsü ve Dışişleri yalanlamadı.

Dışişleri Bakanının uzun bir aradan sonra Suriye Devlet Başkanı için 'Esad' ifadesi yerine 'Esad' demesi ve "Suriye'deki muhalefetle Suriye'deki rejimi bizim bir şekilde anlaştırmamız lazım" açıklaması yapması, iktidarın bugüne kadar Şam yönetimine karşı desteklediği Suriyeli muhalif gruplarda sert tepkilere yol açtı. TSK kontrolündeki Azez ve Cerablus başta olmak üzere Suriye'nin kuzeyinde Türkiye'nin desteklediği ÖSO ve SMO'nun da kontrolündeki birçok kentte Türkiye karşıtı protestolar düzenlendi. Türk bayrakları yakıldı, TSK'ya ait zırhlı araçlar taşlarla saldırıya uğradı. Bakan Çavuşoğlu uzun süredir Putin ve diğer Rus yetkililerin Türkiye ile Şam rejimi arasında görüşmeler yapılması için ısrarcı olduğunu bu çerçevede istihbarat örgütleri arasında temaslar yapıldığını belirterek Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Esad arasında bir görüşmenin henüz gündemde olmadığını dile getirdi.

Zayıf bir ihtimal de olsa, Türkiye'nin Kuzey Suriye'ye sınırlı bir operasyonuna izin karşılığında, Kadırov'a bağlı Çeçen savaşçıların da Suriye ordusuyla birlikte İdlib'teki cihatçılara yönelik temizlik operasyonunda yer alması konusunda pazarlık yapılmış olması ihtimali göz ardı edilmemeli.

Soçi görüşmelerinin hemen ardından Suriye konusunda iktidarın yaklaşımında gözlenen değişiklikler, iktidarın nihayet Türkiye'nin içine düşürüldüğü durumu görmeye başladığını, ülkemiz üzerine bindirilen ağır siyasi, insani, askeri ve ekonomik yükten kurtulma yolları aramaya başladığını gösteriyor. Ayrıca Putin'in Esad ile görüşün telkininde bulunduğunu bizzat Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın dile getirmesi sürecin oldukça kritik bir işareti. İlerleyen süreçte dolaylı veya doğrudan temasların hızlanacağını öngörebiliriz.

SCHENGEN VİZESİ REDDİ, AVRUPA KAPILARININ KAPATILMASI MI?

Türkiye ile AB arasında 2013 yılında imzalanan Mülteci Anlaşması karşılığında Türk Vatandaşlarına yönelik vize serbestisi mutabakatında bugüne kadar hiçbir somut gelişme olmadı. Schengen vize başvuruları fiili engellemeye dönüştü. Türk vatandaşlarının Schengen vizesi başvurularının gerekçesiz şekilde reddedilmesi, Avrupa kapılarının kapatılmak istendiğini düşündürüyor!

Türkiye ile AB arasında 16 Aralık 2013'te 3 milyar euro tutarındaki mali destek karşılığında imzalanan Mülteci Anlaşması ile paralel olarak Türkiye-AB Gümrük Birliği Anlaşmasının revizyonu ve güncellenmesi, Türk vatandaşlarına vize serbestisi mutabakatları da imzalanmıştı. Türkiye taahhütlerini yerine getirerek yıllardır milyonlarca Suriyeli ve diğer ülke vatandaşı sığınmacıların Avrupa'ya geçişlerini engelleyerek adeta AB'nin sınır bekçiliğini yaparken, Gümrük Birliği ve Vize Serbestisi konularında ise 9 yıldan bu yana en küçük bir olumlu gelişme sağlanamadı. Gümrük Birliği anlaşmasının güncellenmesi müzakereleri askıya alınırken, Vize Serbestisi anlaşmasında ise Türkiye'ye sürülen kriterlerden bazılarının iktidar tarafından hayata geçirilmemesi süreci tıkadı.

Ancak son dönemde vize serbestisi tamamıyla gündemden düştüğü gibi Türk vatandaşlarının Schengen vizesiyle AB ülkelerine seyahatlerine de ciddi engellemeler getiriliyor. Schengen vizesi başvuru süreçleri 3-4 aya uzarken, vizelerdeki gerekçesiz ret oranı da yüzde 20-30 arasına yükseldi. Daha önce COVID19 pandemi süreci gerekçesiyle azaltılan vize başvurusu kabul işlemleri süreç normale döndüğü halde daha da ileri derecede zorlaştırıldı.

ABD ve İngiltere vizelerinde en kısa 45 gün içinde sonuç alınabilirken ve ağırlıklı ret yanıtı verilirken, AB vizelerinde ise süre 3-4 aya kadar uzayabiliyor. AB ülkelerinin konsolosluklarının yeni başlattıkları 'başvuru kotası' uygulamasıyla, vize başvurusu alımları da asgari düzeye indirildi.

Schengen vizesinde en büyük sıkıntı, Almanya, Avusturya, Fransa'da yaşanıyor. İş insanları, ihracatçı birlikleri, ticaret ve sanayi odası mensuplarının da iş seyahatleri, fuarlar ve davet edildikleri iş görüşmeleri için vize alamıyor. Fransa'nın ardından İspanya da transit olarak seyahat eden Türk vatandaşlarından Schengen vizesi olsa bile ayrıca transit vizesi talep edeceklerini açıkladılar. Türk vatandaşlarından transit vize talebinin diğer AB ülkelerince de gündeme alındı.

Avrupa kapılarının Türk vatandaşlarına peyderpey kapanması anlamına gelen bu sürecin ardında son dönemde Türk vatandaşlarının AB ülkelerine yönelik çalışma, yerleşme taleplerinin artması yanında gidenlerin Türkiye'ye geri dönmeme olasılıklarının da etkili olduğu vurgulanıyor.